

MEMÒRIA EXPLICATIVA HANGAR 2017

(Versió reduïda)

Aquest resum de la memòria de l'activitat d'Hangar 2017 forma part del compte justificatiu de la present subvenció.¹

¹ El projecte d'Hangar es déu sobre tot, al valor, el convenciment i la resiliència de l'entorn més immediat d'Hangar: les/ els seves/seus artistes, els seus tècnics i tècniques, els seus patrons i patrones, la seva estructura de base, els seus usuaris i usuàries, veïns i veïnes, i totes aquelles persones, institucions i projectes que han caminat amb nosaltres cada dia al llarg d'aquest any. Agraïm a tot/es el seu suport.

HANGAR, CENTRE DE PRODUCCIÓ I RECERCA D'ARTS VISUALS

Hangar és una iniciativa de la Fundació Privada Associació d'Artistes Visuals de Catalunya.

Hangar compta amb el suport especial de:

Generalitat de Catalunya
Ajuntament de Barcelona

i la col·laboració de:
Fundació Banc Sabadell

Els projectes IMAGIT i Renewable Futures estan finançats per:
Comissió Europea, Programa Europa Creativa

El projecte Prototyp_ome està finançat per:
Fundación Daniel & Nina Carasso

El projecte Encura està finançat per:
Ministerio de Educación Cultura y Deportes

Hangar forma part de:
Fàbriques de Creació
Xarxaprod
CAiRE
Poblenou Crea
Culture Action Europe

Agraïments:

Moritz
Quely

Patronat de la Fundació Privada AAVC

Presidència: Martí Anson

Vicepresidència: Josep Manuel Berenguer, Àlex Nogueras, Sonia Fernandez Pan

Secretaria: Mariana Canepa

Vocals: Pau Alsina, Mar Arza, Roger Bernat, Luz Broto, Jorge Luis Marzo, Martina Millà, Julia Montilla, Quim Packard, Joan Maria Soler, Alicia Vela, Marc Vives, Ruben Verdú.

Amics de la Fundació: Sergi Aguilar, Frederic Amat, Eduard Arranz-Bravo, Marta Cárdenas, Miquel Condé, Florentino Díaz, Dis Berlín, José Luis Fajardo, Jorge Galindo, Teresa Gancedo, Juan Genovés, Montserrat Gómez-Osuna, Luis Gordillo, Alfredo Jaar, Sohad Lacgiri, Carles León, Robert Llimós, Daniel Machado, Feli Moreno, Antoni Muntadas, Jorge Oteiza, Perico Pastor, Jaume Plensa, Manolo Quejido, Albert Ràfols Casamada, Rafael R. Rivera, Sergio Sanz, Schlunke, Soledad Sevilla, Susana Solano, Antoni Tàpies, Francesc Torres, Salvador Victoria i Evru.

Amb veu i sense vot: quatre representants de l'Institut de Cultura de Barcelona.

Comissió de programes

Pep Dardanya i Lua Coderch, en qualitat d'artistes; Juan Canela i Irina Mutt en qualitat de comissaris/crítics i Tere Badia, en qualitat de directora d'hangar.

Equip tècnic

Directora: Teresa Badia.

Administració: Laila Agzaou.

Producció: Joan Febrer "Pense" i Marzia Matarese.

Projectes de recerca: Marta Gracia.

Gestió d'espais i activitats: Sergi Botella.
Beques, residències i tallers: Sergi Botella i Marzia Materese.
Programes de transferència de coneixement: Clara Piazuelo.
Laboratori d'imatge digital, equips audiovisuals i so: Marc Ribera «Ribi».
Laboratori d'interacció: Miguel Ángel de Heras.

Col·laboradors

Comunicació: Rocio Campaña i Luciana Della Villa.
Sistemes: Matteo Zappa.

Auditor: Fornés Salas & Asociados S.L.
Assessoria comptable: Qüestió de comptes SL.
Assessoria jurídica: Nadal Advocats.
Assessoria laboral: Guillen Becares SL.

Becaris i becàries 2017

Daniel Pajuelo Hummerstone
Martí de la Malla Castillo
Maria Fernanda Murray
Nuria Ortega Barcia
Jeniffer Pereda
Pau Vilaplana Tasies

ÍNDEX DE CONTINGUTS:

1. LÍNIA DE RECERCA I CREACIÓ

- a) La recerca artística i la recerca interdisciplinària
 - a.1. Línies de recerca
 - a.2. Programes marc
 - a.3. Projectes desenvolupats el 2017
- b) Suport a la creació
 - b.1. Artistes residents
 - b.1.1. Estades llargues
 - b.1.2. Estades curtes
 - b.1.3. Estades a la residència d'Hangar
 - b.1.4. Residències a la cabana de fusta
 - b.1.5. Residències de producció
 - b.2. Residències al laboratori d'interacció
 - b.3. Projectes residents
 - b.3.1. Hamaca
 - b.3.2. Befaco
 - b.3.3. Ilaro.org
 - b.3.4. Grup de Recerca Multifocal
 - b.3.5. BeAnotherLab
 - b.3.6. DIYBioBarcelona
 - b.3.7. Voizes i Imvec

2. LÍNIA DE SERVEIS A LA PRODUCCIÓ

- a) Serveis de suport a la producció artística contemporània: els laboratoris d'Hangar
 - a.1. Laboratori de producció
 - a.2. Laboratori d'imatge digital
 - a.3. Laboratori d'interacció
 - a.4. Taller de construcció
 - a.5. Construcció i electrònica per a l'experimentació en art sonor i fabricació digital i impressió 3D
 - a.6. Projectes desenvolupats als laboratoris (selecció)
- b) Infraestructures per a la producció sense suport tècnic
 - b.1. Espais
 - b.1.1. Tallers
 - b.1.2. Espais polivalents
 - b.1.3. Zona de coworking
 - b.1.4. Residència per a artistes
 - b.2. Equips i material audiovisual
- c) Infraestructures TIC al servei de la producció
 - c.1. Desplegament de la subvenció TIC
 - c.1.1. Nova arquitectura sense fils
 - c.1.2. Servidor de còpies de seguretat
 - c.1.3. Discos durs
 - c.1.4. SAI/UPS
 - c.2. Abandonament de la xarxa monolítica interna i dinamització gràcies a VLANs
 - c.3. Servidors i serveis oferts
 - c.3.1. Servidors virtuals operatius pels serveis interns
 - c.3.2. Servidors virtuals operatius pels serveis externs
 - c.3.3. Llistat de pàgines web exposades a Internet allotjades en el nostre servidor
 - c.4. Col·laboració amb Guifi.net
 - c.5. Situació actual de la connexió de fibra òptica

3. LÍNIA D'ACTIVITATS DE FORMACIÓ DE PROFESSIONALS I DE TRANSFERÈNCIA DE CONEIXEMENTS

- a) Programa de cursos, de tallers i de seminaris
 - a.1. Programa de formació continuada en l'àmbit tècnic i tecnològic per a artistes visuals
 - a.2. Workshops artist2artist
 - a.3. Tallers realitzats del programa de cursos i de tallers
 - a.4. Tallers cancel·lats el 2017
- b) Dijous Oberts
- c) Programes interdisciplinaris de transferència

- c.1. Hangar Sonor
- c.2. Aterratges
- d) Arxiu_Dossiers

4. LÍNIA DE DIFUSIÓ I D'INTERCANVI

- a) Programa d'activitats de difusió i d'intercanvi
 - a.1. Cafès amb...
 - a.2. Paratext
 - a.3. Hangar Obert en el marc dels Tallers Oberts del Poblenou / Poblenou Crea!
 - a.4. Sessions Polivalents #10 Random
 - a.5. Publicació Paratext vol.1

5. LÍNIA D'INTERNACIONALITZACIÓ

- a) Programa de beques d'intercanvi
- b) Beques institucionals en conveni marc amb Hangar per a artistes estrangers
- c) Convocatòria internacional i nacional per realitzar estades a la residència d'Hangar
- d) Programes europeus
- e) Hangar en xarxes internacionals

6. LÍNIA DE PROJECTES DE PROXIMITAT

- a) Treball en xarxes territorials sectorials
 - a.1. Xarxaprod
 - a.2. Poblenou Crea!
 - a.3. Fàbriques de Creació
 - a.4. CAiRE
- b) Marc de col·laboracions específiques amb altres entitats i projectes de districte, ciutat i àrea metropolitana
- c) Participació en trobades amb altres agents culturals
- d) Activitats de recerca i transferència de coneixement
- e) Participació extrasectorial en plataformes ciutadanes
- f) Dades sobre l'espectre de col·laboracions

7. COMUNICACIÓ

1. LINEA RECERCA i CREACIÓ

Hangar és un centre únic en el panorama de centres artístics per la seva expressa obertura a l'experimentació i a la investigació.

Els objectius del centre en aquest àmbit són:

- Esdevenir centre referent de recerca, d'experimentació i producció d'arts visuals i numèriques d'àmbit estatal i ser reconegut com a centre de recerca.
- Fomentar espais per a l'intercanvi d'experiències i de coneixement pràctic i teòric al voltant de la creació i la recerca artística.
- Promoure la creació i la recerca artística a Hangar i situar-lo entre els centres nacionals i internacionals dedicats a la investigació artística, amb la qualificació oficial.

Les línies de recerca i de creació d'Hangar busquen obrir un context favorable tant per la recerca artística en sí mateixa i la recerca interdisciplinària entre la creació artística i altres disciplines de recerca; com per acompanyar el propi procés de creació recolzant tant el desenvolupament individual dels artistes residents, com els col·lectius i els projectes residents.

a) La recerca artística i la recerca interdisciplinària

L'àrea de recerca d'Hangar té com a finalitat oferir als artistes el context i les eines necessàries per a la recerca artística. Al mateix temps, aquesta àrea té també com objectius:

- Posar en valor a l'artista com a investigador, i els processos de recerca artística com a investigació de ple dret.
- Defensar l'especificitat de la forma de coneixement que proposa la investigació artística i el seu paper fonamental en el desenvolupament de la societat contemporània en tots els seus aspectes.
- Donar suport a la investigació interdisciplinària entre la creació artística i altres disciplines d'investigació per aconseguir una relació simètrica entre els diversos processos de creació de coneixement.
- Disminuir la separació històrica d'àmbits disciplinaris de recerca i la bretxa comunicativa oberta entre el desenvolupament artístic i els avenços científics, socials i econòmics.

Per fer això possible, Hangar col·labora en projectes d'investigació amb artistes individuals, així com amb socis dins del món acadèmic i de centres de recerca. En alguns casos la iniciativa corre a càrrec de creadors amb els quals Hangar col·labora, atenent a la seva demanda. En altres casos, s'engeguen projectes de recerca conjunts, en format de col·laboracions, residències d'investigació o plataformes de treball multisectorial. En total consonància amb la filosofia de centre, els resultats dels projectes de recerca desenvolupats a Hangar generen continguts oberts i de lliure accés per a la comunitat creativa.

Dades 2017

- Projectes de recerca: 10

- Col·laboracions:

Parcs de recerca i experimentació científica: 1

Universitats: 4

Xarxes: 1

Institucions i entitats europees: 9

Valoració 2017

Durant 2017, s'ha continuat treballant en el marc de programes de recerca ja iniciats durant el 2015 i el 2016, amb la seva conseqüent consolidació i, en alguns casos, finalització.

Aquest és el cas d'**IMAGIT**, en el marc del qual s'ha creat un grup estable de recerca al voltant del projecte Critical Interface Toolkit liderat per Joana Moll. Entre altres activitats, des del grup de recerca, la Joana Moll i en Vladan Joler han estat treballant en la publicació Footprints of Surveillance Capitalism: http://www.janavirgin.com/SURVEILLANCE_FOOTPRINT/. Durant 2017 també va tenir lloc la segona

residència Membrana, en la qual van participar els artistes Gabriel S. Moses i Adam Etzion, seleccionats entre 21 propostes rebudes mitjançant una convocatòria pública. La trobada final del consorci europeu va tenir lloc a finals de maig. Tot i la finalització del projecte IMAGIT, durant 2017 s'ha signat un nou conveni de col·laboració amb els coordinadors del projecte, la Karlsruhe University of Arts and Design, pel futur desenvolupament d'activitats conjuntes de formació, recerca i transferència de coneixement. A més a més, des del grup de recerca Critical Interface s'ha començat a treballar en l'elaboració d'una nova proposta de projecte que es preveu presentar a les convocatòries del programa europeu per a la recerca i innovació Horizon2020 l'abril de 2018. Aquesta proposta l'està liderant també la Joana Moll amb el suport tècnic i de continguts de l'equip d'Hangar, a més de comptar amb una assessoria i acompanyament extern d'un professional en aquest marc de finançament europeu.

També hem continuïtat creuant línies de recerca amb els projectes i col·lectius en residència en el centre. Mencionar, en concret, el **programa europeu Renewable Futures** que emmarca la col·laboració entre el projecte resident ilaro.org / Faboratory i Hangar per a l'organització, entre altres activitats, d'una residència de recerca al voltant de la producció digital durant els mesos de juny i juliol de 2017. En el marc d'aquest programa, però dins de la línia de transferència de coneixement i tallers d'Hangar es va dur a terme també l'activitat Grigri Pixel en col·laboració amb altres organitzacions del barri del Poblenou, de l'Estat Espanyol i del continent africà. Per a més informació sobre aquesta activitat veure l'apartat 3. *Línia d'activitats de formació de professionals i de transferència de coneixements* d'aquesta memòria.

Per una altra banda, 2017 ha estat l'any d'inici d'un nou projecte europeu en el marc d'Europa Creativa: **Iterations**. Des d'Hangar s'ha acollit el kick-off meeting del projecte i organitzat la primera activitat en format de seminari intern que va tenir com objectiu la generació col·lectiva d'un marc funcional d'Ètiques Comuns per a Iterations.

En quant al **programa de recerca comissarial Encura**, malgrat els bons resultats de la seva segona edició (2016 - 2017) que va culminar amb la residència d'en Maykson Cardoso i la presentació del programa en el marc de la fira ARCO a Madrid, ha vist aturat durant 2017 el suport econòmic del Ministerio de Educación, Cultura y Deportes. Això ha suposat que no hagi estat possible posar en marxa la tercera edició (2017 - 2018). Tot i així, es preveu durant 2018 treballar en la cerca de fonts i donar continuïtat al programa durant el proper any.

Durant 2017 també s'ha dut a terme la **segona residència de recerca artística** per a doctorants afiliats a universitats espanyoles i s'ha confirmat la continuïtat del suport de la **Fundació Banc Sabadell** al programa, el que ens ha permès obrir una **tercera convocatòria** per seleccionar un nou projecte de recerca doctoral que es desenvoluparà entre març i juny de 2018 a Hangar. Una cosa a tenir en compte d'aquesta tercera convocatòria és el baix nombre de sol·licituds rebudes (8), tot i la comunicació-e específica que s'ha fet i que s'ha sumat a les accions de comunicació habituals per a qualsevol convocatòria d'Hangar. Això ens fa preveure per a la propera convocatòria, el desenvolupament d'accions concretes de comunicació com presentacions presencials o online a les universitats.

2017 ha estat l'any de consolidació i finalització **del projecte interdisciplinar Prototyp_ome** al voltant de tecnologies DIY per a l'autoexploració biomèdica de la salut en col·laboració amb el Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona i els col·lectius de biohacking i activistes DIYBioBcn i Pechblenda LAB. Aquest projecte ha comptat amb el suport de la Fundació Daniel i Nina Carasso. Durant aquest segon any, s'han acabat de desenvolupar els kits bàsics d'autoexploració ginecològica i biològica de Pechblenda i DIYBio, s'han realitzat quatre residències de recerca i creació, programat diverses sessions obertes al laboratori de biohacking i organitzat una trobada final del projecte en format de laboratori obert, exposició i xerrades. També s'ha elaborat un llistat d'indicadors d'avaluació amb la col·laboració professional de Spora. Per una altra banda, i amb la intenció de donar-li continuïtat a l'activitat del laboratori més enllà del suport de la Fundació Carasso, es va presentar una sol·licitud al programa Santander Emplea per contractar a una persona en els seus primers anys de carrera professional que, en principi, es faria càrrec del laboratori durant el 2018. La sol·licitud ha estat aprovada i la selecció i contractació del professional es durà a terme a principis de 2018.

Per últim, en quant als projectes de recerca, gener va ser el segon i últim mes de la residència i col·laboració a distància entre l'artista d'Hangar Christina Schulz i l'artista de l'Aabkc (Aarhus, Dinamarca) en el marc del **programa pilot Traverse**.

Com en anys anteriors, les línies de **recerca sobre robòtica i experimentació sonora** s'han coordinat i es dut a terme des del laboratori d'interacció d'Hangar i el laboratori d'art sonor del col·lectiu resident Befaco, respectivament. Per a més informació, veure l'apartat 2. *Línia de serveis a la producció*.

Durant 2017 s'han convocat de nou les **beques d'intercanvi amb la Casa de Velázquez** de Madrid. Mitjançant aquesta beca un artista de la Casa de Velázquez realitza un residència de producció a Hangar i dos artistes seleccionats des d'Hangar, realitzen una residència de recerca a la casa de Velázquez. Els artistes seleccionats per a aquesta última modalitat han estat Rebecca Close i José Alberto Merino.

Com una de les novetats d'aquest any, cal esmentar el **conveni signat entre Hangar i el Museu Nacional de Catalunya**, pel mitjà del qual es preveu la realització d'estades de recerca en el museu per part dels artistes residents a Hangar que estiguin interessats. El primer artista resident que ha participat d'aquesta nova col·laboració ha estat en David Franklin.

En quant a la **comunicació de l'àrea de recerca**, s'ha continuat treballant conjuntament amb l'equip de comunicació del centre. A dia d'avui, el contingut del web específic dels projectes de recerca d'Hangar, gridspinoza.net, es genera des de l'àrea de recerca que posteriorment passa la informació a l'equip de comunicació, el qual l'adapta per a la seva publicació al web general d'Hangar, hangar.org.

El **Clúster per l'Art i la Recerca Experimental CAiRE** ha acabat l'any amb la seva participació en el monogràfic d'Artnodes sobre recerca artística, el qual finalment, per motius d'agenda dels seus integrants, no va poder comptar amb tots els membres del clúster com a equip editor. CAiRE també ha participat un cop més en el seminari organitzat pel grup de recerca GRETA, que a la seva edició de 2017 ha comptat amb el títol Questioning Aesthetics: Art Research and Aesthetics.

Per finalitzar, esmentar que a finals de 2017 es va tancar **un cicle de l'àrea de recerca d'Hangar** articulada i fortament impulsada per la direcció de Tere Badia entre 2010 i 2017. Tot i aquest punt d'inflexió, la nova direcció del centre per part d'en Lluís Nacenta preveu en el seu programa la continuïtat de la tasca realitzada per Tere Badia en aquest àmbit i també realitzar un treball a fons pel seu enfortiment i consolidació.

a.1. Línies de recerca

Cada projecte de recerca d'Hangar està vinculat a una línia de recerca principal. Les línies de recerca són:

- Eines per a la recerca (activa el 2017)
- Bioart (activa el 2017).
- Polítiques de la interfície (activa el 2017).
- Experimentació sonora (activa el 2017).
- Producció cultural (activa el 2017).
- Mitjans locatius i noves narratives.
- Telepresència.
- Intel·ligència artificial.
- Robòtica (activa el 2017).

a.2. Programes marc

Durant 2017, els programes marc actius han estat:

- **Beca Fundació Banc Sabadell – Hangar #2 (2016 - 2017)**

L'objectiu d'aquest programa és becar a un investigador/a predoctoral que estigui en procés de realització de la tesi doctoral en qualsevol universitat espanyola. La convocatòria considera projectes de recerca artística basada en la pràctica que precisin d'una fase de prototipatge, formalització o producció. Aquesta fase es realitza durant una residència de quatre mesos consecutius a Hangar.

Durant 2017 es va dur a terme la residència de la guanyadora de la segona beca, Carla Boserman (febrer - maig), i s'ha llençat la tercera convocatòria, per a la qual es van rebre 8 sol·licituds. La proposta guanyadora ha estat la de Josian Llorente Sesma. La residència d'en Josian Llorente Sesma a Hangar tindrà lloc entre març i juny de 2017.

La beca compta amb la col·laboració de la Fundació Banc Sabadell.

· **Encura (2016 - 2017)**

Encura és un nou programa de recerca curatorial impulsat des d'Hangar amb la col·laboració de Hablarenarte i Curators' Network. S'activa mitjançant una convocatòria pública adreçada a comissaris que treballen fora de l'àmbit català per a la realització d'un projecte de recerca que inclogui al menys quatre dels artistes residents als tallers d'Hangar. El projecte es desenvolupa en format de residència d'un mes a Hangar.

Entre el mes de gener i febrer va tenir lloc la segona residència de la segona edició d'Encura amb el projecte Hecha la Ley, Hecha la Trampa del comissari Maykson Cardoso. A més a més, es va presentar el programa Encura en el marc de la fira d'art contemporani ARCO a Madrid. La presentació va comptar amb la participació dels comissaris i artistes d'Hangar participants en la segona edició d'Encura i també de membres de l'equip tècnic d'Hangar i hablarenarte.

Partner internacional: Curators' Network

Partner supraatòmic: Hablarenarte

Encura va comptar amb el suport del Ministerio de Educación Cultura y Deporte fins a la seva segona edició.

· **IMAGIT (2015 – 2017)**

Projecte europeu que sorgeix com a reacció a la urgent necessitat de fusionar models innovadors de comunicació amb els valors culturals suposadament globals. Molts teòrics amb impacte en l'àmbit de les ciències socials i culturals d'avui critiquen que el pragmatisme i el funcionalisme s'han apoderat de la nostra manera de pensar. IMAGIT pren fortament en consideració aquestes veus crítiques i es presenta com una plataforma tecnològica oberta per a una comunicació més col·laborativa i creativa.

Entre abril i maig 2017 ha tingut lloc la residència d'en Gabriel S. Moses i l'Adam Etzion. També va tenir lloc la presentació final del projecte tant a Barcelona com a Karlsruhe. Per una altra banda, des del grup de recerca Critical Interface Toolkit, la Joana Moll i en Vladan Joler han estat treballant en la publicació Footprints of Surveillance Capitalism sobre la materialitat d'internet i el seu impacte ambiental. Per últim, en quant a trobades amb el consorci europeu, des d'Hangar es va participar al mid-term meeting de febrer a Karlsruhe i a la trobada final de maig.

Partners europeus del projecte: Karlsruhe University of Arts and Design – HfG, Karlsruhe (Alemanya), coordinador del projecte, Brainz, Praga (República Txeca) i la Hungarian University of Fine Arts – HUFA (Budapest, Hongria).

IMAGIT compta amb el finançament del programa Europa Creativa.

· **Renewable Futures (2015 – 2017)**

Projecte europeu que, en resposta a la necessitat d'un futur més sostenible, preten proposar i obrir noves vies per donar resposta a aquesta necessitat a nivell europeu des del sector de la cultura i la creativitat. El projecte té com a objectiu donar forma a noves zones de contacte entre els dominis tradicionalment separats tot reunint art i ciència, cultura i tecnologies digitals, empreses sostenibles i el compromís social del segle XXI. Hangar participa en aquest projecte en col·laboració amb el projecte residents ilaro.org. Per a més informació sobre ilaro.org, veure apartat *b.3. Projectes residents* d'aquesta memòria.

Els mesos de juny i juliol de 2017 es va dur a terme la residència Digital Crafts amb l'artista irlandesa Tara Whelan. Paral·lelament a la seva residència de recerca, la Tara va organitzar juntament amb ilaro.org/faboratory i la Taula Eix Pere IV una sèrie de càpsules-tallers oberts sobre impressió digital. Dins de la mateixa temàtica de la fabricació digital, des d'Hangar es va co-organitzar el taller Grigri Pixel en col·laboració amb altres organitzacions del barri del Poblenou, de l'Estat Espanyol i del continent africà. Com a part del programa de visites d'estudi de Renewable Futures, en Raúl Nieves d'ilaro.org/faboratory i el seu col·laborador Andreu Belsunces van assistir al festival AND al Regne Unit. Finalment, l'última trobada del consorci europeu del projecte va tenir lloc durant el mes de novembre. Tot aprofitant la presència dels partners a Letònia, els coordinadors de Renewable Futures van organitzar una sèrie de presentacions dels seus projectes, les quals van tenir com a públic els estudiants dels estudis d'art de la universitat de Liepaja.

Partners europeus del projecte: RIXC, Riga (Letònia) coordinador del projecte, Art in Society – Oslo and Akershus University College, Oslo (Noruega), The Media Lab – Aalto University, Helsinki (Finlàndia), Baltan, Eindhoven (Països Baixos), Ars Longa, París (França) i MPLAB – Liepaja University, Liepaja (Letònia).

Partner local: ilaro.org/faboratory.

Renewable Futures compta amb el finançament del programa Europa Creativa.

· **Prototyp_ome (2016 - 2017)**

Prototyp_ome és un col·laboratori interdisciplinari de biologia DIY / DIWO impulsat des d' Hangar i el Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona que reuneix artistes, científics, hackers, makers i diversos col·lectius socials per re-visitat, re-pensar, co-dissenyar i desenvolupar processos, eines i tecnologies d'autoexploració biològica, tot posant el focus en la diagnosi low cost per a l'autogestió de la salut.

Durant 2017, el segon i darrer any de Prototyp_ome dins del marc de finançament de la Fundació Daniel & Nina Carasso, s'han acabat de desenvolupar els kits bàsics d'autoexploració ginecològica i biològica de Pechblenda i DIYBio, s'han realitzat les residències de recerca i creació de Quimera Rosa (Cecilia Puglia i Kina Rey), Mary Tsang, Ryan Visscher Hammond i Rita Wu, s'han programat diverses sessions obertes al laboratori de biohacking i s'ha organitzat una trobada final del projecte en format de laboratori obert, exposició i xerrades. També s'ha elaborat un llistat d'indicadors d'avaluació amb la col·laboració professional de Spora.

Partners: Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona, DiYBioBarcelona, ilaro.org/Faboratory i Pechblenda. Prototyp_ome compta amb el suport de la Fundació Daniel & Nina Carasso.

· **CAiRE**

Des de juliol 2014 Hangar forma part del grup impulsor de C.A.i.R.E – Cluster per l'Art i la Recerca Experimental que té com objectiu assolir el reconeixement de la pròpia recerca artística com a generadora de coneixement. Els altres membres del clúster són: grup de recerca Digidoc – Comunicació Interactiva, Universitat Pompeu Fabra; grup de recerca Art, Arquitectura i Societat Digital, de la Universitat de Barcelona, Universitat Oberta de Catalunya i Universitat Internacional de Catalunya; Grup de Recerca en Estètica i Teoria de les Arts – G.R.E.T.A de la Universitat Autònoma de Barcelona; i grup de recerca en Art, Ciència i Tecnologia – IMARTE de la Universitat de Barcelona.

Durant 2017 CAiRE ha participat en el seminari organitzat pel grup de recerca GRETA, Questioning Aesthetics: Art Research & Aesthetics i alguns dels seus membres han escrit articles pel monogràfic sobre recerca artística de la revista Artnodes.

a.3. Projectes desenvolupats el 2017

Les línies de recerca d'Hangar més actives durant l'any 2017 han estat aquelles per les que hem obtingut o mantingut finançament específic per encabir els diversos projectes. Aquestes són les següents:

a.3.1. Bioart:

- Transplant: La meva malaltia és una creació artística de Quimera Rosa

Del 20 de març al 4 d'abril de 2017

Del 4 de maig al 4 de juny de 2017

Setembre – novembre de 2017

Transplant: Green is the New Red és un projecte transdisciplinari d'hibridació planta / humà / animal / màquina que Quimera Rosa ha iniciat el 2016. Es tracta alhora d'un projecte de bio-art basat en una hibridació humà / planta com d'un procés trans-identitari humà> planta. El desenvolupament d'aquest projecte està basat sobre la interacció entre diferents eixos que, mitjançant diferents pràctiques de biohacking, intenten produir canvis de subjectivitat i deconstruir narratives que presenten el cos com una unitat.

Per a la residència de recerca a Hangar Quimera Rosa desenvolupa Transplant: La meva Malaltia és una Creació Artística: la part d'auto-experimentació mèdica sobre condylomata acuminata, una ITS produïda pel VPH (virus del papil·loma humà) i amb el qual conviu una de les components de QR. Aquest treball es basarà en l'elaboració de protocols i eines necessàries per a l'ús de teràpia fotodinàmica (PDT) per tractar condilomes de manera DIY / DIWO. La PDT és una tècnica molt poc invasiva amb grans resultats sobre càncers localitzats i malalties de pell, basada en l'aplicació d'un procés de fotosíntesi en el cos humà. Però al tractar-se d'una tècnica recent queda encara de difícil accés, quan el seu ús comunitari podria aplicar-se fàcilment en casos externs com el dels condilomes.

Per tant, el principal objectiu és obrir la caixa negra, com diuen els i les hackers o d'obrir la píndola com deien les activistes afectades per la SIDA. Es tracta de replicar i fer accessible els coneixements en una wiki la qual cosa podria servir per a centres comunitaris de salut, per a persones que es troben excloses del sistema públic, però també, per a centres de salut de països del sud on el VPH està encara més expandit. D'altra banda, volem des del costat artístic i mitjançant la dimensió performativa de l'auto-experimentació, formar localment una massa crítica de usuàries / expertes (entenen a les usuàries com expertes).

- Prototip de xip microfluídic per detectar infeccions ginecològiques de Rita Wu

Del 26 de maig al 11 de juny de 2017

Les dones poden tenir nombrosos problemes que poden detectar-se fàcilment mitjançant el flux vaginal. El projecte pot resumir-se com la producció de petites plaques o xips d'acrílic amb quatre petits canals que seran construïts per una CNC, que en els seus extrems contenen pous petits amb reactiu per a l'avaluació i classificació de quatre possibles problemes que la dona pot tenir avaluant el flux vaginal. Els problemes són els següents: candidiasi, tricomoniasi, vaginosi bacteriana i cervicitis. Després de la producció del xip microfluídic, provarem i prototiparem en petites impressions fetes en acetat amb pintures hidròfobes específiques que es desprenen de la descàrrega a través dels canals correctes.

- Open Source Estrogen de Mary Maggic

Del 12 al 27 setembre de 2017

Projecte de recerca col·laborativa i interdisciplinar. El estrogen de codi obert combina biohacking i disseny especulatiu per demostrar de quina manera tan arrelada l'estrogen és una biomolècula amb biopoder institucional. Open Source Estrogen és una forma de desobediència civil biotecnològica, que busca subvertir als agents biopolítics dominants del maneig hormonal, la producció de coneixement i la toxicitat antropogènica. El projecte comença amb una pregunta especulativa: què passaria si fos possible produir estrogen a la cuina? D'aquest punt de partida sorgeixen preguntes més fonamentals sobre qui està produint hormones, quins cossos estan afectats, i com les hormones del medi ambient ja existeixen com un estat de toxicitat. Mentre que les qüestions de sobirania corporal i de gènere estan profundament en joc, els disruptors endocrins denominats "xenoestrògens" impregnen els nostres ambients a causa de les forces petroquímiques agroindustrials i farmacèutiques. Aquestes xeno-molècules canvien la morfologia dels nostres cossos i cossos d'espècies no humanes, evidenciant una mal·leabilitat inherent a la natura, però aliena a les nostres nocions prescrites de (eco) heteronormalitat. En resposta a la "estratagema molecular" realitzada pels estrògens, facilitada per les forces hegemòniques dominants, el projecte inicia un diàleg públic a través del biohacking DIY / DIWO (fes-ho tu mateix / fes-ho amb elx altres) i la intervenció artística. Tot utilitzant el disseny especulatiu, tallers iteratius i la performativitat de la cuina, Open Source Estrogen fa servir aquestes tàctiques per crear noves subjectivitats per viure en un món cada vegada més queer. De les xeno-forces capitalistes sorgeixen xeno-solidaritats, capaços de tallar col·lectivament els sistemes de colonització hormonal.

- Open Source Gendercodes (OSG) de Ryan Hammond

Del 12 al 27 setembre de 2017

Open Source Gendercodes (OSG) és un projecte centrat en el desenvolupament d'una plataforma de codi obert per a la producció d'hormones de creixement. El desenvolupament d'aquestes tecnologies de la bioproducció des de finals de 1800 fins al present està entrellaçat amb estructures de poder i marcs ideològics que han co-creat cossos, subjectivitats i gèneres. Els esforços per eliminar els comportaments queer, no conformes i no reproductius - així com augmentar la bravura heterosexual i permetre l'exercici continu de masculinitats i feminitats autoritzades van impulsar el desenvolupament d'aquestes tecnologies. Aquests esforços a principis de 1900 també van establir precedents clau per al nostre actual patrimoni biotecnològic que ens permet concebre els productes biotecnològics com invencions patentables. OSG reconeix aquesta història, així com la història de l'experimentació no consensuada, i la recol·lecció d'òrgans i fluids corporals de: dones, queers, gent de gènere variat, els colonitzats i els pobres. El projecte busca un resultat funcional: una presa de poder polític del gènere, un manual de propietari d'òrgans, un

hormocultura transdisciplinar i transorgàsmica. En explorar el potencial de les noves tecnologies de producció d'hormones de creixement dissenyades per a l'ús descentralitzat, i dedicades al domini públic, OSG intenta fer esquemes de règims actuals de propietat i bio-poder.

a.3.2. Polítiques de la interfície:

- **Critical Interface Toolkit** de Joana Moll, Andrea Noni i Vladan Joler. En el marc del programa IMAGIT. Amb el suport del programa Europa Creativa. 2016 -2017

Lluny de ser una entitat purament immaterial, Internet és una estructura física molt complexa composta per un nombre massiu d'actors que tenen un impacte directe i profund en tots els aspectes de les nostres vides diàries. Malgrat el seu paper fonamental en molts aspectes de la nostra societat, el material i les arquitectures computacionals que permeten que Internet existeixi són àmpliament ignorades per la majoria dels seus usuaris. Aquest projecte d'investigació pretén donar a conèixer i analitzar críticament la complexa xarxa d'agents que s'uneixen per configurar Internet, des dels cables submarins i subterranis a la geopolítica, el tracking en línia, la vigilància i la privacitat. La investigació se centren en gran mesura en descobrir i analitzar les pràctiques comunes de rastreig en línia utilitzades per les principals empreses comercials i de publicitat. Per aconseguir aquest propòsit, s'han desenvolupat diverses metodologies experimentals i estratègies pedagògiques crítiques per analitzar des d'una mirada forense les vies físiques d'informació, i aplicar mètodes de seguiment inversos destinats a l'elaboració d'un mapa de les moltes corporacions que de forma encoberta accedeixen i mercantilitzen les nostres dades.

Principals temes tractats en aquest projecte d'investigació: #Internet Physicality; #Geopolitics of the Internet; #Algorithmic Governance; #Interface Politics; #Internet Backbone; #Data flows & Sustainability; #Cognitive Capitalism; #Social Engineering; #Surveillance; #Online Tracking; #Data Commodification; #Data Privacy.

- **McFly McFly | time travel within social media's metafiction** de Gabriel S Moses i Adam Etzion. Del 12 de març al 15 de maig 2017. En el marc del programa IMAGIT. Amb el suport del programa Europa Creativa. 2016 -2017

Se suposa que les grans narratives són ineficaces avui en dia en una era de "post-ideologia". Però fins i tot en un món que es diu que està dirigit per algoritmes, la història és clau per tancar a les persones dins d'una quadrícula. Tant s'ha dit sobre el control a través de la gamificació, però massa poc es discuteix sobre el paper de la història. I si de fet els nostres social media són una barreja radical de joc interactiu i no / ficció, ¿no podrien llavors ser considerats una metaficció? ¿I què implica això en les regles de engagement? Podríem entrar i sortir? Podríem alterar els nostres terminis gairebé com si estiguéssim viatjant en el temps? Tindrien el poder d'alterar els nostres records de forma radicalment suficient per canviar el resultat de la nostra realitat real?

Prenem molt seriosament aquestes preguntes; tan seriosament com l'espai-temps continu; tan seriosament com els condensadors de flux. El web ens ha empassat com un tot. Està orquestrada per propagandistes i defectors subversius del cervell, i per trolls que desencadenen virulents efectes de papallona sobre nosaltres. No obstant això, ens preguntem, hi ha alguna cosa que queda per fer per salvar els nostres destins que semblen condemnats a ser predestinats? Pel que val, l'objectiu primordial d'aquest projecte interdisciplinari és intentar arreglar el curs de la història, primer identificant els perills no abordats de la cultura digital contemporània, després interrompent les prefabricacions trobades en el seu disseny i operació. En altres paraules, si, som molt seriosos sobre el viatge temporal.

- **Publicació: Footprints of Surveillance Capitalism** de Vladan Joler i Joana Moll. En el marc del programa IMAGIT. Amb el suport del programa Europa Creativa.

És una publicació en línia basada en una extensa investigació realitzada per Vladan Joler i Joana Moll sobre els impactes materials de les tecnologies de la comunicació dins del capitalisme de vigilància. El projecte examina des d'una perspectiva forense, tots els esdeveniments, dispositius i agents humans / no humans implicats en l'ús d'Internet i el seu impacte ambiental.

a.3.3. Producció cultural

- **Traverse.** Col·laboració en remot entre Christina Schultz (Hangar) i Anders Visti (Aabkc)
Entre desembre 2016 i gener 2017

“Traverse – Connectant Comunitats Artístiques Internacionals” és un programa pilot iniciativa d’ Aabkc, Aarhus (Dinamarca) que permet la col·laboració a distància entre artistes locals i internacionals.

El projecte vol associar-se amb organitzacions d’art dirigides a la comunitat de tot el món per crear oportunitats per a artistes que volen treballar en l’ àmbit internacional sense haver de gastar el temps i els diners necessaris per viatjar. Traverse posa en relació a artistes locals amb seu a Aarhus amb artistes visuals de les organitzacions associades al projecte (en aquest cas, Hangar a Barcelona) i les convida a entrar en diàleg creatiu. Això pot implicar intercanvis de correu, performances bilocalitzades, gestos transcontinentals o altres formes de comunicació a llarga distància.

Traverse és una plataforma d’experimentació oberta que prioritza el procés i el discurs sobre la producció artística. Els artistes participants són lliures de provar noves maneres de col·laboració, sense l’obligació de produir un projecte o objecte artístic final. L’objectiu, en canvi, és iniciar una conversa. Amb Traverse, s’espera generar noves preguntes, noves idees i noves relacions entre artistes culturalment diversos.

Per a la residència pilot en el 2016-2017, es va plantejar dur a terme una col·laboració basada en l’intercanvi d’artistes a llarga distància per explorar la figura de l’artista com a productor i les seves relacions i tensions tant amb l’objecte produït com amb el context en el qual aquest es desenvolupa (en aquest cas Traverse). En altres paraules, i per resumir-ho en una pregunta: Quina és la relació entre la conscienciació política, cultural, econòmica i social, i l’autonomia d’una obra d’art i el seu productor (l’artista), en el marc d’una pràctica artística col·lectiva i de la producció col·laborativa?

Per part d’Hangar, la selecció es va realitzar mitjançant una convocatòria interna per als artistes residents als tallers. Nou artistes del quinze artistes residents van mostrar el seu interès en participar en aquest projecte pilot. D’aquests nou, la comissió de programes va escollir finalment a la Christina Shultz. L’artista seleccionat per part de Aabkc a Aarhus (Dinamarca) ha estat Anders Visti (Trade Test Site).

- **Feta la llei, feta la trampa, or: smuggling as an alternative** de Maykson Cardoso

Del 25 de gener al 23 de febrer de 2017

Projecte que recupera una de les estratègies ideades per Lucy Lippard, al final dels anys 1960, a la qual va anomenar "Suitcase shows" i que consistia en l’acció de portar al seu equipatge obres d’art conceptual d’un país a un altre. No obstant això, al recuperar aquesta idea, el projecte també afegeix a aquesta estratègia el concepte de contraban, a fi de posar en joc, al mateix temps, la idea mateixa de frontera i els seus dispositius de control; juga, així, tant amb la idea de l’art com a mercaderia en potencial, com apunta a la seva possible condició d’objecte banal que permet fàcilment fer contraban amb ell enmig a altres objectes personals a l’equipatge, sense que sigui necessari declarar-lo i pagar les taxes imposades per llei per el seu tràmit.

Per efectuar el contraban d’art, la proposta és que els treballs produïts fora d’Espanya puguin ser venuts a preus populars en accions expositives que tindran lloc en un mercat popular a Barcelona o Madrid durant la residència d’investigació curatorial. Durant la residència, el curador treballarà conjuntament amb els artistes ubicats a Barcelona, amb alguns treballs dels que també farà contraban al seu retorn a Brasil per poder repetir accions expositives semblants en el país.

El projecte compta amb la curaduria de Maykson Cardoso i amb la col·laboració d’Olivia Ardui i reuneix treballs d’artistes que toquen, d’alguna manera, el tema de les fronteres, com: Andrea Gómez (Colòmbia), Alejandra Avilés (Mèxic), Carlos Monroy (Colòmbia), Daniel Escobar (Brasil), Eliana Beltrán (Colòmbia), Gian Spina (Brasil), Maria Sabato (Argentina), Mà Penalva (Brasil), Nuno Cassola (Portugal), Rafael Perez Evans (Espanya-País de Gal·les) i Tali Serruya (Argentina).

El projecte pretén realitzar una reflexió crítica sobre el tema de les fronteres i del contraban com una estratègia que les posa en joc, sobre la naturalesa de l’art en la contemporaneïtat des de la seva condició de mercaderia en potencial i sobre el propi ofici de la curaduria.

a.3.4. Eines per a la recerca

- Cultures experimentals i pensament material: Una aproximació metodològica a la investigació en art i disseny de Carla Boserman

Febrer – maig 2017

Aquesta investigació proposa un relat que es desplaça del laboratori científic als "nous" laboratoris, dels experiments científics a l'experimentació col·lectiva i de les formes de documentació pròpies de la cultura experimental científica a les formes de registre de l'experimentació en art i disseny. Es busca pensar en com atendre pràctiques entre l'art i el disseny que succeeixen a "laboratoris" més enllà de les disciplines científiques i de les regulacions acadèmiques. Espais d'investigació i experimentació material, on es desenvolupen prototips, es documenten processos i es creen objectes, donant-se una sèrie de pràctiques que s'aproximen de forma no sempre ortodoxa a la investigació, la qual cosa no vol dir necessàriament que no hi hagi coneixement en elles. En concret es proposa una aproximació metodològica a aquests espais explorant la potencialitat i els límits del relat gràfic com a dispositiu de registre en processos experimentals.

b) Suport a la creació

b.1. Artistes residents

Pel que fa al recolzament dels processos de creació, Hangar disposa de 14 tallers per a la creació (quatre d'ells que es poden compartir) que s'ofereixen a artistes que necessiten desenvolupar un projecte o un encàrrec específic, a artistes en vies de professionalització, o a artistes que s'instal·len temporalment a Barcelona. Les residències estan vinculades a un procés de professionalització en què l'artista entra en contacte amb els agents artístics de la ciutat com són els galeristes, comissaris o crítics d'art mitjançant trobades i xerrades en els espais de tallers. Així mateix els artistes residents proposen activitats temàtiques com les sessions polivalents dedicades a la performance, al vídeo, la música o la instal·lació.

Hangar com a centre de producció multidisciplinar acull una gran diversitat de propostes i artistes, en aquest sentit, la pintura, el dibuix, la fotografia, l'escultura o les instal·lacions i el treball en so són alguns dels mitjans que utilitzen els artistes residents a Hangar i els que estan més vinculats al centre i, concretament, a l'ús d'un espai.

Per a les seves residències, Hangar fa una convocatòria de sol·licituds 2 o 3 cops a l'any. Els dossiers són seleccionats per la Comissió de Programes d'Hangar (formada per 4 experts d'art contemporani escollits pel patronat de la Fundació Privada AAVC, el staff del centre, la Plataforma Assembleària d'Artistes de Catalunya - PAAC i els artistes residents), segons els espais disponibles.

Els artistes residents poden fer ús dels següents serveis d'Hangar de forma gratuïta: autoedició de vídeo i ús del plató i la sala polivalent, així com tenen accés lliure segons disponibilitat, a tot el material tècnic de producció audiovisual i el suport de tot el seu equip tècnic en horari laboral.

Hangar també col·labora amb altres agents, entitats i espais per a poder dur a terme presentacions mensuals dels treballs dels artistes residents dins del programa de visibilització PARATEXTE i una vegada a l'any participa en el TOP - Tallers Oberts Poblenou. Durant el TOP els artistes residents d'Hangar obren els seus tallers a la comunitat artística i al públic en general, al mateix temps que presenten treballs especialment produïts per a aquest esdeveniment. Tanmateix es compte també amb una jornada anual gestionada pels propis artistes anomenada SESSIONS POLIVALENTS, en la qual es conjuguen pràctiques del territori amb treballs dels propis residents a Hangar. A més a més, Hangar facilita als artistes ubicats als tallers el contacte amb l'entorn professional de les arts visuals a Catalunya i amb tota la seva xarxa internacional.

Les modalitats de residència son:

- 1. Estades llargues**, els artistes poden disposar de l'espai de taller fins a un màxim de 2 anys.
- 2. Estades curtes**, per a la realització de projectes puntuals en els tallers, de durada màxima de tres mesos.
- 3. Estades a la residència d'Hangar**, els artistes disposen d'allotjament i espai de treball d'un a tresmesos.
- 4. Residències a la cabana de fusta**, se selecciona el projecte de dos estudiants per any de l'últim curs del Grau en Art i Disseny de l'Escola Massana. Aquests s'instal·len durant un mes a la cabana que va construir l'artista Pep Vidal pel projecte «Una cabana per acabar la tesi» i que actualment es troba al pati del darrera d'Hangar. Hangar ofereix als estudiants, a més a més, un espai de treball a la planta de tallers d'Hangar, on aquests conviuen amb els artistes residents en les mateixes condicions de treball que ells.

5. Residències de producció, ofereixen un espai de treball, les infraestructures i els serveis d'Hangar a artistes que estan treballant en la producció d'un projecte concret per un temps determinat. Aquestes s'ofereixen com un servei més del centre i per tant no passen per Comissió de Programes.

A més a més, Hangar compta amb un **programa d'internacionalització** que té dues modalitats diferents.

6. Beques d'intercanvi d'un a tres mesos, els artistes disposen d'allotjament i espai de treball.

7. Beques institucionals, són residències subvencionades per galeries, fundacions, ambaixades i/o ajuntaments estrangers. Els artistes disposen d'allotjament i espai de treball d'un a tres mesos amb accés als serveis d'Hangar amb un 20% de descompte en les tarifes.

(Per a informació detallada del programa d'internacionalització veure l'apartat 5. Internacionalització d'aquesta memòria.)

Dades 2017

Nombre d'artistes en residència: 46, dels quals:

Estada llarga: 21

Estada curta: 4

Estades a la residència d'Hangar: 2

Residències a la cabana de fusta: 1

Residències de producció: 6

Beques de producció: 4

Beques d'intercanvi: 5

Beques institucionals: 3

Valoració 2017

Aquest any s'ha obert una convocatòria de sol·licitud de taller, per a estades llargues de fins a 2 anys i d'estades curtes d'un a tres mesos. Les estades curtes normalment tenen lloc els tres primers mesos de l'any, la convocatòria està subjecte a la disponibilitat d'espais en l'interval de l'entrada per tallers de llarga durada i residències o beques internacionals. No obstant, sempre hi ha una reserva fixa de tres tallers per a les residències i beques internacionals.

El maig del 2017 van entrar els set artistes de llarga durada nous que treballaran al centre durant els propers dos anys, sumats als que hi van accedir el maig del 2016 finalitzem l'any amb 15 artistes de llarga durada treballant en els tallers.

Durant l'any 2017 s'han rebut un total de 75 sol·licituds de lloguer de tallers per a estades llargues i 45 sol·licituds per a estades curtes.

Enguany l'ocupació ha estat del 90%. Això es degut a la necessitat de tenir un taller lliure sempre disponible per a residències fruit de beques de producció o internacionals que no es poden calendaritzar a principis d'any. A principis de setembre deixarem d'utilitzar l'espai d'antigues oficines per a residències ja que creiem indispensable que els artistes residents de qualsevol tipologia treballin en el mateix espai (primer pis de l'edifici T) i amb les mateixes condicions. A partir de setembre del 2017 antigues oficines es destinarà a residències de producció puntuals així com a futurs projectes residents resultat de la convocatòria que s'ha obert al novembre.

En quant a la **Comissió de Programes**, aquest any ha estat el primer per a la comissió formada per Pep Dardanyà (artista), Irina Mutt (comissària, crítica), Juan Canela (comissari, crític), Lúa Coderch (artista) i Teresa Badia (directora d'Hangar). Per tal d'agilitzar les comissions la majoria d'aquestes s'han fet on-line quan el nombre de sol·licituds ha estat baix. Això facilita el calendari dels membres de la comissió però també economitza el procés.

Degut a la selecció del Lluís Nacenta com a nou director d'Hangar a partir del gener del 2018, l'artista Lúa Coderch ha decidit deixar la comissió per veure-ho incompatible amb la relació que manté amb el nou director. En el seu lloc entrarà un substitut amb perfil d'artista: Pere Llobera, antic resident del centre i artista amb una llarga carrera i capacitat per entendre les necessitats dels i les artistes, així com un ampli coneixement del propi centre.

Durant el 2017 han continuat les reunions setmanals amb els residents per discutir propostes i iniciatives comunes amb part de l'equip tècnic d'Hangar. Aquestes trobades reforcen els vincles amb l'equip de gestió i el projecte d'Hangar en general, així com faciliten la comunicació entre els propis artistes i les trobades amb

els agents culturals que els visiten en el marc de les trobades informals “Cafè amb...”, que enguany s’han mantingut fins a una mitjana de dues mensuals.

També aquest any s'ha consolidat l'activitat periòdica amb els artistes residents d'Hangar, *Paratext*, una sèrie de presentacions que es programen mensualment on els artistes mostren el treball que estan realitzant tant als companys residents com al públic en general, doncs les sessions són obertes a tothom. Tots els artistes en residència sigui quina sigui la modalitat, presenten el seu treball durant la seva estada. També aquest any s’ha donat continuïtat a la publicació que recull totes les presentacions del Paratext en una edició que esperem tenir finalitzada a finals de desembre *Paratext vol.2*, que recull totes les presentacions realitzades entre maig de 2016 i maig de 2017. La publicació serà realitzada amb el suport principal de la Fundació Banc Sabadell, i la col·laboració d'altres institucions amb qui treballem en els programes de residències per a artistes.

(Per més informació sobre aquestes activitats de comunicació i difusió com Cafè amb, Tallers Oberts Poblenu o Paratext, veure apartat específic 4. Difusió d'aquesta memòria)

Per últim, durant gener i febrer ha tingut lloc la residència del comissari Maykson Cardoso, part de la segona edició del program **Encura**. El programa té l'objectiu de convidar a comissaris establerts fora de Catalunya a desenvolupar un projecte de recerca a Hangar amb la participació d'un mínim de quatre artistes residents als tallers del centre. Malgrat els bons resultats de la segona edició, després de la residència d'en Maykson Cardoso no s’ha pogut donar continuïtat al programa, degut a la denegació del suport del Ministerio de Educación, Cultura y Deportes per a l'edició 2017- 2018. *(Per a més informació d'aquest programa, veure la secció 1.a. La recerca artística i la recerca interdisciplinària d'aquesta memòria)*

b.1.1. Estades llargues

Les estades llargues en els tallers d'Hangar són fins a dos anys.

Lucía Egaña Rojas, gener 2017 - maig 2019
Rubén Patiño, febrer 2017 - maig 2019
Francisco Navarrete Sitja, abril 2017 - maig 2019
Tali Serruya, abril 2017 - maig 2019
Mercedes Mangrané, maig 2017 - maig 2019
Lara Fluxà, maig 2017 - maig 2019
Ali Yerdel, gener 2016 - maig 2018
Rafael Pérez Evans, maig 2016 - maig 2018
Alejandra Avilés, maig 2016 - maig 2018
Paco Chanivet, maig 2016 - maig 2018
Patricia Fernández Antón, maig 2016 - maig 2018
Patricio Rivera, maig 2016 - maig 2018
Florian Freier, maig 2016 - maig 2018
Eliana Beltrán, juny 2016 - maig 2018
Floy Krouchi, gener 2017 - maig 2018
Antonio R. Montesinos, abril 2015 - maig 2017
Marco Noris, abril 2015 - maig 2017
Andrea Gómez, gener 2015 - maig 2017
Ciprian Homorodean, abril 2015 - maig 2017
Ariadna Guiteras, gener 2015 - maig 2017
Christina Schultz, abril 2016 - maig 2017

b.1.2. Estades curtes

Lucia Egaña, gener - abril 2017
Ruben Patiño, gener - abril 2017
Paula Bruna, novembre 2017 - gener 2018
Agustín Ortiz, novembre 2017 - gener 2018

b.1.3. Estades a la residència d’Hangar

b.1.4. Residències a la cabana de fusta

Dave MG maig 2017 (En el marc de la beca de residència Escola Massana – Hangar)

b.1.5. Residències de producció

Carsten Galle, febrer - març i maig - juliol 2017

Yasmine Eid-Sabbagh, març - juny 2017

Daniel Jakoby, juny 2017

Xesca Salvà, setembre 2017

Joan Morey, 87 jornades booth vídeo al llarg de 2017

David Franklin, 16 jornades booth vídeo al llarg de 2017

b.2. Residències al laboratori d'interacció

Durant 2017 s'han dut a terme les residències dels projectes guanyadors de la segona edició de les beques de recerca i desenvolupament al laboratori d'interacció d'Hangar. Els objectius principals de la convocatòria són, d'una banda, coadjuvar als creadors en les seves activitats de recerca i/o producció, en el seu treball experimental i el desenvolupament i finalització dels seus projectes; i d'altra, detectar i incentivar la generació de comunitats al voltant de noves eines i/o tecnologies.

La beca ofereix:

- Honoraris: 1.500 € bruts.
- Una bossa de producció de fins a 2.000 € bruts.
- Espai de treball en el laboratori d'interacció d'Hangar.
- Suport tècnic pel desenvolupament i producció del projecte.
- La xarxa de col·laboradors d'Hangar.

Una comissió formada per Lúa Corderch (artista i membre de la Comissió de Programes d'Hangar), Miguel Angel de Heras (responsable del laboratori d'interacció d'Hangar) i Teresa Badia (directora d'Hangar), van escollir els projectes de Dirk Paesmans, Alicia Bickford Champlin i Gabriel Lecup.

Alicia Bickford Champlin és una artista nord-americana i investigadora del tranquil estat de Maine, on actualment està realitzant un MFA en Intermèdia. Les recerques i pràctiques creatives de Champlin es centren en sistemes generatius impulsats per la retroalimentació darrere de la intersecció fenomenològica de la comunicació i la identitat en xarxa. Temes d'autenticitat, neutralitat i veritat són explorats amb metodologies interactives basades en processos.

Durant la seva residència, Champlin va treballar amb dades biomètriques com un mecanisme de control intervencionista en vídeo en viu i loops de retroalimentació d'àudio. D'aquesta manera va desenvolupar instruments de EEG i ECG amb MaxMSP pel seu ús en instal·lacions de rendiment generatiu.

Dirk Paesmans és membre del col·lectiu Jodi amb Joan Heemskerk. Els seus antecedents són la fotografia i el videoart, ja que des de mitjans de la dècada dels 90 van començar a crear obres d'art originals per a la World Wide Web. Uns anys més tard van començar a treballar el software art i la modificació artística de videojocs.

Durant la seva estada al laboratori d'interacció d'Hangar, Dirk va desenvolupar el seu projecte dins d'un entorn virtual. Degut a la complexitat de la seva proposta, aquesta no va poder ser finalitzada durant la seva estància de tres mesos, per això continua venint a Hangar habitualment on investiga i desenvolupa el seu projecte amb la xarxa de col·laboradors que va establir durant la seva estància.

Gabriel Lecup es un artista digital i desenvolupador informàtic instal·lat a Barcelona des de 2013. De nacionalitat francesa, ha rebut des de jove una formació musical eclèctica, barreja de música hindú, de música clàssica al conservatori nacional de Ha Noi (Vietnam), de jazz a diverses escoles i instituts a França, de música folklòrica a Buenos Aires, i de música electrònica experimental. Té estudis de tècnic de so (BTS AV Tolosa, Escola Sònica Buenos Aires) i de filosofia (Université Toulouse Le Mirail).

Durant la seva estància va realitzar el seu projecte Real Virtuality, una aplicació de realitat virtual que s'observa amb els ulls tancats i es percep amb el subconscient. El projecte combina dues tècniques de sincronització d'ones cerebrals per induir estats alterats de percepció, somnis lúcids i al·lucinacions a partir d'estímuls audiovisuals: els llums intermitents estroboscòpics i els polsos binaurals auditius. Les dues

tècniques pretenen explotar el fenomen de “frequency-following response” per forçar l’activitat cerebral a sincronitzar amb les ones Theta (4-7Hz) i Alpha (8-13Hz), associades amb estats en somni, de relaxació o de meditació transcendental.

Real Virtuality proposa traslladar aquestes tècniques a la Realitat Virtual en format d’aplicació web compatible amb totes les plataformes i cascos de VR. L’aplicació és una eina de recerca oberta, els mateixos usuaris creen, comparteixen i gaudeixen el contingut en una plataforma oberta i evolutiva. El codi font està documentat, és públic i open-source.

Tots tres han realitzat el seus respectius projectes dins del laboratori d’Hangar durant tres mesos entre juny i setembre de 2017, i han col·laborat en la dinamització de la programació dels Dijous Oberts.

b.3. Projectes residents

Hangar acull projectes artístics i culturals en residència. Els projectes residents, a canvi de l’estada a Hangar, ofereixen serveis d’assessoria gratuïta en les seves especialitats als artistes que visiten el centre: Hamaca en drets d’autor, Befaco en experimentació sonora i sintetitzadors DIY, el Grup de Recerca Multifocal en experimentació sonora multifocal, ilaro.org en impressió digital 3D, DIYBioBarcelona en biohacking i BeAnotherLab en realitat virtual. Aquestes assessories solen tenir lloc dins del marc dels Dijous Oberts.

El maig de 2016 es va resoldre la primera convocatòria per a projectes residents, resultant seleccionats els projectes d’Hamaca, Befaco, ilaro.org i BeAnotherLab. La residència del Grup de Recerca Multifocal es regula mitjançant un conveni específic en el marc del programa Hangar Sonor, i la residència de DIYBioBarcelona ho fa mitjançant un altre conveni específic vinculat als dos anys de durada del projecte de recerca Prototyp_ome (2016 – 2017).

El maig de 2017 es va resoldre una nova convocatòria per suplir la sortida del projecte resident Ilaro.org, en el marc de la qual es van seleccionar els projectes Voizes i Imvec, coordinats per Xose Quiroga.

Els projectes residents a Hangar son projectes de col·lectius que, a més d’atendre als propis objectius, son capaços de generar una simbiosi conceptual i pràctica amb el centre i els seus usuaris. El seu àmbit de treball té a veure amb la recerca teòrica o pràctica, i l’experimentació i desenvolupament d’eines obertes i d’accés lliure que facilitin la tasca creativa, tecnològiques o no.

Entre els seus objectius ha de figurar una atenció específica a la pròpia comunitat i a la distribució del coneixement que es genera, tot sent d’aquesta manera projectes que generen possibilitats per als altres. Però el valor fonamental de la seva presència a Hangar i de la seva relació amb el centre, és el seu retorn en relació a la comunitat que envolta el centre. Així, és condició indispensable que la tasca del col·lectiu vingui a millorar el propi projecte d’Hangar afegint “alguna cosa” que reforci els seus objectius. A més, el projecte ha de treballar mà a mà amb els artistes ja siguin artistes emergents o consolidats formant i / o generant eines que els ajudin en el seu treball. Han de tenir, doncs, voluntat de servei i reforç a la comunitat artística i de base, treballant amb dinàmiques realistes i èticament acceptables des d’un punt de vista cultural, social i econòmic.

Els projectes residents han de poder sostenir la pròpia activitat, i per tant, prioritàriament, han de ser projectes sense afany de lucre. Si no ho fossin, la seva activitat econòmica ha de ser revisada per Hangar de forma que es pugui valorar la contribució dels residents en el moment en que els ingressos o el projecte comencin a generar dinàmiques de dispersió de l’atenció al béns comuns.

En resum, el concepte de comunitat i d’allò comú es un dels eixos sobre el que giren els projectes residents, per tant, han de ser capaços de trobar ressò entre la comunitat o de generar-ne una de nova. L’altre eix és el de la generació i transferència de coneixement, tot facilitant l’accés d’artistes i altres usuaris al mateix temps que generant comunitats d’aprenentatge.

Els projectes residents aporten a Hangar:

- activitats, coneixement teòric i pràctic mitjançant la creació de comunitats d’aprenentatge, i continguts entorn la seva especialització.
- metodologies de treball basades en la transdisciplinarietat i que incorporen altres àmbits no directament relacionats amb el context de les arts visuals més estrictes.
- aporta recerca, creació i pràctiques crítiques al voltant de les eines de producció.

b.3.1. Hamaca

HAMACA, és l'única distribuïdora especialitzada a preservar i distribuir vídeo art en l'Estat Espanyol. D'aquesta manera HAMACA constitueix un element central en la professionalització de les pràctiques videoartístiques contemporànies i és un dels principals canals econòmics per a gran part dels artistes que representa. HAMACA contribueix a vertebrar i construir un sector econòmic entorn de les pràctiques videoartístiques i de cinema experimental, apromant galeries, museus, festivals, fires i artistes.

D'igual manera des de l'any 2007, ha estat particip d'una trama àmplia en la qual han participat un gran nombre d'especialistes en el camp de les arts plàstiques i audiovisuals experimentals, provinents principalment de Catalunya, de l'Estat Espanyol i d'altres llocs d'Europa.

Hamaca és projecte resident a Hangar des de 2006.

b.3.2. Befaco

Befaco és una plataforma de filosofia *copyleft* que ha estat creada per donar suport als músics electrònics que desitgin fabricar les seves pròpies eines. És un col·lectiu centrat en l'experimentació sonora i la difusió de la cultura "fes-ho tu mateix" aplicada a les tecnologies musicals i més concretament, a la construcció de sintetitzadors analògics. Busca recuperar les tècniques musicals dels pioners de la música electrònica per donar-los un nou ús des d'una visió actual. Aquesta centrada en la recuperació i en la reinterpretació de les màquines en les quals s'inspiren els moderns llenguatges de programació visual com Pure data o Max msp.

Befaco és projecte resident a Hangar des de 2012.

b.3.3. Ilaro.org

Ilaro.org és una plataforma de desenvolupament de tecnologies per a la fabricació digital, aquells processos de manufactura que mitjançant la digitalització, la democratització de certs productes i la compartició lliure de fonts (dissenys, maquinari i programari) estan sofrint una transformació equiparable a l'experimentada durant els anys 80 en l'àmbit de la computació, amb l'explosió dels ordinadors personals. Aquesta revolució té un enorme potencial transformador i generador de nous paradigmes soci-econòmics: prosumerisme, crowd-sourcing, etc.

Creada sota l'experiència acumulada en el projecte Repap, i situada en la intersecció entre fabricació experimental i filosofia de fonts obertes, té per objectiu explorar i augmentar la replicabilitat (fes-t'ho tu mateixa) dels mitjans de fabricació mitjançant tecnologia domèstica(ble) i de baix cost. La seva activitat es compon de recerca, desenvolupament de projectes (interns i externs) i difusió (documentació de dissenys, tallers, ponències, etc). Ilaro.org pretén produir prospectiva en l'ús d'aquestes tecnologies, principalment en la interpel·lació cultural mitjançant aquest paradigma tecno-polític.

Ilaro.org ha estat projecte resident a Hangar des de 2013 fins mitjans de 2017.

b.3.4. Grup de Recerca Multifocal

Animat per l'Orquestra del Caos i integrat per artistes sonors, investigadors i industrials, el Grup de Recerca Multifocal - GRM va començar a finals de 2013. El grup s'ha reunit amb periodicitat mensual al voltant dels altaveus de l'Orquestra del Caos instal·lats a la sala Ricson d'Hangar i des de 2014 participa en la programació dels Dijous Oberts amb una instal·lació de sistema d'àudio espacialitzat de so professional obert a tot artista sonor que vulgui experimentar amb una infraestructura tècnica a la qual no és fàcil tenir accés.

Les sessions tenen lloc els dimecres precedents als Dijous Oberts on l'Orquestra del Caos hi participa: 10 sessions, una mensual, de gener a juliol i d'octubre a desembre.

El Grup de Recerca Multifocal és projecte resident a Hangar des de 2013.

b.3.5. BeAnotherLab

BeAnotherLab és un col·lectiu artístic i grup d'investigació interdisciplinar fundat a Barcelona el 2012.

És el col·lectiu desenvolupador del projecte La Màquina de Ser Un altre (TMBA). Aquesta eina multisensorial Creative Commons, està dissenyada per promoure la tolerància i el respecte mutu a través d'intervencions en realitat virtual (VR). Mitjançant la combinació de realitat virtual, les ciències cognitives i d'art performàtic, el sistema TMBA ofereix als usuaris la possibilitat de veure's a si mateixos en un cos

diferent mentre ofereix la possibilitat de moviment, interacció amb l'espai i la narrativa així com la possibilitat de rebre retroalimentació tàctil realista.

El grup es dedica a la compressió, la comunicació i l'ampliació d'experiències subjectives; tot centrant el seu treball en la investigació de la relació entre la identitat i l'empatia des d'una perspectiva embodied / "encarnada" i al desenvolupament d'aplicacions innovadores en l'art, la investigació científica, projectes socials, de la salut i l'educació, i posant un fort èmfasi en l'impacte i innovació social a la vida de les persones. El seu treball es basa en un model distribuït d'acció-investigació i de disseny col·laboratiu de metodologies. El col·lectiu porta a terme col·laboracions en múltiples països, disciplines i institucions.

El grup treballa en la intersecció entre l'art, la ciència i la tecnologia, tot qüestionant les jerarquies entre aquestes diferents formes de coneixement. BeAnotherLab està compromès amb la invenció de nous models de col·laboració i sostenibilitat, i no es basa en els individus, sinó més aviat en la idea de compartir identitats i les comunitats en expansió.

BeAnotherLab és projecte resident a Hangar des de 2016.

b.3.6. DIYBioBarcelona

DIYBioBarcelona és un grup petit però heterogeni (informàtics, biòlegs, químics ...) creat amb la intenció d'acostar la biologia als ciutadans. En concret, les finalitats de DiyBioBcn són proveir els mitjans necessaris perquè la comunitat de biohackers (o aficionats a la biologia) local pugui treballar conjuntament, créixer i contactar amb altres comunitats similars a tot el món, i promocionar l'intercanvi de coneixements i serveis entre la comunitat de biohackers i la resta de ciutadans.

DIYBioBarcelona és projecte resident a Hangar des de 2016.

b.3.7. Imvec / Voizes

L'Institut de Monitorización y Vigilancia de Espacios Contaminados és una institució ciutadana oberta, pel disseny de prototips i la recerca i formació ECOforense orientada a la generació d'eines per a l'adaptació humana (en zones urbanes o rurals), als processos de contaminació relacionats amb la gestió de residus urbans en abocadors, la indústria pesada o la mineria.

Com a espècie, i gràcies a l'impacte ja irremediable que hem generat de forma global al planeta, ens enfrontem al repte d'adaptar-nos per sobreviure en una nova gamma d'espais urbans i naturals contaminats i potencialment nocius per a la nostra salut.

L'equip del IMVEC, pretén a través dels seus dos pilars principals, dissenyar i fer reals eines i estratègies de treball útils, que serveixin a les societats del futur, per enfrontar-se a aquests espais hostils amb les majors possibilitats d'èxit possibles.

Imvec / Voizes és projecte resident a Hangar des de 2017.

2. LÍNIA DE SERVEIS A LA PRODUCCIÓ

Hangar es un dels centres amb més recorregut en el context de la producció artística a Espanya, i és reconegut per la seva interdisciplinarietat, mitjançant la qual acull els processos productius de les arts analògiques i les digitals.

Hangar estructura els seus serveis de suport a la producció artística de forma modular, proactiva i reactiva:

- Modular, perquè ha de ser capaç d'oferir un servei especialitzat per a cada necessitat dels projectes.
- Proactiva, reforçant i millorant la qualitat dels serveis existents, dels seus tècnics, dels seus espais i materials.
- Reactiva, en tant que ha de ser capaç de servir a les noves pràctiques artístiques tenint cura de les vies de connexió amb les pràctiques culturals contemporànies mitjançant el permanent contacte amb creadors i productors culturals.

Aquests serveis tenen l'objectiu de:

- Fomentar l'excel·lència en tot el procés de la producció artística feta a Hangar.
- Respondre a les necessitats més emergents de la pràctica artística i cultural, per la qual cosa és un espai que es declara obert a totes les pràctiques i formes de la producció cultural contemporània.
- Adaptar els seus serveis a la producció a l'evolució de cada una de les pràctiques artístiques.

a) Serveis de suport a la producció artística contemporània: els laboratoris d'Hangar

Hangar ofereix: serveis de suport especialitzats per a la producció artística, organitzats en els laboratoris; infraestructures per a la producció sense suport tècnic; i equipament i material per a la producció.

Hangar compta amb quatre laboratoris propis al servei dels artistes: el laboratori de producció, el d'imatge digital, el d'interacció i el de fusteria i construcció. També compta amb un laboratori sonor i fins mitjans de 2017, amb un laboratori de fabricació digital gestionats des dels projectes residents Befaco i Ilaro.org (per a més informació veure apartat 1.b.b.3. *Projectes residents* d'aquesta memòria).

Aquests laboratoris concentren els serveis d'assistència tècnica i de desenvolupament tecnològic pels artistes i creadors que arriben al centre, i són un servei fonamental per a les produccions dels artistes residents.

Dades 2017

Projectes desenvolupats als laboratoris: 45

Assessories realitzades als laboratoris: 61

a.1. Laboratori de producció

Aquest node de caire transversal té com a objecte final de la seva activitat facilitar la millor realització possible dels projectes de creació que arriben al centre i també assegurar la seva finalització amb màxima exigència tècnica i conceptual. Dins d'aquest node s'inseriu tant l'assistència a la producció de projectes artístics com l'assessorament als artistes i el desenvolupament de projectes artístics amb noves tecnologies.

L'oferta de serveis del laboratori de producció d'Hangar és tant modular com la seva demanda i per tant, aquests serveis es van adaptant segons les necessitats dels artistes i els seus projectes.

Els serveis del laboratori de producció inclouen:

- Assessorament en la pre-producció i producció artística: models de pressupost, optimització de pressupostos, models de projecte, consultes puntuals, consultes de viabilitat.
- Producció integral de projectes: informes de viabilitat, pressupostos, coordinació de la producció, etc.
- Configuració d'equips de producció.
- Assistència personalitzada a la producció amb dedicació continuada als projectes que precisen d'acompanyament especialitzat.
- Detecció entre les xarxes existents, d'altres possibilitats de dirigir els projectes en favor de la seva òptima realització, això és, assessorar els projectes i les persones en la recerca del productor més adequat.
- Assessorar i assistir la planificació i la viabilitat econòmica dels projectes.

A més a més, el laboratori de producció d'Hangar també coordina les produccions organitzades pel propi centre dins i fora de les seves instal·lacions.

Des de 2016, des del laboratori de producció i mitjançant una convocatòria pública, Hangar ha posat a l'abast dels artistes un pressupost, l'espai i les condicions tècniques adients per a la producció d'una obra en procés per contribuir a la seva difusió en un entorn professional.

Prestacions i dotació de la convocatòria de producció:

- Dotació econòmica de 2000€ pel desenvolupament del projecte escollit.
- Equips tècnics d'Hangar (càmeres, llums, àudio, estacions d'edició de vídeo), i ús d'espais per un valor global de 600€.
- Assessorament tècnic a la producció.

Valoració 2017

· Produccions integrals i co-produccions

Els usuaris han estat al llarg del 2016 bastant diversos, tant artistes residents a Hangar (artistes d'estada llarga, artistes en residència curta i artistes en residència internacional) com artistes que han estat residents antigament a Hangar. També hem tingut com usuaris a artistes externs que coneixen el departament de producció i demanen el suport d'aquest per produir les seves peces. Les peces i projectes produïts en un 40% han estat en el marc de programes del centre amb finançament derivat de subvencions i ajuts específics, un 20% han estat coberts per recursos dels creadors provinents de beques o premis i el 40% restant per recursos dels creadors provinents de capital privat (recursos propis dels artistes i sponsors).

És important remarcar que tots els artistes residents disposen d'un banc d'hores gratuïtes al taller de construcció, que varien depenent de la seva estada al centre. També és convenient recalcar que des de fa 2 anys és fa un taller anual d'iniciació al bricolatge artístic que és molt profitós pels artistes residents (tot i que el taller és obert a tothom), ja que d'aquesta manera entenen molt millor el procés de producció i desenvolupament d'un projecte de construcció..

Els usuaris han requerit sobretot serveis d'elaboració i optimització de pressupostos a l'igual que assessories professionals pel desenvolupament de les seves obres. El treball de seguiment continuat i la producció en estadis, ha seguit sent tendència en alça, però també cal destacar la diversitat dels projectes que obliguen a l'àrea de producció a estar constantment actualitzant-se.

Durant aquest any hem tingut més encàrrecs de muntatge d'exposicions per institucions d'àmbit cultural i produccions d'esdeveniments i jornades de treball, i alguns d'aquests últims s'han realitzat dins de les infraestructures del centre. Els artistes residents s'han convertit en els usuaris habituals dels serveis de producció degut a la seva nombrosa participació, tant a exposicions a Barcelona com a fora del territori.

S'ha de destacar l'alça de demanda de produccions fora de l'àmbit estrictament artístic, com els esdeveniments culturals i/o publicitaris.

· Assessories

La majoria d'assessories han estat a artistes residents i provinents de beques d'intercanvi d'Hangar. S'han reduït les assessories per a projectes adreçats a convocatòries públiques de beques i premis per una reducció general en el nombre de les mateixes.

· Beques de producció

El gener 2017 es va finalitzar el projecte guanyador de la primera convocatòria de beques de producció d'Hangar, The Ship of Fools de Ro Caminal. Considerat el gran interès per aquest tipus d'ajuts a la producció i l'alt nombre de sol·licituds rebudes en la primera convocatòria, s'ha decidit llançar quatre noves beques a realitzar durant la segona mitat de l'any. Per a la segona convocatòria es va rebre un total de 58 candidatures, d'entre les quals la Comissió de Programes d'Hangar va escollir els projectes dels artistes Serafín Álvarez, David Mutiloa, Jara Rocha i Megan Michalak.

A diferència de la primera edició de les beques de producció, es va decidir acompanyar més d'a prop el desenvolupament dels projectes guanyadors, dos dels quals es van produir a través del Laboratori de

construcció d'Hangar. A més dels serveis de producció, els artistes s'han beneficiat de l'ús dels espais de treball, de materials i de la residència.

Cal destacar, per acabar, que en aquesta segona convocatòria es van seleccionar no només projectes pròpiament de producció d'obra, sinó també de recerca artística, com és el cas del projecte Possible Bodies de Jara Rocha.

Els projectes de la beca de producció que s'han desenvolupat aquest any són:

The Ship of Fools, de Ro Caminal

Novembre 2016 – gener de 2017

Synthesis, de David Mutiloa

Maig – juliol de 2017

The Way Things Do, de Serafín Álvarez

Juny de 2017

Possible Bodies, de Jara Rocha

Maig – juliol de 2017

Megan Michalak

Segon semestre de 2017

• **Conclusions**

L'àrea de producció ha millorat la qualitat dels seus processos de treball i ha aconseguit abaratir costos i agilitzar tasques amb l'adquisició de maquinària especialitzada i també amb la delegació d'algunes parts dels encàrrecs a col·laboradors externs.

En gran mesura l'impuls d'aquest any ha estat fruit del treball conjunt del laboratori de producció amb el taller construcció.

Cal destacar en aquest sentit, les nombroses tasques de pre-producció i producció que s'han fet als artistes residents al centre.

L'increment del nombre d'artistes que treballen en l'àmbit de l'art sonor i el fet que des de mitjans de 2014 hi hagi dins de l'equip d'Hangar personal especialitzat en aquest camp, ha ampliat els serveis a la producció que ofereix al centre tot seguint en la línia de respondre a les noves necessitats dels creadors.

Una tasca que continua pendent ara és el repensar l'àrea de vídeo.

a.2. Laboratori d'imatge digital

Aquest node acull el servei d'edició de vídeo, l'assessorament en autoedició, i l'edició i postproducció de la imatge digital en línia de producció calibrada (escaneig, visualització en pantalla, rip i impressió).

Tanmateix, atén també a produccions audiovisuals integrals amb la col·laboració del laboratori de producció.

Aquest node també assisteix, mitjançant una xarxa de professionals independents, als processos d'edició, e-tonatge, color, so etc.

El laboratori d'imatge digital d'Hangar ofereix els següents serveis:

• **Espai compartit d'autoedició**

Estacions pel treball diari en multimèdia sense necessitat d'entorn individual, estacions i programari pel treball en imatge, vídeo i maquetació digital en una estació Imac de 22".

• **Sales individuals d'autoedició i edició**

Servei per a l'edició i post-producció de vídeo. Actualment es compta amb dues sales d'edició de 10m2 cadascuna, insonoritzades i climatitzades. S'ofereix la possibilitat de requerir els serveis d'un tècnic de suport especialitzat. També disposem de maquinari i programari per a la subtitulació i transcripció.

Des de l'any 2016 una de les sales d'edició ha estat destinada a equipament de so, on s'ha instal·lat un laboratori de síntesi modular gestionat pel projecte en residència Befaco. Aquest canvi ha permès que els

artistes residents d'Hangar com ara la Floy Krouchy o en Ruben Patiño puguin disposar d'un espai adequat a les seves necessitats

· **Escaneig i impressió digital**

Edició i postproducció de la imatge digital en línia de producció calibrada (escaneig, visualització en pantalla, rip i impressió).

Treball del color i gestió del procés de producció i impressió.

· **Dotació tècnica (programari i maquinari) del laboratori d'imatge 2017**

Hangar segueix ampliant els materials que posa a disposició dels usuaris. Aquest darrer any s'han reparat alguns materials, com la gravadora zoom H4 I els altaveus autoamplificats ESI, així com els projectors de diapositives Kodak.

Aquest any amb l'ajuda de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona s'han adquirit els següents materials:

Monitors d'àudio de resposta plana Adam A7X destinats al buc d'edició de vídeo.

A compte d'Hangar s'ha fet una posta apunt del Mac G5 de la sala d'edició de vídeo i ha estat equipat amb el següent programari:

- Final Cut Pro 10.0.6
- Compressor 4.0.5
- Adobe Photoshop CS6
- Adobe InDesign CS6

Valoració 2017

· **Dades d'ús**

-Autoedició:

Jornades: 0

Mitges Jornades: 0

-Ús d'escàner diapositives i negatius: 10 jornades de 4 usuaris diferents

Aquest any no hi ha hagut reserves de les estacions d'autoedició per part d'usuaris externs, a part d'alguna puntual per fer ús de l'escaner de diapositives. Tot i així, el servei ha continuat en ús per part dels artistes residents als tallers, especialment aquells que arriben a Hangar mitjançant el programa internacional.

· **Produccions**

- **Tipus d'usuari:**

Durant el 2017 els usuaris han estat artistes i creadors autònoms. Hi ha hagut una creixent demanda per part dels artistes residents, així com usuaris fidels al centre que segueixen treballant amb els nostres equips i tècnics en les seves produccions. Molts dels equips també s'ha cedit en el marc de convenis de col·laboració específics, a altres centres que no disposen d'alguns materials per a les seves activitats. Els convenis més actius han estat: Sala d'Art Jove, Halfouse, IP7, Fireplace, Blueproject, Homesessions, La Escocesa, Bar Project i Nau Estruch.

- **Tipus de projectes:**

Pel que fa als tipus de projecte que han fet ús dels serveis d'autoedició i de post-producció de vídeo, han estat majoritàriament petites i mitjanes produccions d'artistes, videoclips, produccions de sales i espais d'art com la Sala d'Art Jove o d'artistes residents. També s'ha respòs a les necessitats derivades del treball diari dels artistes residents del centre i esporàdicament a altres creadors del context català. També l'ús del laboratori d'imatge s'estén als residents internacionals així com els projectes residents que han trobat en aquest espai solucions a problemes digitals del dia a dia. Cada cop cedim també més material als artistes de les beques de producció i intercanvi, i a altres artistes internacionals que realitzen estades al centre.

· **Assessories**

S'han realitzat assessories a artistes residents de llarga durada amb problemes puntuals i als artistes internacionals durant el desenvolupament del seu treball a Hangar. Cal esmentar que el format de laboratori d'imatge tal i com s'entenia en els seus inicis ha canviat radicalment, les noves tecnologies que avui estan a l'abast de tothom han fet desenvolupar l'espai de manera molt més dinàmica i amb menys necessitat de supervisió individual per part d'un tècnic.

a.3. Laboratori d'interacció

Dins d'aquest node, hi trobem diferent eixos que son part de la raó de ser del propi laboratori: desenvolupament de maquinari lliure i programari lliure, assessories a projectes, i el programa dels Dijous Oberts. Aquest any s'han incorporat al laboratori dos eixos més: la coordinació dels col·lectius residents al centre i les beques de recerca i desenvolupament al laboratori d'interacció.

· **Maquinari lliure i laboratori d'interacció**

Hangar s'implica en el desenvolupament de maquinari a mida dels projectes artístics des d'un compromís amb el maquinari i programari lliure, en una aposta per la R+D+i en l'àmbit de les tecnologies aplicades a la creació. A través del laboratori d'interacció, Hangar desenvolupa tot tipus de maquinari pels projectes artístics que ho requereixin, tot incloent el desenvolupament de l'electrònica interna, programació i construcció de prototips. Alguns exemples d'aplicacions serien: interacció en temps real, processament i visualització de dades, sincronitzacions, mecanismes, automatitzacions, controls remots, etc.

Des d'aquest laboratori es desenvolupen, a més a més, un seguit d'eines lliures de drets, que queden a la disposició d'altres projectes artístics que les puguin necessitar.

· **Programari lliure i programari d'aplicacions**

El compromís d'Hangar amb el programari lliure, més enllà del fet que el centre basa tota la seva infraestructura informàtica (oficina, servidor web, etc.) en sistemes lliures, es reflecteix en diferents serveis oberts als artistes com son:

- el desenvolupament de projectes específics fent servir programari o maquinari lliure, per exemple projectes web, aplicacions, bases de dades, etc.;
- l'organització i atenció a grups de treball específics;
- i l'assessorament en projectes i suport tècnic en GNU-Linux.

· **Assessories**

Dirigides a persones que volen o estan desenvolupant un projecte amb programari i maquinari lliure i són o no coneixedores de les qüestions tècniques, però que puntualment necessiten suport per solucionar problemes, re-orientar el desenvolupament o conèixer alternatives.

· **Dijous Oberts**

Els Dijous Oberts sorgeixen per a promoure la utilització d'eines obertes, així com permetre la col·laboració entre el diferents col·lectius que es troben a Hangar i els diferents nodes que conformen Hangar, d'aquesta manera el col·lectius residents i nodes d'Hangar, fan una transferència del seus coneixements a qualsevol individu que mostri interès en aquest àmbit.

· **Beca de recerca i desenvolupament al laboratori d'interactius**

Aquest any s'ha obert per segon cop la convocatòria de tres beques per a la realització de residències de recerca i desenvolupament al laboratori d'interacció. Una comissió formada per Lúa Corderch (artista i membre de la Comissió de Programes d'Hangar), Miguel Àngel de Heras (responsable del laboratori d'interacció d'Hangar) i Teresa Badia (directora d'Hangar), van escollir els projectes de Dirk Paesmans, Alicia Bickford Champlin i Gabriel Lecup.

Per a més informació d'aquesta beca veure l'apartat *1.b.b.2. Residències al laboratori d'interacció* d'aquesta memòria.

Valoració 2017

• Produccions

- Tipus d'usuari

En general els usuaris del 2017 ja coneixien el laboratori i la majoria ja n'havien fet ús dels seus serveis abans. Molts dels nous usuaris han vingut recomanats per antics usuaris del laboratori o pels propis col·lectius residents a Hangar. S'han fet projectes tant per a artistes externs com per a artistes residents, associacions i col·lectius vinculats a l'activitat d'Hangar.

- Fidelització

S'ha fet palès que existeix una fidelització dels usuaris del laboratori que requereixen dels nostres serveis per a diversos projectes durant tot l'any. A més, el tipus de projecte que entra en aquest laboratori sovint consta de diverses fases de desenvolupament o, arribat al seu desenvolupament final, apareixen noves possibilitats d'aplicació que no apareixien en el projecte original. Així, es donen diversos casos de creadors o d'institucions que han demandat diversos serveis durant tot l'any, com Ferroluar o Ricardo Iglesias.

- Què ha canviat

A nivell de projectes, la situació econòmica general ha afectat també a la demanda dels nostres serveis. Cal notar que alguns dels projectes iniciats no s'han pogut tancar al llarg d'aquest any per la ralentització del desenvolupament provocada per la incertesa dels creadors de poder finançar el 100% dels projectes. Tot i així, els resultats es continuen considerant positius.

El nou col·lectiu i projectes han permès que el nombre d'activitats coordinades pel laboratori d'interacció hagi crescut de manera considerable, tot contribuint directament a la programació dels Dijous Oberts.

La col·laboració entre el taller de construcció i el laboratori d'interacció s'ha mantingut igual que l'any anterior. D'aquesta manera hi ha molts projectes que s'han realitzant en conjunt i s'ha pogut constatar durant aquests anys que ambdós nodes son complementaris entre ells.

• Assessories

La majoria d'assessories han estat per a la realització de nous projectes, tant a artistes externs com a artistes residents. Algunes de les consultories han acabat en el desenvolupament del projecte per part de l'artista en el marc dels Dijous Oberts, durant els quals l'artista ha pogut tenir accés lliure i gratuït a les eines i el coneixement dels nostres tècnics.

a.4. Taller de construcció

Arrel de la ja tradicional demanda d'un servei de suport a la construcció d'impossibles, Hangar compta des de 2014 amb un 'taller brut' que s'encarrega de donar suport a les propostes constructives tant dels artistes residents com d'altres possibles usuaris.

• Producció de peces

A través del taller de construcció, Hangar desenvolupa tot tipus de peces per a projectes creatius, amb qualsevol material o forma. En el taller es treballa juntament amb el laboratori de producció d'Hangar des de la primera fase del projecte fins a la seva instal·lació final in situ.

Els usuaris d'aquest taller són artistes residents i no residents a Hangar, creadors o dissenyadors que requereixen d'alguna peça física en els seus treballs.

• Assessories

El taller de construcció ofereix assessories dirigides a aquells artistes que estan desenvolupant un projecte i requereixen d'assessorament tècnic per qüestions relacionades amb la fabricació d'alguna peça o de la peça sencera, persones que puntualment necessiten suport per solucionar problemes de construcció concrets, reorientar el desenvolupament de la seva peça o conèixer alternatives de fabricació o materials.

Valoració 2017

Durant el 2017, el taller de construcció ha tingut moltíssima afluència de projectes arribant a punts gairebé de saturació. Això fa evident com és de necessari i imprescindible pel funcionament diari d'Hangar. Durant aquest any s'ha seguit perfeccionant tant els processos de treball com millorat la seva infraestructura. Fins i tot es podria dir que per moments s'ha quedat petit.

Els artistes residents d'Hangar compten amb un banc d'hores de servei del taller de construcció, el qual tots ells han utilitzat en major o menor mesura i amb resultats satisfactoris.

Aquest any s'han dut a terme alguns projectes dels artistes residents del centre, així com també molts encàrrecs de fora, alguns d'ells de gran envergadura i per institucions culturals bastant importants que s'han executat al taller i s'han muntat al lloc expositiu. També cal destacar l'augment de col·laboracions en la realització de projectes conjunts amb el laboratori d'interactius i la constatació que aquestes dues àrees es nodreixen mútuament.

El taller formatiu New Artesans ha estat molt satisfactori aquest any. Es tracta d'un taller de bricolatge impartit pel responsable del taller de construcció, on el qual molts dels artistes residents d'Hangar i altres participants externs aprenen a treballar amb les màquines del taller i a fer-se part de les peces dels seus projectes. Vist que el taller té molt bona acollida, creiem que mantenir aquesta activitat dins de la programació anual del centre és molt positiu.

Cal destacar també que de les cinc beques de producció que s'han atorgat aquest any, dues d'elles han demanat fer ús del taller i del seu tècnic com a part de la seva beca.

A més d'assessorar i desenvolupar projectes de construcció, des del taller també es realitzen tasques de manteniment. Tasques que són també importants degut a que és un centre de grans dimensions i amb moltes necessitats de manteniment. Algunes de les tasques de manteniment que s'han fet durant 2017 han estat: construcció de mobiliari pels espais, adequació d'espais, re-pintat de parets i diverses reparacions (bombetes, interruptors, manetes, etc..).

El 2017 ha estat un any molt actiu, pel que molts cops s'ha hagut de posar especial cura en la calendarització dels projectes i les tasques per no superposar-les. Això, al mateix temps, és un senyal del pes que està agafant aquest espai dins del centre.

a.5. En relació als laboratoris de **construcció i electrònica per a la experimentació en art sonor** (servei ofert per Befaco) i de **Fabricació digital i impressió 3D** (vinculat al projecte Ilaro.org / Faboratory), trobareu més informació a la **secció 1.b.b.3. Projectes residents** d'aquesta memòria.

a.6. Projectes desenvolupats als laboratoris (selecció)

Google arts&culture, de Mireia c. Saladrigues

Reparació, de la SpamTower, de Ricardo Iglesias

Balena, de Raúl Martínez Beteta (Ferroluar)

Jardí mecànic, de Raúl Martínez Beteta (Ferroluar)

Robotic light drawing, de Patricio Rivera

Sonic Totem, de Floy Krouchi

Projecte, de Alicia Bickford Champlin

Real Virtuality (RV), de Gabriel Lecup i Dirk Paesmans

Virtual Reality ghost House -VrgH, de Dirk Jodi Jodi

Muntatge de l'exposició Silver Songs. La música d' Andy Warhol a l'espai Can Trinxet, L'Hospitalet de Llobregat

Another point in the same line and three points that don't belong to the same line, de Daniel Steegmann

Virtual Tour, de Mireia C. Saladrigues

Torrent Echidna Attractor, de Lucía C. Pino

Rosi Amor, de David Bestué

Bibliotecas insólitas, d'Enric Farrés

Una Exposició de Mirar, d'Enric Farrés
Muntatge de l'exposició Hautnah!, al Goethe Institut, Barcelona
The Way things do, peces i muntatge de l'exposició de Serafin Álvarez i Daniel Jacoby
Maquetes de Joan Junyer
Muntatge de la Jornada de Portes Obertes, del Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona
Muntatge de l'exposició Cyclic Journey, al Goethe Institut, Barcelona
Res és meu, d'Enric Farrés
Reproducció Lina Bo Bardi, d'Enric Farrés
El Principio, de Raúl Páez
Welcome, de Ciprian Homorodean
Tortuga, d'Ariadna Guiteras
Beca de producció Hangar, The Ship of Fools de Ro Caminal
Beca de producció Hangar, The Way Things Do de Serafin Álvarez
Beca de producció Hangar, Synthesis de David Mutiloa
Beca de producció Hangar, Nosotros el futuro de Megan Michalak
Beca de producció Hangar, Possible Bodies de Jara Rocha

b) Infraestructures per a la producció sense suport tècnic

b.1. Espais

b.1.1. Tallers

Hangar disposa de 14 tallers (quatre d'ells compartits) que s'ofereixen a artistes que necessiten desenvolupar un projecte o un encàrrec específic, a artistes emergents que els hi cal un taller durant un màxim de 2 anys, o a artistes que s'instal·len temporalment a Barcelona. El lloguer de tallers es produeix tant per a estades llargues (fins a 2 anys) com per estades curtes (fins a tres mesos). Per les estades llargues, Hangar fa una convocatòria de sol·licituds un cop l'any per a curtes un o dos cops l'any. Els dossiers són seleccionats per la Comissió de Programes d'Hangar, formada per quatre professionals del sector de l'art contemporani i la direcció del centre, segons els espais disponibles. Per a les estades curtes també s'obre convocatòria sempre que hi hagi tallers disponibles.

Els artistes residents poden fer ús dels serveis d'Hangar de forma gratuïta.

Hangar també col·labora amb altres agents, entitats i espais tant del barri de Poblenou com de la ciutat de Barcelona per poder dur a terme presentacions puntuals dels treballs dels artistes residents en els seus tallers.

Valoració 2017

Durant l'any 2017 s'han rebut un total de 75 sol·licituds de lloguer de tallers per a estades llargues, de les quals 6 van ser acceptades; i 45 sol·licituds per estades curtes, de les quals 5 van ser acceptades.

En el 2017 els tallers compartits ubicats a l'espai on antigament estaven les oficines, han estat utilitzats com a tallers temporals per artistes en residència de producció o internacionals. Els espais s'han utilitzat per dur a terme projectes concrets o estades curtes però a diferència del darrer any a partir de setembre del 2017 focalitzem aquest espai per a les residències de producció i projectes residents.

El 2017 ha estat un any excepcional en quant a la participació d'Hangar i dels artistes residents als seus tallers a les festes d'estiu del Poblenou. Això sí, amb una programació de portes obertes que va tornar al format cap de setmana concentrant totes les activitats i aprofitant públics i equip humà. Per a més informació sobre aquest punt, consultar la secció 4. *Difusió i intercanvi* d'aquesta memòria.

b.1.2. Espais polivalents

Hangar disposa de diferents espais polivalents que es lloguen a artistes, projectes i produccions culturals segons disponibilitat. S'ofereix la possibilitat de llogar els espais amb i sense equips. Es poden llogar separatament diferents tipus de focus, accessoris de rodatge, càmeres, micros i serveis tècnics.

Habitualment es realitzen en aquests espais diferents activitats de producció, divulgació i discussió artística, entre d'altres:

- Rodatges de curtmetratges, peces de vídeo experimental (videoart) i videoclips.
- Realització d'espectacles de dansa i desenvolupament d'interfícies interactives / audiovisuals per a dansa.
- Sessions fotogràfiques.
- Muntatge de peces escultòriques de gran format i instal·lacions.
- Pre-muntatge, proves d'instal·lació, projecció i so.
- Càsting i altres proves de selecció.
- Reunions de col·lectius artístics i veïnals.
- Reunions de grups de treball artístics.
- Celebració de trobades de caràcter cultural en col·laboració amb altres entitats de la ciutat.
- Assajos.
- Cursos de formació contínua per a artistes.
- Workshops o activitats formatives on predomina un component pràctic.
- Visionat i selecció d'artistes per a les beques o les residències artístiques per part de la Comissió de Programes d'Hangar.
- Activitats relacionades amb Hangar Obert, les jornades de portes obertes.
- Activitats dels artistes i col·lectius residents.

· Nau 1: Sala polivalent

Espai de 200 m², de parets blanques, amb llum natural (tot i que es pot enfosquir) i columnes que el divideixen. L'espai està equipat amb un projector de vídeo d'alta definició, i altaveus i taula de so. Alguns dels usos habituals són: muntatge de peces escultòriques de gran format i d'instal·lacions, proves d'instal·lació, de projecció i de so, sessions fotogràfiques, rodatges, càstings, reunions i assajos.

· Nau 1: Plató de fotografia

Espai de 100m² amb un sostre de 4,5m amb parets grises. Disposa d'un fons chromakey, dos ciclorames (blanc i negre) i un linòleum que es pot adaptar a l'espai. No disposa de llum natural, però aquest aïllament li aporta altres avantatges. Es destina a treballs amb fotografia i a molts dels tallers del programa d'educació del centre.

· Nau 1: Aula de Hardware 'La plaça'

Espai d'uns 50m² destinat des de 2014 a la construcció de maquinari destinat a donar servei accessible tant als assistents als Dijous Oberts d'Hangar com a altres grups que es troben a Hangar pel desenvolupament de tecnologies de codi obert. Aquí s'inclou electrònica, impressió 3D, i construcció analògica. La seva localització central respecte als projectes residents dota a aquest espai d'un lloc d'intercanvi de coneixement i cohesió dels diferents col·lectius.

· Nau 1: Antigues Oficines

Les antigues oficines d'Hangar a la nau 1, han estat reconvertides en espais per nous projectes de col·lectius residents que entraran a partir de maig de 2018, segueix també com a espai per residències esporàdiques de producció.

· Nau 2: Ricson

Aquest espai està essencialment destinat a plató polivalent. Té una superfície total de 310 m² i una alçada màxima de 8m. Es pot accedir directament des de l'exterior per tal de facilitar les tasques de càrrega i descàrrega i es troba a peu de carrer.

La planta baixa compta amb un espai completament enfosquit, insonoritzat i diàfan de prop de 150 m², un magatzem, un servei i una sala de camerinos equipada amb grans miralls il·luminats, armaris per a vestuari i dutxes. La primera planta està dotada d'una sala de producció i cabines de control d'escena.

· Nau 3: Microfugues

En aquesta nau tenim tres bucs per a l'edició de vídeo. Aquest any un d'ells s'ha anat cristal·litzant com a buc d'experimentació sonora i ha estat dotat aquest últim trimestre de 2017 amb monitoratge de qualitat nou.

Dades 2017

Lloguer d'espais polivalents

- Total dies ocupats: 1386
- Aula: 365
- Plató: 196
- Sala Polivalent: 178
- Ricson: 213
- Antigues Oficines: 244
- Buc Vídeo 1: 190

Total de dies de cessió d'espais de lloguer als artistes residents: 69 (Buc Video 318 (Ricson) 36 (polivalent) 20 (plató) = 443

Total de dies de cessió d'espais de lloguer als col·lectius residents: 365 (Aula DIYBIO)

Valoració 2017

· Tipus d'usuari i projectes

Aquest any 2017 hem seguit amb els canvis que es van efectuar el 2016 que han afectat al còmput total de dies reservats. Per un costat no hem seguit llogant l'espai polivalent a cursos externs de més d'una setmana de durada, però a la vegada hem disposat de l'espai per a projectes en residència, proves d'artista, i moltes sessions d'alumnes d'escola de fotografia. Més activitats i més variades, tot podent donar servei a més col·lectius, tant residents com externs. També han crescut les sessions per a projectes de caire social, als quals hem cedit l'espai de forma gratuïta.

Han seguit en augment els lloguers de la sala Ricson per part de productores sobretot en el camp del videoclip. També s'han destinat força les sales a activitats organitzades des d'Hangar i a aterratges de diferents col·lectius, festivals i projectes diversos. Destaca el fet que hem pogut oferir el servei a un nombre més elevat i divers de comunitats de creadors. Cal esmentar també un fort creixement del nombre de lloguers dels espais per part dels i les artistes residents.

Seguim gaudint d'un tipus d'usuari privat molt fidel en quant a rodatges focalitzat sobretot en videoclips i shootings de baix cost per a publicitat. També segueixen incrementat els lloguers d'espais per a estudiants amb necessitats de producció per a la realització dels seus treballs.

Seguim treballant tot intentant mantenir un equilibri entre les necessitats de la comunitat artística resident a Hangar, així com l'externa, a més a més de les necessitats de producció d'altres agents culturals de la ciutat. De cara al 2018 intentarem aprofitar al màxim els espais i el seu rendiment tot buscant un equilibri entre les necessitats de les artistes residents, el context del barri, així com els projectes sense mitjans econòmics però d'interès social, i per últim els projectes comercials retorn econòmic dels quals enforteix les nostres possibilitats.

En 2017 s'ha seguit treballant en activitats pròpies del centre a la sala Ricson, com per exemple Paratext; un programa de presentacions mensuals dels artistes residents d'Hangar de llarga i curta durada, així com dels artistes participants en el programa de residències internacionals i de beques. La mitja de públic ha estat d'unes 38 persones en cadascuna de les 10 sessions ja realitzades.

Les Sessions Polivalents, el Modular Day, Els Tallers Oberts així com el OneDroneDay i les sessions en el marc de l'Hangar Sonor segueixen creixent: augmenta el públic i la qualitat de les propostes.

Aquest 2017 s'ha obert una convocatòria per programar part de l'Hangar Sonor mitjançant una selecció amb jurat, tot donant resposta així a l'allau de demanda per part de segells, autors i productores per mostrar els seus treballs a Hangar.

S'ha de tenir en compte també que en els espais d'Hangar no només es duen a terme presentacions públiques i activitats de formació, sinó que també tenen lloc iniciatives orientades específicament a la recerca i l'intercanvi i transferència de coneixement. Aquest és el cas per exemple de les trobades de col·lectius com Guifilab o la programació de l'Hangar Sonor, on diferents col·lectius de la ciutat mitjançant conveni han realitzat les seves mostres durant els caps de setmana. Totes aquestes iniciatives comparteixen agenda amb programacions de tallers oberts d'intercanvi de coneixement proposades pels col·lectius residents a Hangar, com és el cas de la tercera edició del Modular Day i la segona del Onedroneday organitzades per Befaco.

Així durant el 2017 s'ha continuat treballant per consolidar el programa d'Hangar Sonor, per democratitzar la programació i establir un calendari més concret (per a més informació sobre aquest programa, veure secció 3.c.c.1. *Hangar Sonor*)

Què ha canviat

Els canvis als espais han estat sobretot en la línia de dotar als usuaris de més possibilitats d'ús i més adaptabilitat a les seves necessitats. Com hem comentat abans, el no generar reserves de llarga durada ens ha permès un millor equilibri i més agilitat a l'hora de destinar les diferents sales.

Es necessari el repensar l'ús dels espais depenent de la naturalesa dels projectes que ens van arribant. Així les Antigues Oficines per exemple s'han destinat aquest any a la realització de projectes d'artistes així com a residències internacionals de curta durada. En aquest sentit trencar la divisió que genera tenir artistes residents a diferents nivells de l'edifici antic ens ha fet perdre espai pels creadors però alhora fomenta d'interacció entre elles. Per altra banda ens allibera uns espais destinables a projectes residents i residències de producció.

Seguim destinant un dels bucs aïllats a la creació sonora, amb la col·laboració de Befaco i L'Orquestra del Caos, on s'ha instal·lat material analògic i digital. S'ha obert aquesta infraestructura en el marc dels Dijous Oberts a tots els seus possibles usuaris. Hem aturat momentàniament la beca de creació sonora juntament amb Befaco tot esperant la seva revisió per part de la nova direcció i del propi col·lectiu.

Per últim, esmentar que les tarifes també han estat revisades, tot mantenint els preus pels artistes i col·lectius de creadors. També s'ha inclòs el llistat de materials nous i s'han tret els equips que s'han quedat massa antics.

https://hangar.org/webnou/wp-content/uploads/2011/08/TARIFES-2016_2017_CAT.pdf

b.1.3. Zona de co-working

La zona de co-working és un espai que es va inaugurar el mes de maig de 2012 dins de la Nau 3 que rep el nom de Microfugas. El co-working és una manera de treballar que permet que diversos professionals independents de sectors diferents comparteixin un mateix espai de treball. Compartir un espai de treball és un model molt més sostenible que permet, a més d'estalviar despeses, que sorgeixin projectes col·laboratius, que s'intercanviïn recursos i coneixements; i en definitiva, que es generin tot tipus de sinergies.

L'espai de co-working d'Hangar està orientat a sectors de l'àmbit creatiu cultural com el cinema, el disseny, la publicitat, l'arquitectura, la programació i altres i es destina a professionals freelance i projectes independents de l'àmbit creatiu que vulguin accedir a un espai d'oficines compartit.

Es troba en un altell rectangular de 70m2. És un lloc totalment reformat, diàfan, i amb molta llum natural. L'espai es distribueix en 6 taules de 2x1m i a cada taula caben fins a quatre persones treballant.

L'espai inclou:

Accés les 24h tots els dies.

Les despeses de llum i aigua, Internet fibra òptica.

Accés a la cuina, amb nevera, microones, cafetera, fogó.

Accés a l'espai enjardinat i la terrassa amb taula per menjar o reunir-se a l'aire lliure els dies de sol.

Descomptes en les tarifes d'Hangar (lloguer de material, lloguer d'espais, estacions de vídeo, i cursos)

Recolzament en la difusió dels projectes dels co-workers a través d'un espai al nostre web i a la comunicació periòdica a la newsletter, twitter i facebook.

Assessorament gratuït en el marc dels Dijous Oberts en les següents àrees: producció, electrònica i interactivitat, electrònica musical, streaming, art públic i drets d'autor en l'àmbit audiovisual.

La durada dels contractes és de tres mesos a un any, renovable fins a un total màxim de dos.

Dades 2017

Número total de co-workers: 16

Valoració 2017

L'any 2017 tots els co-workers han renovat el segon any de estada. L'empresa DosBCN Studio ha ampliat el seu espai llogant una segona taula i ha hagut dues noves incorporacions, el Xavier Mendive Salazar, dissenyador gràfic i l'Aimar Galdós, editor audiovisual.

El fet que els co-workers allarguen al màxim la seva estada (dos anys) es significatiu i té a veure amb dos factors. D'una banda Hangar es un lloc emblemàtic i té el valor afegit d'oferir no només un espai de feina pels co-workers si no també un context que fomenta la recerca i producció artística i una comunitat de creadors molt activa de la qual poden formar-hi part els co-workers. D'altra banda, el barri del Poblenou està canviant cada cop més ràpid, i amb la gentrificació del barri, els lloguers són cada cop més alts. El procés es va iniciar amb els Jocs Olímpics i ha continuat fins a l'eclosió del 22@. Quan es va obrir l'espai de co-working ara fa sis anys, no hi havia gairebé cap altre espai similar al barri. A dia d'avui els espais de co-working s'han multiplicat per tot el barri, però els preus son molt més alts que els que tenim a Hangar que no han pujat des del 2012.

Els co-workers, igual que els artistes residents tenen descomptes en les tarifes d'Hangar i en tots els cursos i tallers del programa de formació. Durant aquest any, els co-workers han fet ús de aquests descomptes en el lloguer d'espais i material i han participat en el programa de formació.

El llistat de persones que han estat residents a l'espai de co-working durant el 2017 és:

Xavier Mendive Salazar, disseny gràfic

Aimar Galdós, editor audiovisual

Daniel Canet, Facts and Fictions, comunicació

Marc Martí, Facts and Fictions, comunicació

Carlos Hugo Hernández de Armas, Dosestudio, estudi de disseny

Jaime Dyanagani Ose, Dosestudio, estudi de disseny

Javier Viera. Dosestudio, estudi de disseny

David, Dosestudio, estudi de disseny

Mavi Villatoro, Mamaproof, comunicació i promoció d'activitats culturals amb nens

Laura Catalán, il·lustració

Rosa Llop, disseny gràfic

Gisela Escat, Escatti, Disseny audiovisual, gràfica, il·lustració

Raquel Lafuente, projectes d'animació 3D i Motion Graphics

b.1.4. Residència per a artistes

L'octubre de 2011 Hangar va inaugurar la seva residència per a artistes.

La residència ocupa l'antiga casa del guarda del recinte de Can Ricart i disposa d'una planta baixa i un primer pis (80,99m² i 62,59 m²) amb dues habitacions, un bany, un saló i una cuina cadascuna. La residència

està destinada a acollir fins a un màxim de quatre artistes al mateix temps, durant estades curtes que van des d'una setmana fins a tres mesos. L'objectiu és que cada cop hi convisquin un mínim de dos artistes amb la finalitat de promoure i enriquir l'intercanvi d'experiències i coneixement més enllà dels propis projectes de recerca i producció individuals.

El 2017, es van realitzar les últimes dues residències d'una convocatòria per a artistes internacionals que es va llançar el 2015. Així mateix, es va obrir una nova convocatòria per acollir a artistes de qualsevol nacionalitat que necessitin els serveis, els espais de treball, l'allotjament i el context que ofereix el centre pel desenvolupament del seu projecte de recerca i/o producció artística, al llarg del 2018.

Valoració 2017

Durant el 2017 la residència ha tingut una ocupació d'un 92%, un 3% menys que l'any 2016. Tanmateix, a causa de l'alt nombre de projectes internacionals coincidint en les mateixes dates, en més d'una ocasió s'ha hagut de llogar habitacions extres fora d'Hangar. Cal doncs considerar que tot i que l'ocupació de la residència ha decrescut lleugerament, aquesta data no es relaciona amb una reducció directa en el nombre d'intercanvis i programes internacionals. Igual que l'any passat, els mesos de major ocupació han estat setembre, octubre i novembre.

Ocupació de la residència segons tipologia de l'estada:

- Residències d'intercanvi: 6 artistes (2 beques Hangar - Casa de Velázquez, 2 beques Hangar - Baden Württemberg-Catalunya, 1 beca Hangar - Seoul Art Space Geumcheon, Corea, i 1 beca Hangar - Kooshk residency, Iran).
- Residències institucionals: 3 artistes (1 en el marc del conveni de col·laboració entre l'Oficina Econòmica i Cultural de Taipei, el Ministeri de Cultura de Taiwan i Hangar; 2 dins del conveni de col·laboració entre Hangar i Sala d'Art Jove).
- Convocatòria internacional i nacional per realitzar estades a la residència d'Hangar: 2 artistes.
- Residències de producció: 4 artistes.
- Residències dins del marc d'altres programes d'Hangar: 8 artistes (1 Encura; 3 Prototyp_ome; 1 Imagit; 1 Renewable Futures; 2 Grigri Pixel).
- Altres (col·laboracions amb altres centres de producció, facilitadors de workshops, partners, etc.): 8 artistes.

2.2. Equips i material audiovisual

Hangar compta amb un servei de lloguer de material audiovisual per rodatges, muntatges d'obres, producció i documentació de projectes, etc. Els equips inclouen il·luminació, equips d'enregistrament d'àudio i vídeo d'alta definició i equips de fotografia professionals. Aquest material, que es renova periòdicament, està a l'abast de qualsevol creador que el precisi amb una política de preus subvencionats que permet l'accés a equipament professional a artistes que d'altra forma no podrien assumir els costos de les produccions.

Els tècnics del laboratori d'imatge són els encarregats de la gestió del material de lloguer i del seu manteniment, així com d'assessorar als usuaris sobre com escollir el material adequat i el seu ús.

Llistat del material en lloguer 2017

• Vídeo

- Càmera de vídeo Canon C100.
- Càmera de vídeo Go Pro Hero 3+ Black
- Càmera de vídeo Sony DVR-Z1. Grava en formats HDV, DVCAM, Mini DV.
- Càmera de vídeo Sony HDR-FX1. Grava en formats HDV, Mini DV.
- Càmera de vídeo Sony HDR-HC1I. Grava en formats HDV, Mini DV.
- Càmera de vídeo Sony HDR-HC9I. Grava en formats HDV, Mini DV.
- Gran angular X 0,7 per a la càmera Sony HDR-HC1I & Sony HDR-HC9I.

- Projector Panasonic PT-LW362
- Projector Sanyo PLC-XL45 (2 unitats)
- Projector Mitsubishi XD435U
- Torxa per a càmera de vídeo amb bateria HVL-20DMA.
- Trípod de Manfrotto 755B.
- Trípod de Manfrotto 755XB.
- Trípod de Manfrotto Fotografia 055xPro.
- Taula de mesclades de vídeo Ediol V4 amb 4 entrades i 2 canals.
- 2 kits de pantalles de fluorescents FilmGear: 2 de 120 cm amb 4 tubs i una de 60 cm amb 4 tubs amb trípodes, extensions, ròtules i sacs de sorra. Disponibles tubs de llum freda i càlida.
- 2 kits de focos de quars Ianiro Varibeam 1000, cadascun té 3 unitats de 1000 W amb trípodes.
- Kit llums Led Bicolor Cromalite CN-600CSA_KIT1

• **Àudio**

- Altaveus autoamplificats eurolive B215A 400Wat 2 way Speaker System, amb 15'' woofer i 1.24'' Titanium Compression driver.(2 unitats)
- Altaveus MACKIE c300z 400Wat 2 way Passive Speaker System (2 unitats)
- Altaveus Turbosound TXD 15M (4 unitats)
- Auriculars Sennheiser HD201 (4 unitats)
- Compressor Behringer pro-XL MDX2600.
- DI Behringer Di20 (3 Unikats)
- Equip de microfonia sense fil Sennheiser G2_ew100 (2 unitats)
- Gravadora digital Zoom H-2 mp3/WAV
- Gravadora digital Zoom H-2 N
- Gravadora digital Zoom H-4 N
- Gravadora digital Zoom H-6
- Micròfon Behringer XM200S
- Micròfon Sennheiser MKH416 (2unitats)
- Micròfon AKG MPA III L
- Micròfon FoneStar FCM2600
- Micròfon condensador solapa AKG C 417
- Micròfons de taula Shure MX412D (2 unitats)
- Micròfon Sony ECM-MS907
- Micròfon estèreo ECM-HST1 per a la càmera Sony HDR-HC1I
- Micròfon estèreo de connexió mini-jack per a càmera de vídeo RODE
- Micròfon sense fils Sennheiser XSW35
- Minidisc Sony MZ-NHF800
- Pèrtiga i accessoris antivent Rycote
- Pèrtiga i accessoris antivent Sennheiser
- Taula de só Soundcraft de 12 canals.
- Taula de só Behringer Xenyx 1202Fx
- Taula de só Mackie 1042 VLZ3

• **Fotografia**

- Càmera digital de fotografia EOS 5D Mark II SLR, targeta memòria de 32 GB i 64 GB (2 unitats)
- Objectiu Canon EF 24-105mm f/4 L IS USM
- Objectiu Canon EF 85/1.8 USM
- Objectiu Canon EF 50/1.4 USM
- Objectiu Canon FS 17/55
- Objectiu Canon EF 24 2.8
- Kit de flaixos Elinchrom Style FX 400 digital: 3 flaixos Elinchrom Style FX 400, reflector 16 cm, caputxó de protecció, 1 finestra de llum 60 x 60, 1 deflector translúcid, 1 paraigua plata 83 cm, 1 paraigua translúcid 83 cm, 3 peus 88- 235 cm, 1 bossa de transport per a peus i paraigües, 1 bossa de transport, 2 jocs de fusibles de recanvi 2 llums de modelatge, 2 cables de xarxa, 1 cable sincro, 1 snoot + grid.

• **Telefonia mòbil**

- 2 Samsung Android
- 2 Samsung Google Android
- 1 Iphone4

Dades d'ús

Nº total de jornades de material llogat: 4319

Total jornades lloguers externs: 299

Total jornades lloguers projectes amb conveni de col·laboració: 688

Total jornades lloguers artistes residents: 1874

Total jornades lloguers col·lectius residents: 163

Total jornades ús intern Hangar: 1295

Valoració 2017

· Tipus d'usuari i projectes

Els usuaris segueixen els tres tipus de perfil d'usuari que hem tingut fins ara:

a) Professionals autònoms que lloguen material pels seus treballs propis, quasi sempre treballs artístics, documentals o fotografia. En aquesta categoria entren els artistes residents d'Hangar o externs.

b) Produccions mitjanes-grans de caire artístic que lloguen el material i les sales d'Hangar: institucions, museus, centres cívics, companyies de dansa, etc.

c) Petites empreses d'audiovisuals o de disseny que necessiten material eventualment, com per exemple microfonia sense fils, gravadores de só o càmeres per enregistrar esdeveniments.

L'usuari extern més freqüent durant el 2017 ha estat el professional autònom. Cal destacar també una forta pujada de les reserves dels projectes amb conveni de col·laboració, així com dels col·lectius i artistes residents al centre, que aprofiten d'aquesta forma les seves estades per utilitzar el conjunt de serveis que posa Hangar a la seva disposició. Així mateix, al contrari d'anys anteriors, hem notat una lleugera baixada de la demanda per part de petites i mitjanes productores però cal destacar que en la majoria dels casos es tracta de lloguers de materials de molt baix cost. Com cada temporada intentem reformular el servei de lloguer de material mitjançant la detecció de les necessitats dels possibles usuaris que ens permeti millorar el servei i augmentar la demanda.

· Punts a destacar:

El total de material sortint respecte a l'any anterior ha tingut una forta pujada. Hi ha hagut un augment significatiu en l'ús del material per part dels artistes residents, dels projectes amb conveni de col·laboració i dels col·lectius residents, en detriment de la sortida de material extern.

Estem treballant per fer el servei el més accessible possible i poder detectar les necessitats dels usuaris actuals, tot ajustant encara més les tarifes i ampliant l'oferta de materials de lloguer.

Els artistes residents més actius en quant a ús de materials han estat: Floy Krouchi, Patricio Rivera, Rubén Patiño, Agustina Isidori, Patricia Fernández i Christina Schultz

La incorporació d'un tècnic especialitzat en so el 2014 ha permès durant aquests anys assumir més projectes amb necessitats específiques en aquest àmbit, tot realitzant enregistraments d'àudio a les sales d'edició i platós i projectes de millora i mastering d'àudio. A més de donar suport i millorar l'atenció a l'usuari extern i els propis artistes i col·lectius residents.

c) Infraestructures TIC al servei de la producció

El present és un resum de les activitats extraordinàries d'aquest any a Hangar pel que fa a l'administració de sistemes informàtics, deixant de banda intervencions més aviat rutinàries com el manteniment físic / lògic de la xarxa i dels ordinadors interns, la reparació de maquinària i les configuracions a demanda de les usuàries d'Hangar. Tasques que tot i no ser incloses en aquesta memòria, són la part fonamental del treball diari a Hangar.

En el curs del 2017 ha seguit augmentant aquestes «tasques ordinàries», ja que el 100% dels i les treballadores i usuàries d'Hangar utilitzen més d'un dispositiu electrònic, tot augmentant així les intervencions d'assistència. També, un nombre constantment major de projectes artístics inclouen una component "informàtic" o d'"interconnectivitat digital". Durant 2017 s'ha pogut fer front a aquest augment de la demanda gràcies a les subvencions TIC que hem rebut per part de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, que ens han permès substituir una part de la maquinària antiquada amb la qual treballàvem i per tant minimitzar i gestionar els incidents d'una manera més eficaç.

Els múltiples i diferents problemes informàtics a escala global que han sorgit en el curs del 2017 han fet necessàries més actuacions de seguretat que en els anys anteriors, tot evidenciant que la seguretat informàtica és un "concepte dinàmic", que necessita un treball de seguiment i actualització constant i creixent.

c.1. Desplegament de la subvenció TIC

El 2017 hem rebut una subvenció de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, destinada a la renovació de maquinària antiquada. L'import limitat que hem rebut, l'hem gastat tot tenint en compte l'experiència recollida gràcies al treball diari a Hangar. Ens hem centrat en adquirir maquinari de baix cost anteriorment testat i del qual hem comprovat anteriorment el correcte i continuat funcionament amb programari lliure GNU / Linux.

c.1.1. Nova arquitectura sense fils

El canvi més dràstic i desitjat per les usuàries de l'espai d'Hangar, ha estat la substitució de la maquinària de xarxa sense fils (routers wifi), juntament amb la seva reconfiguració lògica i la seva reubicació física en l'espai gràcies a la millor connectivitat que proporcionen. Tot l'espai d'Hangar, tant interior com exterior, està ara cobert per xarxes sense fils gràcies a 6 routers TP-Link Archer C7 de baix cost. Tot proporcionant banda dual sense fils i connectivitat gigabit cablejada, aquesta nova maquinària ens permet servir a l'espai sencer d'Hangar amb connexions de qualitat també quan hi hagi un elevat nombre d'usuàries connectades simultàniament. Contemporàniament, gràcies a aquests nous routers hem pogut eliminar els últims "colls d'ampolla" de la xarxa i aconseguir oferir connectivitat Gigabite (fins a 1000 Megabites per segon) a tota la xarxa cablejada interna de l'espai.

Gràcies a la implementació del firmware lliure LEDE / OpenWRT, i a la divisió de la xarxa interna en VLANs, hem pogut elaborar i implementar una configuració experimental de xarxa que permet dividir en grups amb diferents autoritzacions d'accés a les usuàries connectades, tot distribuint els mateixos grups de connexió a tot l'espai, sense que les usuàries hagin de canviar manualment les seves configuracions segons l'espai on s'ubiquen (roaming sense fils). Volem subratllar que desconeixem altres institucions a Barcelona que arribin a aquests dos objectius sense externalitzar el servei a empreses professionals.

També, l'experiència recollida ja ha servit per assessorar a artistes residents en els seus projectes artístics dins i fora d'Hangar i ha permès en diferents ocasions donar-lis completa llibertat d'acció en subxarxes, cosa impossible de proporcionar amb l'arquitectura antiga.

c.1.2. Servidor de còpies de seguretat

Un altre important objectiu aconseguit gràcies a la subvenció TIC és la instal·lació d'un nou servidor de backups (còpies de seguretat). Sent un servidor que es queda en funcionament les 24 hores hem prestat particular atenció a reduir al mínim la seva despesa elèctrica, tot preferint instal·lar un equip amb poca potència i que faciliti la substitució i millora dels seus components en el futur. El nou servidor proporciona 8 Terabytes d'espai útil per a còpies de seguretat d'ordinadors interns, servidors interns i externs, i arxius digitals multimèdia, emmirallats en dues còpies idèntiques, tot minimitzant així la possibilitat de perdre dades.

c.1.3. Discos durs

El limitat import de la subvenció no ens ha permès substituir els ordinadors interns antiquats, als quals però hem substituït els discos durs en pitjor estat per unitats d'estat sòlid (SSD) sense parts mecàniques, que tenen un menor consum elèctric i acceleren notablement les prestacions generals dels ordinadors antics. Aquesta actuació ens permet seguir utilitzant amb eficàcia ordinadors que d'una altra manera necessitarien una substitució per maquinària moderna. També aquesta substitució de discos durs s'ha fet tot pensant en la possibilitat d'utilitzar-los posteriorment amb eventuais màquines noves, tot representant així un estalvi en eventuales despeses futures.

c.1.4. SAI / UPS

L'última de les actuacions realitzades gràcies a la subvenció TIC rebuda, ha estat la manutenció extraordinària dels aparells de protecció elèctrica de servidors i ordinadors. Aquí també, en comptes de canviar maquinària, hem modernitzat l'existent tot substituint bateries exhaustes. Aquesta intervenció s'ha fet estrictament necessària després que, el juny 2017, un sobrecàrrec d'electricitat provinent de la xarxa elèctrica hagi provocat la ruptura simultània de mes discos al nostre servidor principal.

c.2. Abandonament de la xarxa monolítica interna i dinamització gràcies a VLANs

La substitució dels equips de transmissió sense fils per fi ha fet possible l'abandonament de l'estructura "monolítica" de la xarxa interna d'Hangar, una herència de tecnologies passades que fins ara només havíem pogut eliminar de l'arquitectura de xarxes de connexió externa.

Amb l'augment exponencial d'atacs a xarxes informàtiques, el funcionament sota una xarxa monolítica era un enorme risc de seguretat; la divisió en xarxes aïllades en VLANs i protegides per tallafocs redueix dràsticament el risc de perdre el control complet de la infraestructura davant d'un atac informàtic, extern o intern, i el compartiment.

Com reducció de risc, tenim ara implementades 3 xarxes principals internes, amb les seves corresponents xarxes sense fils, i una xarxa de servei i control intern, totes elles dividides lògicament gràcies a la tecnologia de VLANs:

- Convidats: usuàries no residents a Hangar, sense permisos per interconnectar amb altres xarxes internes i amb una identificació de sortida a internet (IP address) diferent a les treballadores i a les usuàries autoritzades.
- Residents: usuàries residents i autoritzades a Hangar, amb possibilitat d'utilitzar algunes de les màquines i serveis interns d'Hangar, amb interconnectivitat amb usuàries residents i convidades, i amb possibilitat de requerir configuracions de tallafocs i connectivitat pròpies i / o prioritàries pels seus projectes. Aquesta xarxa també té identificació de sortida a Internet diferent de la de les treballadores.
- Intern: treballadores d'Hangar, amb possibilitat d'interconnectar unilateralment amb totes les altres usuàries d'Hangar i amb accés als servidors i serveis interns.
- Servei: fora de línia directa a Internet, una xarxa interna reservada i particularment protegida per a la gestió de la maquinària interna, sigui de xarxa o de servidors.
- VLANs Guifi: reservada a la connectivitat entre antenes de Guifi.net, serveis allotjats a Hangar per la xarxa Guifi.net i la fibra òptica, totes elles aïllades de la xarxa interna d'Hangar i amb identificació pròpia de la xarxa de Guifi.net .

c.3. Servidors i serveis oferts

L'aposta per l'autogestió d'infraestructures informàtiques i la utilització de programari lliure, aposta que ha conviscut amb Hangar des dels seus començaments, ens ha portat des de 2014 a renunciar a l'exteriorització de serveis. Les possibilitats ofertades per la xarxa de fibra òptica i pel nostre provider, la Fundació Guifi.net, fan que Hangar sigui encara un exemple de xarxa distribuïda i descentralitzada, tot allotjant servidors a les nostres instal·lacions, oferint assessoria i ajuda a les nostres usuàries gràcies a l'experiència acumulada, mantenint instal·lacions físiques on les nostres usuàries que vulguin comprendre millor el funcionament de les tecnologies que utilitzen en els seus projectes puguin passar de la teoria a la pràctica, i amb un comprovat estalvi econòmic respecte a l'anterior practica d'exteriorització d'aquests serveis i maquinària.

El nostre servidor principal està segmentat en diversos servidors virtuals, que ofereixen serveis interns per a la gestió d'Hangar, i externs per a la publicació de continguts i per a la interconnectivitat des d'Internet.

c.3.1. Servidors virtuals operatius pels serveis interns

- lxc-Zentense: s'ocupa del programari "problemàtic", sigui dels serveis oferts per programes no estàndard, en particular el servei de gestió de reserves i el banc de dades de contactes. Tots dos programes són fonamentals per a Hangar però la manca de manteniment del seu codi rendeix necessària una cura especial de la seva seguretat, tot reduint els accessos únicament a màquines autoritzades.
- lxc-gallifante: servidor virtual principal de la xarxa interna. Actualment s'ocupa de tots els altres serveis interns: pàgines web reservades, DNS, dades compartides.
- lxc-postgres: servidor que allotja els bancs de dades de comptabilitat d'Hangar amb accés remot per part de la gestoria.

c.3.2. Servidors virtuals operatius per als serveis externs

- lxc-cardamom: és el nostre principal servidor per a la publicació de continguts, on, entre desenes de diferents serveis, s'allotja la pàgina web Hangar.org.
- lxc-ldap: serveis de correu electrònic (conjunt de diferents programes que ofereixen protocols IMAP / POP / SMTP xifrats), LDAP, correu web, llistes de correu.
- lxc-proxy: servidor per serveis externs problemàtics, sense manutenció o particularment exposats.

Aquest servidor virtual és el "lloc fronterer" que controla l'accés protegit als següents servidors virtuals:

- lxc-museum: servidor que allotja les pàgines webs i projectes orfes o que no estan actualment mantinguts.
- lxc-beques: servidor que allotja el nou servei de formularis interactius i tota la informació necessària a les usuàries que s'interessin en beques ofertes per Hangar.
- lxc-openvpn: porta d'accés xifrada per usuàries i treballadores autoritzades que necessiten contactar amb maquinària de xarxa i servidors interns.
- lxc-mitjana: servidor de fitxers i arxius multimèdia (vídeo, àudio) publicats per Hangar.org, en fase de desenvolupament.
- lxc-nodejs: servidor que allotja els serveis dinàmics programats en codi no directament verificable pel sistema operatiu.

A més dels dos servidors virtuals principals, tenim uns servidors virtuals secundaris per usuàries que els requereixin i necessitin, principalment pel desenvolupament i la prova d'aplicacions.

C.3.3. Llistat de pàgines web exposades a Internet allotjades al nostre servidor

Totes les pàgines web servides per Hangar estan xifrades amb certificats SSL de Letsencrypt. Està deshabilitat (via redirecció a <https://>) l'accés sense xifrat, excepte en els casos en què els creadors de la pàgina vulguin explícitament accés <http://>

addicted2random.hangar.org
apologia.hamacaonline.net
àlies apologiaantologia.net
àlies apologiantologia.net
atles.xarxaprod.cat
befaco.org
caire.community
crit.hangar.org
cardamom.hangar.org
demo.xarxaprod.cat
àlies xarxaprod.cat
devel.hamacaonline.net
espaisdecreacio.cat
àlies espaisdecreacio.hangar.org
gemuse.hangar.net
gridspinoza.net
hamacaonline.net
hangar.org
imvec.tech
àlies imvec.hangar.org

interfacemanifesto.hangar.org
l·listes.hangar.org
mal.hangar.org
mail.befaco.org
mail.caire.community
mail.gridspinoza.net
mail.hamacaonline.net
mail.hangar.org
media.hangar.org
àlies canal.hangar.org
àlies mediabase.hangar.org
àlies dmmdb.hangar.org
menoslobos.hangar.org
minipimer.tv
àlies minipimer.hangar.org
newsletter.hangar.org
owncloud.hamacaonline.net
owncloud.hangar.org
pad.hangar.org
phpmyadmin.hangar.org
prototypome.gridspinoza.net
pipes.hangar.org
piwik.hangar.org
pornoterrorismo.com
prototypome.gridspinoza.net
sexoskeleton.org
systorgy.hangar.org
telepresencia.hangar.org
test.befaco.org
wirkt.hangar.org

c.4. Col·laboració amb Guifi.net

La plurianual col·laboració entre Hangar i Guifi.net - la xarxa informàtica oberta, lliure i neutral actualment més gran al món - segueix proliferant. Hangar continua oferint espai mensual per a les reunions de voluntaris de Guifi.net Barcelona, els Guifilabs: un espai obert i gratuït de desenvolupament, informació i gestió de la xarxa. A més, Hangar continua sent un node important per a la xarxa de Guifi.net: allotja una còpia de servidors virtuals reproduïbles Proxmox, funciona com a punt d'intercanvi entre la xarxa d'antenes i la xarxa de fibra òptica, allotja un pal amb antenes Wireless que funcionen sigui per a la gestió troncal de la xarxa com per facilitar l'accés lliure i gratuït a guifi.net per part d'usuàries, i allotja GuifiTV, una màquina de conversió a format digital de continguts vídeo, part dels quals s'han gravat durant els tallers Guifilab 2017 a Hangar.

c.5. Situació actual de la connexió de fibra òptica

La problemàtica sobre propietat i gestió de la fibra òptica que connecta Hangar al seu provider, la Fundació Guifi.net al Catnix (punt neutre de Catalunya), problemàtica descrita en el punt c.1.4 "Informe sobre la problemàtica de fibra òptica" de la memòria d'Hangar 2016, no s'ha resolt encara. L'Anella Cultural, un projecte finançat per institucions públiques que van garantir en el seu temps la connexió de fibra òptica d'Hangar com d'altres institucions culturals ciutadanes, segueix sent present com a infraestructura física però ningú queda com a responsable o persona de contacte. En el transcurs de 2017, entre Hangar i la Fundació Guifi.net ens hem reunit diverses vegades amb diferents institucions, com la Fundació i2cat, l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, l'Institut Municipal d'Informàtica i Barcelona Activa, sense que les intencions d'aquests actors s'hagin traduït en actes. Seguim pendents d'una clarificació sobre la propietat i els drets d'ús de la fibra òptica que transporta la nostra connexió fins a les instal·lacions de la Fundació Guifi.net a l'edifici Itonic de Zona Franca, on està físicament allotjat el Catnix-Sud. La resolució d'aquesta problemàtica segueix sent un objectiu prioritari per a Hangar, tot i que davant de la passivitat i al poc interès resolutiu de les institucions públiques que gestionen la xarxa de fibra òptica, en el 2017 hem comprovat la funcionalitat d'una connexió alternativa d'emergència via les antenes sense fils de la xarxa de Guifi.net,

connexió que proveïem millorar per 2018. La possibilitat de contractar un operador de fibra òptica comercial està limitada pel seu alt cost i perquè les xarxes de fibres òptiques d'operadors comercials no han previst el 2017 arribar fins el carrer Emilia Coranty on es troben les nostres instal·lacions.

3. LÍNIA D'ACTIVITATS DE FORMACIÓ DE PROFESSIONALS I TRANSFERÈNCIA DE CONEIXEMENTS.

L'àrea de formació i transferència de coneixement d'Hangar respon a la necessitat per part del sector de les arts visuals de Catalunya de comptar amb una oferta específica en la qual millorar les seves competències professionals i actualitzar els seus coneixements.

El programa d'activitats de formació i de transferència d'Hangar s'estructura en dos eixos amb diverses línies d'activitat cada un: i) Programa de cursos, tallers i seminaris, amb el programa de formació, workshops d'artista a artista i els Dijous Oberts; i els ii) Programes interdisciplinaris de transferència, amb el programa d'Hangar Sonor i les trobades entre artistes i professionals d'altres sectors, entre els que incloem les activitats conegudes com 'Aterratges'.

A més, des de 2014 s'ha incorporat un altre àmbit de treball al voltant de l'arxiu d'artistes recuperat conegut com Arxiu_Dossiers que malauradament, ha hagut d'aturar la seva activitat durant 2017 per falta de finançament.

Dades generals 2017

Assistents a les activitats

- Formació contínua i workshops artist2artist: 320
- Dijous Oberts: 873
- Hangar Sonor: 402
- Aterratges: 197

a) Programa de cursos, tallers i seminaris

Aquest node s'orienta a millorar els coneixements, les eines, les metodologies de treball i d'investigació, i la xarxa social dels creadors.

Total tallers programats: 33

Tallers finançats per Hangar: 7

Tallers impartits per artistes residents o ex-residents: 4

Tallers de l'àrea tècnica i tecnològica: 11

Tallers proposats externes: 4

Tallers en el marc de convenis de col·laboració: 3

Tallers cancel·lats: 4

a.1. Programa de formació continuada en àmbit tècnic i tecnològic per a artistes visuals

El Programa de Formació Contínua per a Artistes Visuals va ser impulsat per l'AAVC i sorgeix l'any 2006 amb l'objectiu de millorar la situació professional del sector de les arts visuals. L'Àrea Tècnica i Tecnològica d'aquest programa és des de 2010 responsabilitat d'Hangar. Els cursos d'aquesta àrea tenen l'objectiu d'actualitzar els coneixements i les eines tecnològiques dels creadors.

Valoració 2017

L'Àrea Tècnica i Tecnològica de Formació Contínua es caracteritza per formar als seus usuaris en l'àmbit de les noves tecnologies sota una perspectiva ètica i política. En aquest sentit el col·lectiu Libertario format per Álvaro Pastor i Belén Agurto, s'ha consolidat com equip docent de continguts de caire tecnològic amb un compromís pel software lliure. Durant el 2016 van introduir nous continguts al voltant dels sistemes interactius, la visió artificial aplicada a les arts performàtiques i a la instal·lació, i durant el 2017 han ampliat aquesta oferta formativa amb els tallers de sistemes interactius i visió artificial amb C++ /

OpenFrameworks.

A més han continuat programant edicions del taller de Data Bending, un curs que combina l'estudi teòric i pràctic de l'art glitch, un art que incorpora la falla en les dades informàtiques en la recerca de noves estètiques que posin en crisi l'aparent perfecció de les màquines i sistemes computeritzades. A més a més, també s'ha tornat a programar el taller de Net art enfocat a conceptualitzar noves formes de pensar sobre internet i el disseny web, i engegar un projecte propi d'art interactiu per a la web.

De cara el 2018 Libertario estructurarà el program en 3 blocs:

Bloc disseny i audiovisual (60 hores)

- Estètiques de l'error digital: El glitch per a la creació audiovisual i 3D
- Disseny algorítmic i art generatiu amb Processing
- 3D i scanning: digitalitzar el real, materialitzar el virtual
- Vídeo mapping aplicat a la instal·lació i l'escenografia digital amb Processing

Bloc xarxes i net art (39 hores)

- Network hacking amb Python
- Net art i disseny interactiu per a la web amb HTML i Javascript

Bloc art interactiu (48 hores)

- L'art del codi: Fonaments d'estètica digital i programació en C++ amb OpenFrameworks
- Sistemes interactius i Visió artificial amb C++ / OpenFrameworks

Un altra línia formativa destacable ha estat la derivada del grup de recerca sobre polítiques de les interfícies. Aquest grup de recerca pretén donar a conèixer i analitzar críticament la complexa xarxa d'agents que s'uneixen per configurar Internet, des dels cables submarins i subterranis a la geopolítica, el tracking en línia, la vigilància i la privadesa. Un dels objectius del àrea de transferència de coneixement es buscar estratègies per difondre i fer accessibles els continguts que es generen en els projectes de recerca. En aquest sentit gràcies a la col·laboració amb Joana Moll, investigadora en residència, durant l'any 2017 s'ha impartit el taller «Xarxes alternatives DIY. Mercenaris de dades i Autohosting a la Raspberry Pi», a càrrec de la pròpia investigadora juntament amb la Sarah Grant.

a.2. Workshops artist2artist

L'objectiu d'aquesta línia de programació oberta l'any 2011 és generar espais que facilitin l'intercanvi de coneixements entre artistes. Amb aquesta voluntat, Hangar ofereix un context per compartir la pròpia experiència en el treball artístic i de l'experimentació inherent a aquesta activitat. Aquest coneixement que en termes generals no s'aprèn a la formació reglada, constitueix un recurs de gran valor. Per aquest motiu considerem fonamental que es creïn ponts entre artistes, tot trencant les barreres generacionals i disciplinaries.

Per a dur a terme aquesta activitat Hangar sol col·laborar i creuar la seva programació amb altres institucions difusores.

Valoració 2017

Aquest any Hangar ha impulsat el programa de formació augmentant el finançament dedicat a aquesta àrea. D'una banda s'han subvencionat sis tallers artist2artist, és a dir que s'ha doblat el pressupost respecte a l'any 2016. D'altra banda Hangar, ha estat co-productor del projecte Grigri Pixel que ha inclòs un taller de construcció de mobiliari urbà. Destacar també el fet de incloure dintre de la borsa de professors a artistes residents o ex-residents com per exemple la Christina Shultz, l'Andrea Gómez, la Giuliana Racco, o el Patricio Rivera.

Els sis tallers de l'àrea artist2artist finançats per Hangar han estat: el taller de dibuix «Exòtica» a càrrec

d'Andrea Gómez, «El Joc Ideal» a càrrec de Connie Mendoza, el «Gabinete artesanal de etnografias imaginarias: metodologies de observació e investigació» a càrrec de Mafe Moscoso, «Nocturnal Emisions» a càrrec de Francesc Ruiz, «Dibujante en Alta Mar» a càrrec de Pauline Fondevila, i el taller «Xarxes alternatives DIY. Mercenaris de dades i Autohosting a la Raspberry Pi» a càrrec de Joana Moll i la Sarah Grant. Si bé la temàtica d'aquests tallers es molt heterogènia, el que els caracteritza és que són de caire experimental i que utilitzen metodologies híbrides amb l'objectiu de desenvolupar un projecte u obra dintre del taller. És a dir, que consten d'una part teòrica, un pràctica i la materialització d'un projecte. El finançament d'aquests tallers ha possibilitat l'accés gratuït de tots els col·lectius i artistes residents, així com una matrícula simbòlica (de 20€ màxim) per a la resta d'assistents.

Els tallers de la línia artist2artist que no tenen finançament son auto-sostenibles, é a dir la matrícula que paguen els participants serveix per pagar els honoraris del professor i les despeses derivades del curs. Un bon exemple és el curs que imparteix l'Andrés Duque «El cine-ensayo (o la forma peligrosa de mezclar lo personal con el presente)» que degut a la bona acollida i l'alta participació es repeteix un cop a l'any.

Una altra variant es la dels tallers impartits per col·lectius que han signat un conveni amb Hangar. En aquests casos el col·lectiu ha disposat d'un espai per treballar a Hangar i ha ofert un retorn a la comunitat en forma de taller. Els tallers impartits en aquest marc han estat els de “Cinema MacGyver : càmeres DIY” a càrrec de Daniel Jacoby i Yu Araki; el d'edició amb Adobe Premiere a càrrec de Kikiol Grau- Hamaca, i el “Teatro de Guerrilla” a càrrec de Sacchi-De Santo.

Una novetat de l'any 2017 ha estat la col·laboració en el projecte Grigri Pixel i el finançament del taller de construcció de mobiliari urbà pel passatge Trullàs. Aquesta edició de Grigri Píxel 2017 a Barcelona va comptar amb la col·laboració de dos makers provinents del continent africà: Modou Ngom (Senegal) i Zineb El Fasiki (el Marroc) amb el suport de David Pérez del col·lectiu d'arquitectes Enorme Studio (Madrid); Yago Torroja (Madrid), enginyer electrònic i professor a la Universitat Politècnica de Madrid i Blanca Callén (Barcelona), investigadora i professora a BAU, centre universitari de disseny. El taller es va realitzar en col·laboració amb la Taula de l'Eix Pere IV i Medialab Prado. El taller va ser d'accés gratuït i es van cobrir totes les places. Els participants van construir 4 grigri-amulets, mobiliari urbà dissenyat i construït col·lectivament pel passatge Trullàs de Poblenou. Aquest projecte va aplicar metodologies i dinàmiques de treball de la cultura "fes-ho amb els altres" (DIWO) o aprenentatge entre iguals (P2P) orientat a generar xarxes de col·laboració i coneixement ciutadà en entorns locals, a més de tecnologies socials combinades amb tècniques tradicionals o coneixements ancestrals del continent africà. Els 29 participants van treballar intensament durant dues setmanes en la construcció dels grigris, van ampliar els seus coneixements sobre disseny, construcció, electrònica i reciclatge; al mateix temps que van adquirir altres habilitats relacionades amb les pràctiques col·laboratives i la filosofia de DIWO.

L'àrea de formació d'Hangar sempre ha estat permeable a propostes que venen des de fora (els anomenats «aterratges»). En ocasions ens arriben propostes interessants que poden ajustar-se al calendari d'activitats, en aquests casos donem als docents totes les facilitats per dur a terme la seva proposta, tot i que de vegades el taller s'ha de suspendre o posposar per no arribar al mínim d'alumnes. Els tallers que durant el 2017 s'ha programat com aterratges són: “Pell emocional. Performance i espais performatius” a càrrec de Sonia Ciliari, taller de lletres a càrrec de Carga Mxima, “L'autoretrat com a procés creatiu inconscient” Cristina Nuñez, i el taller “Artista fotogrf: la creació de l'obra i el mercat de l'Art” Francesco Pergolesi.

L'objectiu de la línia de programacio artists2artist s generar espais que facilitin l'intercanvi de coneixements entre artistes. En molts casos l'artista es troba, desenvolupant la seva trajectòria professional en solitari i auto-formant-se de manera aillada, en gran part, a causa de les dinàmiques pròpies dels circuits econòmics de l'art que segueixen estructures molt rígides i jeràrquiques. Creiem que és molt important trencar aquestes dinàmiques ja que part del coneixement més valuós es genera a partir de la pròpia experiència en el treball artístic i de l'experimentacio inherent a aquesta activitat. Per aquest motiu de cara al 2018 es fonamental continuar desenvolupant i augmentant l'oferta d'aquesta línia de formacio en la qual es creen ponts entre artistes, i es trenquen barreres generacionals i disciplinàries.

a.3. Tallers realitzats del programa de cursos i tallers:

Taller de VJ i video mapping amb Processing

9, 11, 13, 16, 18, 20 de gener de 2017

Impartit per: Libertario.org

Nº participants: 22

Bricolatge per New Artesans. Curs d'introducció a la construcció i al muntatge

17 gener -14 de febrer de 2017

Impartit per: Pense, Hangar

Nº participants: 10

Taller sobre l'adquisició i l'ús crític de l'anglès per a artistes i treballadors de la cultura

30 de gener 1, 6, 8, 13, 15, 20, 27 de febrer i 1 de març de 2017

Impartit per: Giuliana Racco

Nº participants: 4

El cinema – assaig (o la forma perillosa de barrejar allò personal amb el present)

13 febrer – 27 de març de 2017

Impartit per: Andrés Duque

Nº participants: 19

Taller de Net art i disseny interactiu per la web

15, 17, 22, 24 de febrer de 2017

Impartit per: Libertario.org

Nº participants: 11

Taller de dibuix “Exòtica”

11 de març de 2017

Impartit per: Andrea Gómez

Nº participants: 14

Estètiques de l'error digital: Taller d'art glitch

15, 17, 22, 24, 29, 31 de març de 2017

Impartit per: Libertario.org

Nº participants: 22

Taller de sistemes interactius: Visió artificial amb C++ i OpenFrameworks

8, 19, 21, 25, 26, 28 d'abril, 3, 5 de maig de 2017

Impartit per: Libertario

Nº participants: 18

Laboratori del No Fer. Una proposta experimental contra el treball

11, 18, 25 d'abril i 2, 9, 16 de maig de 2017

Impartit per: Christina Schultz

Nº participants: 12

El Joc Ideal

5, 6, 7 de maig de 2017

Impartit per: Constanza Mendoza

Nº participants: 10

Gabinet artesanal d'etnografies imaginàries: metodologies d'observació i recerca (artística)

8, 9 i 10 de maig de 2017

Impartit per: Mafe Moscoso

Nº participants: 18

Taller Nocturnal Emisions

27, 28 i 30 de maig de 2017

Impartit per: Francesc Ruiz

Nº participants: 15

Taller de lletres «Carga Máxima»

20 de maig de 2017

Impartit per: La nueva maquinaria gráfico - popular que nunca se detiene

Nº participants: 6

Taller de disseny algorítmic i art generatiu

15, 17, 22, 24, 29, 31 de maig de 2017

Impartit per: Libertario.org

Nº participants: 13

Taller de vídeo mapping aplicat a la instal·lació audiovisual i escenografia digital (2ª edició)

13, 15, 20, 22, 27 i 29 de juny de 2017

Impartit per: Libertario.org

Nº participants: 16

Taller de Net art i disseny interactiu per a la web (2ª edició)

17, 19, 20, 24 i 26 de juliol de 2017

Impartit per: Libertario.org

Nº participants: 12

Taller Cinema MacGyver: càmeres DIY

6 juliol de 2017

Impartit per: Daniel jacoby i Yu Araki

Nº participants: 10

Taller L'art del codi: Fonaments d'estètica digital i programació en C ++ amb OpenFrameworks

12, 14, 19, 21, 26, 28 de setembre de 2017

Impartit per: Libertario.org

Nº participants: 10

Taller de sistemes interactius i visió artificial amb C++ / OpenFrameworks

3, 5, 10, 17, 19, 24, 26, 31 d'octubre de 2017

Impartit per: Libertario.org

Nº participants: 8

Taller Dibuint en alta mar

7- 8 d'octubre de 2017

Impartit per: Pauline Fondevila

Nº participants: 10

Xarxes alternatives DIY. Mercenaris de dades i Autohosting a la Raspberry Pi

30 - 31 d'octubre de 2017

Impartit per: Joana Moll i Sarah Grant

Nº participants: 10

Grigri Pixel: Taller de Fabricació de mobiliari urbà pel passatge Trullàs

Del 2 al 11 novembre de 2017

Impartit per: odou Ngom (Senegal) i Zineb El Fasiki (el Marroc) amb el suport de David Pérez del col·lectiu d'arquitectes Enorme Studio (Madrid); Yago Torroja (Madrid), enginyer electrònic i professor a la Universitat Politècnica de Madrid i Blanca Callén (Barcelona)

Nº participants:

Teatre de Guerrilla

13 - 17 novembre de 2017

Impartit per: Duen Sacchi i Magdalena de Santo

Nº participants: 6

Taller gratuït d'edició amb Adobe Premiere

28 i 30 de novembre de 2017

Impartit per: Kikol Grau, Hamaca

Nº participants: 10

Taller Video mapping aplicat a la instal·lació i l'escenografia

5, 7, 12, 14, 19 i 21 de desembre de 2017

Impartit per: Libertario.org

Nº participants: 21

Taller L'autoretrat com a procés creatiu inconscient

9 i 10 de desembre de 2017

Impartit per: Cristina Nuñez

Nº participants: 14

Taller d'impressió 3D

11, 13 i 15 de desembre de 2017

Impartit per: Patricio Rivera

Nº participants: 10

a.4. Tallers cancel·lats el 2017

Durant l'any 2017 hem hagut de cancel·lar alguns tallers degut a que no hem arribat al nombre mínim de matricules que normalment són 10 persones. Aquests han estat:

«Rítmic i melòdic -Sonata d'abril» a càrrec de Francisco Ruiz de Infante

«Pell emocional. Performance i espais performatius» a càrrec de Sonia Ciliari

«Paisatges Olfatius» a càrrec de Klara Rabat

«L'artista fotògraf: la creació de l'obra i el mercat de l'art» a càrrec de Francesco Pergolesi

b) Dijous oberts

Els Dijous Oberts es van iniciar com a trobades setmanals obertes a artistes, creadors i desenvolupadors de diferents disciplines d'art electrònic que volen treballar amb eines de maquinari i programari lliure. L'assistència és sempre lliure i gratuïta, i permet als participants trobar-se amb experts tecnològics en eines lliures i col·lectius amb qui col·laborar i compartir recursos per desenvolupar projectes. Aquestes trobades permeten tant als creadors com als desenvolupadors guanyar autonomia i aprendre les tècniques i les aplicacions específiques que necessiten en el marc d'una situació favorable a la transferència de coneixement en total consonància amb la filosofia del programari lliure. A més, cada dijous per la tarda s'ofereixen assessoreries gratuïtes des del laboratori d'interacció d'Hangar, i des dels diferents col·lectius i projectes residents que formen part del centre.

Valoració 2017

Aquest any s'ha fet una remodelació d'una part de les naus antigues, tot fent operatiu un nou espai de treball pels col·lectius. A més a més, la sortida d'Illaro.org ha permès la inclusió d'un nou col·lectiu, que aporta dos nous projectes dins d'aquest marc. Això ha permès que col·lectius residents com són Befaco, Hamaca, les sessions obertes de L'Orquesta del Caos, Beanotherlab i DIYBio Barcelona es consolidin dins d'Hangar i a més a més s'uneixi el nou projecte de Voizes i Imvec. També la segona convocatòria de beques per a la recerca i desenvolupament de projectes en el laboratori d'interacció han permès que dins del

laboratori coexisteixin els projectes de Dirk Paesmans, Alicia Champlin i Gabriel Lecup.

Tot això permet que la programació dels Dijous Oberts d'Hangar sigui molt variada degut a la proposta dels diferents col·lectius i projectes residents o artistes especialitzats vinculats d'una manera o altre al centre, els quals realitzen presentacions d'eines, tècniques o mini tallers vinculats principalment a les noves tecnologies de programari, maquinari i fabricació digital. Les sessions busquen sempre tenir una continuïtat entre elles de manera que es tractin temes concrets però que a la vegada permetin a l'usuari avançar en els seus coneixements.

Aquest any s'ha produït un gran interès per part de les universitat que ens han contactat interessades en col·laborar amb nosaltres per realitzar convenis en comú. Universitats com l'UPC, Elisava o IAAC volen realitzar convenis que es possible que es facin efectius durant el pròxim any 2018.

En general la valoració és bona a nivell de programació, i amb l'increment de col·lectius i projectes residents ha augmentat considerablement el nombre d'activitats i assistents. Això ha permès que els Dijous Oberts es consolidin com una proposta bastant única a la ciutat de Barcelona i més tenint en compte que totes les activitats són completament gratuïtes.

c) Programes interdisciplinaris de transferència

Aquest node s'orienta a l'intercanvi de coneixements entre disciplines artístiques i entre aquestes i altres sectors especialitzats en la recerca.

En aquest sentit el 2012 es varen iniciar dues línies específiques, que es mantenen a dia d'avui:

c.1. Hangar Sonor

Hangar Sonor és una plataforma d'experimentació i formació al voltant de la música i el so que neix el 2011 amb l'objectiu d'articular la programació de diverses iniciatives en torn a les pràctiques artístiques sonores contemporànies i, sobretot, experimentals.

Valoració 2017

Durant el 2017 s'ha continuat treballant per consolidar el programa Hangar Sonor, el qual ha comprès tot un seguit d'actuacions audiovisuals de diferents col·lectius amb conveni anual, tallers i mostres de tecnologia sonora o presentacions de segells i audicions. Seguim també amb l'ampliació d'horari d'ús del sistema multifocal de so de L'Orquestra del Caos, aquest any també disponible un dijous al mes per a qualsevol usuari amb necessitats o interessos en aquestes tecnologies; a més a més de diverses activitats de contingut sonor de tota mena organitzades per col·lectius externs. En quant als convenis en el marc d'Hangar Sonor, durant el 2017 s'ha comptat amb les col·laboracions actives de L'Orquestra del Caos, Màgia Roja, Niu, Befaco, Lowtoy, i Música Dispersa que han conformat la programació de l'Hangar Sonor 2017.

Llistat activitats Hangar Sonor

La Orquesta del Caos

11 i 12 de gener, 8 i 9 de març, 20 d'abril, 10 i 11 de maig, 7 i 8 de juny, 22 i 23 de novembre de 2017

Presentacions del màster d'Art Sonor

15 i 16 de març de 2017

Màgia Roja

20 de maig i 20 d'octubre de 2017

Associació cultural Niu

14 de gener, 1 d'abril, 15 de juliol, 7 d'octubre i 28 d'octubre de 2017

Música dispersa

21 de juliol de 2017

Befaco

19 de febrer (Jam d'usuaris), 30 d'abril (Jam d'usuaris), 8 setembre (ModularDay) i 25 novembre (OneDroneDay) de 2017

c.2. Aterratges

De forma paral·lela al programa d'activitats, Hangar col·labora i acull en el seu espai activitats puntuals d'artistes, organitzacions, associacions, col·lectius i projectes artístics i culturals. Aquestes trobades tenen per objectiu facilitar l'intercanvi de metodologies i coneixements entre els creadors i professionals de la recerca d'altres sectors. **Les activitats vinculades a l'encreuament informal i formal de coneixements entre científics i creadors les trobareu a l'apartat 1.a. La recerca artística i la recerca interdisciplinària** d'aquesta memòria.

Valoració 2017

En el 2017 s'ha continuat treballant per intentar mantenir un equilibri entre les necessitats de la comunitat artística resident a Hangar, així com l'externa, a més a més de les necessitats de producció d'altres agents culturals de la ciutat. Hem incentivat el treball dels artistes al centre mitjançant diferents beques de recerca i producció, i això ha afectat també a l'ús dels espais i al programa d'activitats públiques. Per aquest motiu aquest any hem seguit programant menys aterratges i els que s'han acceptat han estat de disciplines no habituals en el centre com la dansa (mitjançant una col·laboració amb el festival Grec) o activitats de caire social com xerrades sobre el problema del maltractament o tallers d'autodefensa per a dones.

Llistat activitats Aterratges

NouPop, 13 de gener de 2017

Network Error. Segundo encuentro de glitch, 10 de març de 2017

Presentació dels treballs dels artistes residents a Nau Estruch, 2 de juny de 2017

United Cowboys, assaig mes taller i representació (col·laboració amb el festival GREC de Barcelona), del 18 al 20 juliol de 2017

Algorave, 27 de juliol de 2017

Xerrada sobre drogodependència a causa de maltractaments, organitzat per Metzineres, 27 de setembre de 2017

Privacitat per a la llibertat: festa de la seguretat informàtica, organitzat per Libertario, 13 d'octubre de 2017

Taller de Lluís Bisbe, organitzat pel màster de producció i recerca artística, 13 - 17 de novembre de 2017

Taller autodefensa per a dones, 24 de novembre de 2017

Reunió MUHBA, 12 de desembre de 2017

d) Arxiu_Dossiers

Arxiu_Dossiers és un repositori de dossiers d'artistes contemporanis pensat per promoure i difondre la seva obra així com el context de l'art del que formen part. Serveix també com a punt de trobada i reunió per aquests artistes i ofereix un servei als diferents professionals del sector artístic. El projecte està pensat per a impulsar el nostre teixit cultural, tant dins de la ciutat de Barcelona com en l'entorn estatal i internacional, mitjançant l'organització informativa de la producció artística contemporània i la seva articulació i divulgació en un entorn adequat.

Arxiu_Dossiers va ser desenvolupat en el Centre d'Art Santa Mònica (CASM) el maig de 2006, però va quedar aturat amb el canvi de direcció del centre l'any 2008. Al gener de 2014, des d'Hangar es va proposar la seva recuperació per actualitzar els dossiers, ampliar l'arxiu, però sobre tot per fonamentar les bases d'un espai per a la dinamització del teixit professional a la ciutat de Barcelona. A tal efecte, Hangar ha sol·licitat durant els dos últims anys un ajut específic a l'ICUB que, juntament amb la tramesa de l'Arxiu per part del Centre Ars Santa Mònica, ha permès que el projecte torni estar actiu des d'aquell any.

Per l'any 2017, es va fer una aposta des d'Hangar per anar un pas més enllà i dissenyar a partir d'Arxiu_Dossiers, un pla per a la implementació d'un arxiu actiu online sobre processos de recerca i producció artística. Malauradament el finançament que es va demanar per posar en marxa aquesta nova fase va ser denegat, pel que l'activitat d'Arxiu_Dossiers ha quedat, de moment, aturada. Tenim previst durant 2018 tornar a repensar l'arxiu i possibles vies per a la seva sostenibilitat.

4. LÍNIA DE DIFUSIÓ I INTERCANVI

L'objectiu principal d'Hangar no és l'exhibició dels projectes artístics però, amb l'ànim de contribuir a generar una massa crítica al voltant de les pràctiques artístiques contemporànies, volem crear un context d'activitats que distingeixi Hangar d'altres projectes d'exhibició de les arts visuals. Per això, oferim un espai cada vegada més consolidat per a l'intercanvi de pràctiques artístiques, dels seus processos i mètodes, en forma de presentacions o d'instal·lacions efímeres.

D'una banda, donem suport a les creacions dels artistes residents, tant dins el centre en format de presentacions, jornades de portes obertes i visites de professionals del sector (BAR project, Homesession, galeristes o curadors independents); com fora del propi centre, tot negociant amb altres institucions artístiques, la programació d'exposicions específiques dels artistes residents a Hangar.

D'altra banda, també donem cabuda a altres projectes que precisen d'una plataforma de presentació informal o d'altres propostes concretes relacionades amb la pràctica artística i que no ténen cabuda en altres espais o circuits, com la Mostra Marrana i les presentacions dels alumnes del Màster d'Art Sonor, entre d'altres.

En tercer lloc, fomentem l'espai per a l'intercanvi de pràctiques culturals, dels seus processos i mètodes, tot obrint un espai de trobada, de diàleg i de transferència d'experiències entre la pròpia comunitat artística, i també; entre els artistes i altres col·lectius que actualment estan venint a Hangar, com les comunitats de desenvolupament tecnològic lliure o els creadors sonors, tot reduint distàncies disciplinars i encetant línies d'activitat que puguin generar dinàmiques de R+D transversals i flexibles.

I per últim, el programa de difusió també inclou les moltes escoles i grups que visiten Hangar i els assistents a les presentacions i activitats públiques del centre: públic general i especialitzat que mitjançant aquestes activitats té accés directe als artistes i als processos de producció artística més contemporanis. Per a una relació detallada de les visites al centre, veure l'apartat 7. *Comunicació* d'aquesta memòria.

Valoració 2017

La continuïtat del suport de la Fundació Banc Sabadell a les activitats dels artistes residents del centre, ha permès seguir amb qualitat aquest any el programa d'activitats amb ells i, conseqüentment, fidelitzar públics que es mantenen pendents d'aquestes activitats. Aquest programa inclou: Tallers Oberts Poblenou (anual), Sessions Polivalents (anual) i Paratext (activitat mensual i publicació anual). Cal esmentar també l'adquisició d'obres de tres dels artistes residents per segon any consecutiu per part de la Fundació Banc de Sabadell.

Com a novetat més destacada d'aquest any en quant a les activitats amb els artistes residents és l'increment de la participació a les presentacions del Paratext. En el 2017 tots els artistes i col·lectius en residència han format part de la seva programació. Això ha contribuït a un millor coneixement per part del context artístic tant del treball dels artistes residents com de tots els agents que actuen a Hangar. Això també es veurà reforçat per la publicació en format paper *Paratext vol.2*, que sortirà impresa durant la primera meitat del 2018.

a) Programa d'activitats de difusió i intercanvi

a.1. Cafès amb...

9 gener – Amanda Masha Caminals
10 gener – Buena Vella Dulce
20 gener – Visita Comisaris Erste
31 gener – Oscar Marín
14 març – Agustín Ortiz
28 març – Ferran Barenblit
09 maig – Valerio del Baglivo
16 maig – Valentí Roma
13 juny – Pere Llobera
14 setembre – Visita guiada ArtNow

31 octubre – Jorge Luís Marzo
14 novembre – Marta Chaves
21 novembre – Anonín Horquín
05 desembre – Oscar Abraham

a.2. Paratext

17 de gener – Paratext 14 amb Megan Michalak, Florian Freier, Michael J.Lyons, Mariona Balac
22 de febrer – Paratext Encura II amb Maykson Cardoso
22 de març – Paratext 15 amb Patricia Fernández, David Franklin, Quimera Rosa
26 de abril – Paratext 16 amb Rafael Pérez Evans, Ali Yerdel, Paco Chanivet, Eliana Beltrán
17 de maig – Paratext 17 amb Lot Amorós, Marcel·lí Antúnez, Xose Quiroga, Rubén Patiño, Carla Boserman
28 de juny – Paratext 18 amb Ro Caminal, Laia Estruch, Carsten Galle, Patricio Rivera, William Ludwig Lutgens
12 de juliol – Paratext 19 amb Christina Schultz, Tara Whelan, Alicia Bickford Champlin, Agustina Isidori
26 setembre – Paratext 20 amb BeAnotherlab, Rebekka Löffler, Paco Chanivet, Hamaca
25 octubre – Paratext 21 amb Sophie Innman, Anna Romane4nko, Kuo-Wei Lin, Verónica Lahitte, Antonio Gagliano
29 novembre – Paratext 22 amb Megan Michalak, Jank Suk Joon, Elnaz Salehi, Gabriel Lecup, David Crespo

a.3. Hangar Obert en el marc dels Tallers Oberts Poblenou / Poblenou Crea.

Del 15 al 17 de setembre de 2017

Hangar porta participant des de fa anys a la programació dels TOP (Tallers Oberts de Poblenou), iniciativa que va ser creada per part de diferents espais de creació i exposició del barri de Poblenou amb la voluntat de mostrar a tots els públics el potencial artístic de la zona. Els centres que han participat a l'edició de l'any 2017 han estat: La Escocesa, Nauart, Zona – Factoria d'Art, Hangar.org, Gabriel Schmitz, Stay Hungry Stay Foolish, Hi-jauh USB?, Art Corner, MQ Creative Lab, Uno de 23, Chez Xefo, Jiser Reflexions Mediterrànies, Taller de Luz, Kind of Cyan, La Lope, L'estoc, Niu i Quadrat 9.

Aquests vint centres van omplir el cartell de propostes durant els dies 15, 16 i 17 de setembre, tot coincidint amb la Festa Major del Poblenou, on es pot veure la residència al barri com a forma de resistència, l'art arrelat al territori i la proximitat i intercanvi constant dels diferents nuclis creatius, que junts generen un univers artístic propi. L'art industrial, les arts plàstiques, la música, les arts visuals, el disseny, la dansa, el pensament crític, la investigació artística i la tecnologia al servei de l'art són totes disciplines que tenen lloc als Tallers Oberts de Poblenou, tot traçant una línia horitzontal i col·laborativa estable, important i potent per a la ciutat amb connexions internacionals.

A més, amb motiu del 20è aniversari d' Hangar, de del centre es van organitzar diverses visites guiades gratuïtes de la mà d'artistes que han estat vinculades al projecte i al centre durant el seu recorregut. També es va acollir un Vídeo Call organitzat pels patrons i patrones de la Fundació on tothom interessat va poder explicar el seu relat sobre Hangar, amb l'objecte de recollir històries per escriure un relat col·lectiu del què ha estat i és Hangar, sempre des d'una mirada multidireccional.

Programa

Dijous 14

19h – 21h Dijous Oberts / Consultories i treball col·laboratiu amb els projectes residents.

Divendres 15

Unitat Mòbil

16h – 19h Video Call – Posa't Hangarenyx, recollim històries sobre Hangar. Vine a explicar-nos el teu relat!

Pati

16h – 19h Bar Coyote / Mija dj

19h – 20:30h Flamaradas / Concert

Sala Ricson

21h – 22h Eliana Beltrán P en col·laboració amb Mariana Gil Ríos + convidades especials. The Reading Room#4. El Garde-champêtre i Els Tambors Negres.

22h – 23h Floy Krouchi aka drfloy / Bass Holograms Hangar Session
23h – 24h Niebla Fascista / Grunge-Pop-HogarMix
24h – 01h Patiño / Buffer Reading In The Style Of Don't Laugh
1h – final Purito & Chez ed

Sala Polivalent

16h – 21h Mostra dels projectes residents + Produccions fetes a Hangar

Dissabte 16

Unitat Mòbil

16h – 19h Vídeo Call – Posa't Hangarenyx. Recollim històries sobre Hangar, vine a explicar-nos el teu relat!

Tallers

12h – 15h Visita guiada conduïda per Laura LLaneli amb els artistes residents.

17h – 20h Visita guiada conduïda per Joan Morey amb els artistes residents.

Pati

16h – 22h Bar Coyote / Hangar Team

Sala Ricson

18h – 21h Dorkbot / Dorkbot és gent fent coses rares amb l'electricitat

21h – 22:30h Befaco Users / Live

Plató de foto

18h – 21h Vídeos fets a Hangar amb presentacions de David Franklin, Joan Morey i Kikol Grau.

Sala Polivalent

16h – 21h Mostra dels projectes residents + Produccions fetes a Hangar

Diumenge 17

Tallers

12h – 15h Visita guiada conduïda per Alicia Vela amb els artistes residents

17h – 20h Visita guiada conduïda per Jorge Luis Marzo amb els artistes residents

Pati

12h – 17h Bar Coyote / Vermuth

Sala Polivalent

12h – 17h Mostra dels projectes residents + Produccions fetes a Hangar

Unitat Mòbil

16h – 19h Vídeo Call – Posa't Hangarenyx. Recollim històries sobre Hangar, vine a explicar-nos el teu relat!

Artistes residents

Ali Yerdel / Rafael Pérez Evans / Alejandra Avilés / Paco Chanivet / Patricia Fernández Antón / Patricio Rivera / Florian Freier / Eliana Beltrán / Lucía Egaña Rojas / Floy Krouchi / Rubén Patiño / Francisco Navarrete Sitja / Tali Serruya / Mercedes Magrané / Lara Fluxà / Kuo-Wei Lin / Rebekka Löffler / Sophie Innmann / Anna Romanenko

Col·lectius residents

Voizes / Imtech – Hamaca – BeAnotherLab – Befaco – DIYBio

a.4. Sessions Polivalents #10 Random

Les Sessions Polivalents són sessions de caràcter anual i d'un sol dia de durada, gestionades pels artistes residents del centre i que tenen lloc a Hangar.

El nostre objectiu és obrir vies de comunicació i debat a través de la col·laboració pràctica, en qualsevol dels seus formats: conferències, accions conjuntes, programacions, activitats paral·leles, etc. Per això oferim un

lloc d'experimentació per donar cabuda a accions i activitats que considerem interessant que succeeixin en un context artístic.

Les activitats són produïdes pels mateixos artistes residents i per altres creadors escollits per ells.

Sessions Polivalents #10 RANDOM

El concepte d'aleatorietat, el "chance" i l'atzar - tal com els objectes trobats, anònims - han estat una forma de renovar i repensar el concepte d'autoria. Trobem el RANDÓM com a metodologia en múltiples escenaris que intervenen en la nostra percepció del que és "sensible": des del cadàver exquisit surrealista, a la música dels canvis basada en el I Ching de John Cage, passant pel Cut OP de Brion Gysin i del femicida William Burroughs o pels processos digitals narrats com una forma d'intervenció de la màquina que ha estat abordada per la ciència ficció des dels termes de consciència i desig.

RANDOM com a contrapunt creatiu alliberant l'imprevist a una esfera fora de les lògiques deterministes, llevant l'estigma a l'error - i d'una manera pretesament naïf a les "lliures" associacions -, donant lloc a noves possibilitats creatives, tot sabent que no podem escapar de l'impuls de generar sentit.

Artistes convidats

Antonio R. Montesinos / Ciprian Homorodean / Marc Larré / Txé Roimeser / Ona Bros i Azhara Ubera / Sonia Gómez / Jose Begega / Violeta Mayoral / Giuliana Racco / Gabriel Lecup i Boris Dulong / Elsa de Alfonso / Somadamantina / Isamit Morales / TUTU / DJ EDN / DJ Mesmerin

Artistes residents

Ali Yerdel / Rafael Pérez Evans / Alejandra Avilés / Paco Chanivet / Patricia Fernández Antón / Patricio Rivera / Florian Freier / Eliana Beltrán / Lucía Egaña Rojas / Floy Krouchi / Rubén Patiño / Francisco Navarrete Sitja / Tali Serruya / Mercedes Magrané / Lara Fluxà

Per veure el programa detallat: sessions-polivalents.tumblr.com

a.5. Publicació Paratext

En aquest moment estem enllestitint les traduccions del segon volum de la publicació Paratext en paper. Aquesta està previst que surti impresa durant la primera meitat de 2018.

5. LÍNIA D'INTERNACIONALITZACIÓ

Hangar té una llarga experiència en l'àmbit de la internacionalització d'artistes i projectes, i ha treballat en el 2016 en tres línies diverses:

a) Programa de beques d'intercanvi

El 2017 s'ha renovat el programa de beques d'intercanvi entre Baden-Württemberg i Catalunya en el marc del conveni establert el 2014 entre el Goethe Institut de Barcelona amb la col·laboració per una part de la Fundació d'Art de Baden-Württemberg de Stuttgart (Württembergischer Kunstverein i la Kunststiftung) i d'un altre, de la Generalitat de Catalunya i Hangar. L'objecte d'aquest conveni és oferir una beca de producció a quatre artistes (dos de Baden-Württemberg i dos de Catalunya) amb l'objectiu de donar suport al desenvolupament de treballs artístics vinculats als contextos de cada un dels centres i institucions participants, fomentar l'intercanvi interregional entre creadors de Baden-Württemberg i Catalunya i possibilitar experiències de diàleg entre les dues comunitats artístiques i els seus respectius col·lectius socials. Les residències, amb una durada de dos mesos cadascuna, es van dur a terme a Stuttgart en els mesos de juny i juliol i a Barcelona durant setembre i octubre 2017. Els resultats d'aquest intercanvi es van presentar en ocasió del Paratext #21, l'octubre 2017. Així mateix, el 5 d'octubre es va inaugurar l'exposició Döppleganger al Arts Santa Mònica, on es van exhibir els treballs produïts durant les anteriors edicions d'aquesta beca. De cara al 2018, aquesta beca queda parcialment suspesa a causa de la incertesa de finançament per part de la Generalitat de Catalunya. Tot i així, es duran igualment a terme les dues residències dels artistes alemanys.

Així mateix, s'ha renovat el conveni firmat el 2016 amb la Casa de Velázquez de Madrid per a l'elaboració d'un programa de residències, amb l'objectiu de proveir a artistes l'oportunitat de conèixer altres ambients artístics i culturals, produir i confrontar els seus treballs amb els d'uns altres i ampliar el seu currículum artístic. En el marc d'aquest programa, tres artistes residents a Catalunya romandran a la Casa de Velázquez de Madrid (un/a artista en la modalitat de residència de producció i dos artistes en la modalitat de residència de recerca) i un/a artista francès/a realitzarà una residència de producció a Hangar. Els/as dos artistes seleccionats/as per a les dues beques de recerca, a més, tindran l'oportunitat de treballar en conjunt amb un investigador en residència de la Casa de Velázquez. En l'edició d'enguany s'ha volgut potenciar les residències d'investigació. A més a més, s'ha allargat el període de les estades d'un a dos mesos i s'ha destinat una bossa de producció per la realització d'una publicació per cada intercanvi, amb l'objectiu de concretar el treball realitzat en col·laboració amb els recercadors de l'Escola d'Alts Estudis Hispànics i Ibèrics. Les publicacions es presentaran en les següents edicions d'ArsLibris, a SantaMònica (Barcelona), i ARCO (Madrid).

S'han realitzat les dues residències de la beca d'intercanvi entre Hangar i Seul Art space Geumcheon (Corea), dins del marc d'un conveni que Hangar va signar el 2016 amb la Seoul Foundation for Arts & Culture i la Societat Mercantil Estatal d'Acció Cultural, S.A. (Acció Cultural Espanyola, AC/E) per a la constitució d'un programa d'intercanvi entre Espanya i Corea. A través d'aquest programa s'ha dut a terme una residència de tres mesos de durada a l'espai Seoul Arts Space Geumcheon (Seül) i una artista coreana ha realitzat una residència, també de tres mesos de durada, a Hangar. No es preveu renovar aquesta beca de cara al 2018.

A més, s'ha potenciat el programa de beques d'intercanvi gràcies a la posada en marxa de quatre convenis nous amb institucions nacionals i internacionals:

Beca d'intercanvi entre Hangar i Taller 7, Medellín

En el marc d'aquest programa, una artista resident a Espanya va realitzar una estada a Taller 7, Medellín, des de mitjans de setembre a mitjans de desembre 2017, i un/a artista resident a Colòmbia realitzarà una residència en Hangar. Taller 7 realitzarà la gestió dels recursos necessaris per realitzar la residència de l'artista de Medellín en Hangar durant l'any 2018.

Beca d'intercanvi entre Hangar i ADM, Ciutat de Mèxic:

En el marc d'aquest programa, un artista resident a Espanya ha realitzat una residència de tres mesos en ADM, Ciutat de Mèxic, des de mitjans d'octubre 2017 a mitjans de gener 2018, i un/a artista resident a

Mèxic durà a terme una estada en Hangar. ADM realitzarà la gestió dels recursos necessaris per realitzar la residència de l'artista mexicà a Hangar durant l'any 2018.

Beca d'intercanvi entre Hangar i La Fonderie Darling, Mont-real:

Aquesta residència forma part d'un programa d'intercanvi entre Catalunya (Hangar) i Quebec (La Fonderie Darling), finançat per Hangar, l'Institut Ramon Llull, la Generalitat de Catalunya i el Consell d'Arts i Lletres de Quebec (CALQ). Aquest programa té com objectiu recolzar el desenvolupament d'obres artístiques relacionades amb el context de cadascun dels centres i institucions participants, promoure l'intercanvi interregional entre creadors de Quebec i Catalunya i possibilitar el diàleg entre dues experiències de les seves respectives comunitats artístiques i grups socials. Dins d'aquest programa, una artista catalana ha realitzat una residència de tres mesos a La Fonderie Darling, Mont-real, durant els mesos de novembre, desembre 2017 i gener 2018. La residència del/la artista canadenc/a queda aplaçada al 2018.

A més, Hangar ha participat en un programa internacional de residències d'intercanvi entre Iran i diversos països de la Unió Europea (Àustria, Alemanya, Grècia, Holanda, Polònia i Espanya) impulsat pel EUNIC (European Union National Institutes for Culture) i finançat per AECID i l'Ambaixada d'Espanya a Teheran. A través d'aquest programa, una artista iranià va realitzar una residència a Hangar (Barcelona) durant el mes de novembre 2017 i una artista espanyola romandrà a Kooshk Residency (Teheran) al febrer 2018. Les condicions de la residència són les condicions establertes pel programa d'EUNIC.

Finalment, durant l'últim trimestre de l'any, l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona ha anunciat l'assignació d'unes subvencions per a programes de mobilitat internacional destinats als residents de les fàbriques de creació. Hangar ha presentat un projecte per la realització de dos programes d'intercanvi: una beca per realitzar una estada de dos mesos a Rupert (Vilnius) i un projecte internacional en col·laboració amb l'Asilo (Nàpols). Aquests projectes estan pendents de ser oficialment aprovats mitjançant la firma d'un conveni entre l'ICUB i Hangar.

Valoració 2017

El 2017 s'ha realitzat un recolzament important dels programes d'intercanvi internacionals, gràcies a la constitució de noves col·laboracions, tant amb institucions locals com internacionals. Aquestes es van sumar a la ja consolidada relació amb el Goethe Institut de Barcelona i el Departament de Cultura de Catalunya.

D'una banda, el suport d'entitats com l'Institut Ramon Llull, Acció Cultural Espanyola (AC/E), AECID i ICUB, d'altra, la possibilitat de destinar part del pressupost propi d'Hangar als programes d'internacionalització, ha permès ampliar significativament l'oferta de beques internacionals, tot potenciant l'intercanvi d'experiències, pràctiques i coneixements a nivell europeu (França i Alemanya) i extra-europeu (Àsia, Nord Amèrica i Amèrica Llatina). Considerem important l'haver recuperat relacions amb institucions de països de l'àrea llatinoamericana, com Taller 7 i ADM, i potenciar els contactes amb els contextes artístics i culturals d'aquesta regió.

Tot i que el 2016 i 2017 s'ha pogut destinar part del pressupost propi d'Hangar per a la creació de noves beques, la continuïtat de la majoria dels programes d'internacionalització està vinculada principalment a la possibilitat d'obtenir finançament extern per part d'institucions locals i nacionals. És rellevant destacar el suport de les institucions catalanes en el manteniment de programes interregionals com l'intercanvi entre Catalunya, Baden Württemberg i el Quebec. Desafortunadament, no podem assegurar el manteniment d'aquestes dues beques fins que no es torni a estabilitzar la situació política actual.

1.1. D'Hangar a l'estranger:

Beca d'intercanvi amb la Casa de Velázquez de Madrid

Azahara Cerezo, gener – febrer 2017

Empar Buxeda, gener – febrer 2017

Beca d'intercanvi amb Seoul Art Space Geumcheon (Seül, Corea)

David Crespo, abril - juny 2017

Beca d'intercanvi Baden-Württemberg - Catalunya

Antonio Gagliano, juny – juliol 2017

Verónica Lahitte, juny – juliol 2017

Beca d'intercanvi amb Taller 7 (Medellín, Colòmbia)

Andrea Ganuza Santafé, mitjans setembre – mitjans desembre 2017

Beca d'intercanvi per a projectes artístics amb ADM (Mèxic DF)

Aleix Plademunt, octubre – desembre 2017

Beca d'intercanvi amb La Fonderie Darling (Montreal, Quebec)

Ana García Pineda, novembre i desembre 2017, gener 2018

1.2. De l'estranger a Hangar.

Beca d'intercanvi amb la Casa de Velázquez de Madrid

Marion Balac, desembre 2016 – març 2017

Beca d'intercanvi amb Baden-Württemberg Catalunya

Sophie Innmann, setembre - octubre 2017

Anna Romanenko, setembre - octubre 2017

Beca d'intercanvi amb Seoul Art Space Geumcheon (Seül, Corea)

Jang-Suk Joon, octubre – desembre 2017

Beca de intercanvi amb Kooshk Residency (Teheran, Iran)

Elnaz Salehi, novembre 2017

b) Beques institucionals en conveni marc amb Hangar per a artistes estrangers

Hangar col·labora mitjançant convenis amb institucions culturals amb programes de beques per a la realització de residències internacionals de curta durada als tallers i a la residència d'Hangar. El període d'aquestes residències va d'un a tres mesos.

El 2017 es va renovar de forma bianual el conveni de col·laboració per a residències institucionals amb **l'Oficina Econòmica i Cultural de Taipei i el Ministeri de Cultura de Taiwan**. A través d'aquest programa, un artista taiwanès va realitzar una estada de dos mesos en Hangar, el setembre i octubre.

Es va també reactivar l'acord amb **l'Ajuntament de la Ciutat Autònoma de Buenos Aires** (Argentina), en el marc dels premis de la *Bienal de Arte Joven*, signat per primer cop el 2013. Mitjançant aquest acord, una artista de la biennal realitzarà una residència de dos mesos a Hangar en juny i juliol 2018.

Així mateix, es va recuperar la col·laboració amb la **Sala d'Art Jove i HISK** en modalitat de beca institucional. En el 2017, dos artistes d'HISK van realitzar dues estades, d'un mes cada una, a Hangar. Aquesta col·laboració continuarà el 2018.

Valoració 2017

El 2017 es van fidelitzar les ja consolidades relacions amb l'Oficina Econòmica i Cultural de Taipei, amb qui es va renovar el conveni per l'any 2017 i 2018, i l'Ajuntament de la Ciutat Autònoma de Buenos Aires. A més, es va poder donar espai dins d'aquesta modalitat de residències a la col·laboració amb la Sala d'Art Jove i HISK.

Els artistes que participen en aquest programa de residències d'Hangar, gaudeixen d'una magnífica experiència tant a nivell professional com personal, com demostren en els seus informes al final de l'estada. Tots coincideixen en valorar positivament el context que els hi proporciona Hangar amb la interrelació amb

d'altres companys, els col·lectius residents i el context artístic local, el suport i l'assessorament tècnic, la disposició de materials i espais, a més de les activitats i les presentacions mensuals.

Oficina Econòmica i Cultural de Taipei i el Ministeri de Cultura de Taiwan

Kuo-Wei Lin, setembre – octubre 2017

Sala d'Art Jove – HISK

Rebekka Sarah Löffler, setembre de 2017

William Ludwig Lutgens, juny de 2017

c) Convocatòria internacional i nacional per realitzar estades a la residència d'Hangar

El 2017 es van realitzar les últimes dues residències de la convocatòria internacional i nacional per realitzar estades a la residència d'Hangar que es va publicar l'any 2015. Així mateix, s'ha llançat una nova convocatòria per realitzar estades durant l'any 2018.

Les artistes que han realitzat la seva estada durant 2017 han estat:

Carien Vugts, novembre 2016 - gener 2017

Agustina Isidori, maig – juliol 2017

d) Programes europeus

Durant 2017 s'ha continuat treballant en els dos projectes europeus iniciats el 2015 en el marc del programa Europa Creativa.

· IMAGIT (2015 – 2017)

Projecte europeu que sorgeix com a reacció a la urgent necessitat de fusionar models innovadors de comunicació amb els valors culturals suposadament globals. Molts teòrics amb impacte en l'àmbit de les ciències socials i culturals d'avui critiquen que el pragmatisme i el funcionalisme s'han apoderat de la nostra manera de pensar. IMAGIT pren fortament en consideració aquestes veus crítiques i es presenta com una plataforma tecnològica oberta per a una comunicació més col·laborativa i creativa.

Partners europeus del projecte: Karlsruhe University of Arts and Design – HfG, Karlsruhe (Alemanya), coordinador del projecte, Brainz, Praga (República Txeca) i la Hungarian University of Fine Arts – HUFA (Budapest, Hongria).

· Renewable Futures (2015 – 2017)

Projecte europeu que, en resposta a la necessitat d'un futur més sostenible, pretén proposar i obrir noves vies per donar resposta a aquesta necessitat a nivell europeu des del sector de la cultura i la creativitat. El projecte té com a objectiu donar forma a noves zones de contacte entre els dominis tradicionalment separats tot reunint art i ciència, cultura i tecnologies digitals, empreses sostenibles i el compromís social del segle XXI.

Partners europeus del projecte: RIXC, Riga (Letònia) coordinador del projecte, Art in Society – Oslo and Akershus University College, Oslo (Noruega), The Media Lab – Aalto University, Helsinki (Finlàndia), Baltan, Eindhoven (Països Baixos), Ars Longa, París (França) i MPLAB – Liepaja University, Liepaja (Letònia).

Partner local: ilaro.org/Faboratory.

Per una altra banda, durant 2017, en el marc de finançament també d'Europa Creativa, s'ha iniciat un nou projecte: Iterations.

· Iterations (2017- 2020)

Iterations és un programa compromès amb el futur de la col·laboració artística en contextos digitals en xarxa. Artistes i professionals multidisciplinaris es reuneixen per crear treballs especulatius que alimenten la imaginació de possibles maneres de col·laboració artística.

Les noves realitats demanen noves pràctiques, i aquestes pràctiques necessiten ser desenvolupades. A través d'una sèrie de residències pràctiques i exposicions discursives, Iterations ofereix situacions en què els artistes experimenten col·lectivament noves formes de "treball artístic" que generen espais per a la col·lectivitat i la col·laboració.

El projecte s'estructura al voltant del model conceptual d'"iteració". Inspirades en les formes recursives de col·laboració tal com existeixen en el desenvolupament de programari de codi obert, el projecte Iterations aplica la repetició i la circularitat a les metodologies artístiques, en què el resultat d'una activitat s'utilitza com a punt de partida per a la següent .

En les arts digitals hi ha un momentum creixent en el camp del codi obert, l'intercanvi i la creació en xarxa. Iterations desenvolupa aquesta emocionant perspectiva mitjançant la implicació de metodologies de codi obert que es deriven de l'àmbit digital a les pràctiques analògiques de l'art, l'intercanvi de coneixements artístics i l'exposició.

Iterations investiga processos i motivacions que conviden els artistes a explorar models de cooperació i eines digitals gratuïtes. Les iteracions s'estenen en els camps relacionats amb l'art a l'abordar els aspectes estètics, ètics i legals de l'autoria múltiple, l'economia basada en els béns comuns, i els potencials polítics i socials que s'obren al voltant de l'artístic. Seguint la filosofia del codi obert, el projecte estableix motius comuns per a totes les activitats.

El projecte construeix un conjunt coherent de pràctiques, recursos i documentació que seran accessibles a grups específics (entre altres artistes, programadors i activistes), així com a un públic més ampli, permetent que els resultats tinguin un abast més enllà del límits de la durada del projecte.

Partners europeus del projecte: Constant (Brussel·les, Bèlgica), líder del projecte, Esc (Graz, Àustria) i Transformatorio / Dyne.org (Sicília, Itàlia i Amsterdam, Holanda).

Per a més informació sobre les activitats realitzades en el marc d'aquestes xarxes europees, veure l'apartat *1.a) La recerca artística i la recerca interdisciplinària* d'aquesta memòria.

e) Hangar en xarxes internacionals

Culture Action Europe

En el 2015 Hangar va entrar a formar part de la xarxa Culture Action Europe. Culture Action Europe es va crear sota el nom Fòrum Europeu de les Arts i el Patrimoni (FEAP) el 1992. Des d'aleshores la xarxa treballa activament en qüestions de política cultural europea i té accés directe als òrgans de decisió de la UE. A més a més és àmpliament reconeguda com un recurs únic de coneixements sobre la UE i la seva política cultural. Culture Action Europe és la major organització que representa el sector cultural a nivell europeu.

6. LÍNIA DE PROJECTES DE PROXIMITAT

Les relacions d'Hangar amb el territori són accions que creuen tot l'any i tot el projecte ja que els conceptes col·laboració i accessibilitat són inherents a la pròpia filosofia del centre. Hangar treballa sota els paràmetres que defineix el concepte de col·laboratori - sorgit de la combinació de les paraules col·laboració i laboratori – el qual permet treballar junts a diversos actors (de dins i de fora del sector) en la generació, producció i finalització de projectes artístics.

Per això Hangar reforça, a nivell extern, el treball multi-sectorial i multi-disciplinar de proximitat. La valuosa feina portada a terme els darrers anys per situar Hangar dins de xarxes formals i informals s'ha anat consolidant, prioritzant el diàleg amb les iniciatives organitzades i desorganitzades de gestió de la producció artística i de coneixement en el territori més proper (espais autogestionats, projectes associatius, però també centres d'investigació i universitats).

a) Treball en xarxes territorials sectorials

El model de col·laboració a Hangar es basa en el model de funcionament de les xarxes dinàmiques en les quals el criteri que ha de regir en totes les relacions entre els agents propers situats al territori ha de ser el de complementarietat i no el de competència, siguin aquests agents del propi sector o d'altres sectors.

a.1. Xarxaprod

Xarxaprod, xarxa d'espais de producció i creació de Catalunya, es una associació sense ànim de lucre creada l'any 2009 que té per objectiu compartir i optimitzar recursos amb la finalitat d'enriquir el teixit productiu a disposició de creadors i fomentar la seva relació amb la societat. Actualment són vint i cinc els espais que integren la xarxa, trobant-se la majoria d'ells a la ciutat de Barcelona. Els membres de Xarxaprod són entitats, projectes o plataformes tant públics com privats que ofereixen recursos, mitjans i suport als processos de producció en l'àmbit de la creació contemporània.

Des dels seus inicis, Xarxaprod impulsa iniciatives i projectes que faciliten la comunicació entre tots els seus membres per tal d'optimitzar recursos, fomentar el transvasament de coneixement especialitzat i l'intercanvi de programes. Alhora, Xarxaprod du a terme una important tasca d'interlocució davant les administracions públiques per tal de vetllar pel bon funcionament dels espais de producció i ser l'interlocutor expert davant la planificació i creació de nous espais de producció així com en temes referents a l'ampliació de recursos. Aquesta tasca també permet ajudar a l'elaboració d'actuacions públiques de suport a la producció i als seus processos i mediar, juntament amb les associacions professionals, en la demanda de nous espais per a la creació.

Cal remarcar el suport d'Hangar i la seva implicació en la redacció del codi ètic i de bones pràctiques de Xarxaprod. En aquest sentit, els membres de la xarxa asseguren la confiança i transparència així com el compliment dels objectius comuns de la xarxa a nivell de recursos humans i econòmics sota el principi de co-responsabilitat. Els diferents membres vetllen per a l'optimització de recursos i faciliten informació i assessorament als membres que ho sol·licitin. En relació al sector, Xarxaprod vetlla perquè els espais de producció defensin la diversitat cultural i la capacitat d'inclusió, promoguin la creació de coneixement i actuïn sota una ètica de sostenibilitat, tot tenint en compte l'existència d'altres iniciatives al territori. El codi de bones pràctiques de Xarxaprod, contempla el projecte i la seva planificació; la gestió i funcionament en les relacions amb els creadors, en la gestió dels espais, en la gestió de recursos humans, en la gestió econòmica i en l'avaluació.

Durant el 2017, Tere Badia, directora d'Hangar, ha format part de la comissió de política de la xarxa. A més a més, tant Tere Badia com Marta Gracia han assistit a les assemblees generals periòdiques i a la jornada anual que serveix com a punt de trobada i treball entre els membres de la Xarxaprod i altres espais de producció i creació.

a.2. Poblenu Crea

Poblenu Crea és una plataforma que sorgeix el 2015 derivada dels Tallers Oberts Poblenu i Mapa Creatiu Poblenu, xarxa informal de col·laboracions entre entitats artístiques del Poblenu. La representació d'Hangar en aquestes trobades es vehicula a través de Sergi Botella, responsable de les activitats dels artistes residents.

Per a més informació sobre Poblenu Crea i la **participació d'Hangar en el 2017**, mirar la secció *4.a.a.4. Hangar Obert en el marc dels Tallers Oberts Poblenu / Poblenu Crea* d'aquesta memòria.

a.3. Fàbriques de Creació

El programa Fàbriques de Creació es va posar en marxa l'any 2007 com a una iniciativa de l'Institut de Cultura de Barcelona per tal d'incrementar els equipaments culturals de la ciutat destinats a donar suport a la creació i la producció cultural. Les Fàbriques de Creació reforcen xarxes o teixits artístics preexistents però, a més, volen "fomentar la participació de la ciutadania en la creació de cultura i, per tant, fomenten la cohesió social".

El programa inclou els següents equipaments: Fabra i Coats (Sant Andreu), Illa Philips (Sants - Montjuïc), La Seca (Ciutat Vella), La Escocesa (Sant Martí), La Central del Circ (Sant Martí), l'Ateneu Popular 9 Barris (Nou Barris), Hangar (Sant Martí), Nau Ivanow (Sant Andreu) i durant el 2014 es van afegir l'Obrador de la Beckett (Poblenu) i La Caldera (Gràcia).

Durant el 2017 Hangar ha recollit les seves dades anuals del sistema d'indicadors d'avaluació quantitativa de les Fàbriques de Creació. També cal destacar la continuïtat del marc de col·laboració impulsat per l'ICUB entre les Fàbriques de Creació i els museus de la ciutat de Barcelona per exhibir una proposta d'un artista en el context de La Nit dels Museus del mes de maig. Aquest any, Hangar va col·laborar amb el Museu del Castell de Montjuïc per a la producció d'una peça de l'artista resident Ariadna Guiteras.

a.5. C.A.i.R.E

CAiRE Clúster d'Art i Recerca Experimental es crea el juliol de 2015 a partir de l'impuls de quatre grups de recerca artística vinculats a universitats i un centre d'experimentació i producció artística, tots ells establerts a Catalunya. L'objectiu del clúster és assolir el reconeixement de la pròpia recerca artística com a generadora de coneixement sobre el món, reforçant el desenvolupament de línies de treball conjuntes entre els seus membres, assessorant polítiques públiques per a la R+D artística i obrint nous canals de difusió dels processos i resultats d'aquest tipus de recerca.

CAiRE és un òrgan independent, transversal i flexible que es gestiona a partir de la coordinació i optimització dels recursos i de la massa crítica que es genera a l'entorn dels seus membres. Al mateix temps CAiRE desenvolupa noves aliances estratègiques amb altres agents per tal de generar i atraure nou capital simbòlic, cultural, social i econòmic.

Els membres de CAiRE són: Hangar, centre de producció i recerca d'arts visuals; el grup de recerca Digidoc – Comunicació Interactiva, Universitat Pompeu Fabra; el grup de recerca Art, Arquitectura i Societat Digital, de la Universitat de Barcelona, Universitat Oberta de Catalunya i Universitat Internacional de Catalunya; el Grup de Recerca en Estètica i Teoria de les Arts – G.R.E.T.A de la Universitat Autònoma de Barcelona; i el grup de recerca en Art, Ciència i Tecnologia – IMARTE de la Universitat de Barcelona.

Durant el 2017 alguns dels membres de CAiRE han contribuït en el monogràfic de la revista acadèmica Artnodes sobre recerca artística que ha vist la llum a finals d'any. CAiRE també va participar en el simposi Questioning Aesthetics: Art Research and Aesthetics organitzat per G.R.E.T.A i ha format part un any més del jurat de la Beca per a la Recerca Artística de la Fundació Banc Sabadell.

b) Marc de col·laboracions específiques amb altres entitats i projectes de districte, ciutat i àrea metropolitana

b.1. Districte Sant Martí

· La Escocesa

Com a centre veí i membre tant de l'entramat de Fàbriques de creació de Barcelona com de la Xarxaprod, col·laborem amb la Escocesa en cessió de materials i espais per a petites produccions que els seus artistes en residència puguin necessitar. Durant el primer semestre de 2017 a causa de la inestabilitat del centre per la destitució de la seva direcció vam suspendre les col·laboracions, que estem recuperant amb la tornada a la normalitat de les activitats del projecte.

· Niu

Niu és un espai també situat al Poblenou, i que compta amb una intensa programació audiovisual. Fa quatre anys que es va signar un conveni de col·laboració dins el marc d'Hangar Sonor, pel qual Hangar cedeix a Niu la sala Ricson per a mostres d'Art Sonor de projectes independents o de creadors que creuen disciplines.

· Can Felipa

Com a centre cívic, tradicionalment ha estat un dels espais del Poblenou amb qui més col·laboracions hem establert. Uns anys enrere els artistes d'Hangar hi feien una exposició anual, que es va cancel·lar en favor de la mostra de creadors de tot el Poblenou que es realitza durant les festes del barri al setembre. Arrel d'aquesta relació propera, es continua cedint alguns materials per a les seves mostres.

· NauArt

També per proximitat veïnal, cedim esporàdicament material per a petites mostres així, com fem descomptes en el lloguer d'espais per a produccions dels seus residents. Amb la formalització de la nova associació PobleNouCrea (PNC), volem estendre aquesta relació a altres espais i projectes de creadors del districte de forma bidireccional.

· PNC

Amb tots els centres del districte de Sant Martí des de fa ja molts anys establím convenis de col·laboració

conjunta. Però just s'ha creat una associació per ampliar el treball plegats. PNC (Poblenou crea) serveix per no només potenciar les necessitats de cada centre treballant conjuntament, ja que també s'establiran programes d'activitats i s'ampliarà l'oferta dels Tallers Oberts del Poblenou.

b.2. Barcelona

· Sant Andreu Contemporani

És una de les col·laboracions més antigues, ja que SAC ha estat un programa clau pel desenvolupament de l'escena artística de la ciutat així com per a la resta de l'estat. Fa més de 15 anys que treballen amb molt pocs medis i amb uns resultats excel·lents, tot partint del premi Miquel Casablanques i les exposicions que se'n deriven. Pel valor articulador del projecte, Hangar cedeix materials per a les seves mostres i, esporàdicament, algun espai per a petites reunions.

· BAR

Estem establint les bases per establir un conveni amb BAR project. Cessions de material així com visites als artistes per part dels curadors en residència de BAR conformen les vies de treball conjuntes. Tot i que BAR Project ja té ajudes institucionals, és estratègic per Hangar poder establir connexions amb els seus agents internacionals i els artistes del nostre context i per altra banda poder recolzar els projectes que duen a terme alliberant costos d'alguns materials.

· Sala D'art Jove

Amb la Sala D'art Jove ja fa alguns anys que col·laborem en el marc d'un conveni que estableix assessorament en la producció i cessions de material i espais per poder realitzar els projectes d'alguns dels artistes que cada any conformen la seva programació. Aquest conveni proporciona als artistes joves de la Sala D'art Jove instruments i maneres professionals de treballar i potencia el seu aprenentatge així com la seva immersió al treball artístic "real".

b.3. Àrea Metropolitana

L'Hospitalet de Llobregat

· Salamina

Salamina és un espai de treball compartit, que ocupa dues plantes d'un edifici industrial de L'Hospitalet de Llobregat. Els artistes que l'ocupen, molts d'ells ex-residents a Hangar, treballen plegats per poder fer front als alts preus de lloguer d'estudis a Barcelona. Com a col·lectiu i projecte obert a altres propostes, des d'Hangar entenem que el suport en la cessió de materials per a les seves presentacions i activitats públiques del tipus jornades de portes obertes, contribueixen a enfortir el programa públic del projecte que, a més, té una voluntat col·lectiva declarada.

· IP7

Situat també a L'Hospitalet de Llobregat, aquest espai de creació està impulsat per un col·lectiu d'artistes, també majoritàriament ex-residents a Hangar, que s'han establert com associació. Amb aquest col·lectiu, també estan previstes les cessions de material tècnic per a la seva activitat pública, i, a l'igual que en altres casos com Salamina, les activitats o produccions individuals compten amb les tarifes normals.

c) Participació a trobades amb altres agents culturals

Dades 2017

- A l'Estat Espanyol: 3
- A l'estranger: 5

Aquestes són les presentacions i activitats en les que Hangar va ser convidat a participar durant el 2017:

Taller d'estratègia Comitè d'Art Ciutadà, Bourdeaux

16 i 17 de gener de 2017

Organitza: Foundation Daniel i Nina Carasso
Persona d'Hangar que va participar: Tere Badia

El taller d'estratègia organitzat pel **programa Arte ciudadano España** de la Fundación Daniel & Nina Carasso, va revisar l'impacte de les accions de la Fundació en aquest àmbit de treball per contribuir a dibuixar l'estratègia dels propers anys en el programa d'Art Ciutadà.

Jornades Hospedajes y Aposentos. Sobre Residencias Artísticas y su Observancia

21 i 22 de gener de 2017

Organitza: TEA – Tenerife Espacio de las Artes
Persona d'Hangar que va participar: Marta Gracia

Aquestes jornades van voler facilitar un debat en el qual intentar rescatar els elements més destacables de les experiències d'èxit de residències artístiques per ajustar-les a l'escala insular, dispersió arxipelàgica, ubicació perifèrica i altres circumstàncies comparatives. Més que una anàlisi prospectiva les jornades van plantejar una revisió reflexiva del que ha passat fins ara sota l'ampli títol de les residències artístiques, per adaptar-la a les característiques definitòries del sistema artístic concret de les Illes Canàries.

Jornades GRAF , Fabra i Coats, Barcelona

21 de gener de 2017

Organitza: GRAF
Persona d'Hangar que va participar: Tere Badia

Jornades de balanç de l'activitat de GRAF. Es varen organitzar quatre taules de treball per analitzar la plataforma i elaborar plans concrets de millora amb la complicitat de les pròpies usuàries. Hangar va coordinar la taula 4.

Seminari Cultural Base, Bozar, Brusel·les

31 de gener

Organitza: Cultural Base, Social Platform on Cultural Heritage and European Identities
Persona d'Hangar que va participar: Tere Badia

El seminari va tenir com objectiu contribuir al debat sobre les polítiques de patrimoni cultural que s'han de seguir per abordar millor els desafiaments que Europa enfronta en l'actualitat. La contribució d'Hangar en el seminari es va centrar en la presentació d'una ponència sobre les capacitats d'algunes pràctiques artístiques en la construcció de la memòria col·lectiva, i la inclusió des de la creació contemporània. CulturalBase és un projecte finançat per la Comissió Europea en el marc del programa H2020.

Setmana Cultural Informativa ERAM, Salt

2 de febrer de 2017

Organitza: Escola Universitària ERAM, centre adscrit a UdG
Persona d'Hangar que va participar: Sergi Botella

Presentació d'Hangar en el marc de la Setmana Cultural Informativa. La Setmana Cultural Informativa és un espai de pausa, setmana sense activitat acadèmica, per parlar, reflexionar i explicar aquells temes que són interessants per la comunitat ERAM.

Presentación d'Encura: programa de residencia curatorial. Una colaboración entre Hangar Barcelona- Curator's Network ARCO, Madrid

23 febrer de 2017

Organitza: ARCO

El dijous 23 de febrer de 2017 a les 12h es va presentar a ARCO Encura, el programa de residències curatorials d'Hangar en col·laboració amb hablarenarte: i Curator's Network. Els comissaris participants a la segona edició del programa van compartir els seus projectes.

Ponents: Maykson Cardoso, Marta Gracia, Jaime González Cela, Flavia Introzzi y Manuela Pedrón Nicolau.

Reunió del Consell de Cultura, Memòria Històrica i Patrimoni Industrial, Seu del Districte de Sant Martí, Barcelona

28 de febrer de 2017

Organitza: Districte Sant Martí

Persona d'Hangar que va participar: Tere Badia

Aprovació del consell, presentació de candidatures proposades de participació i d'activitats.

Sessió de treball del programa de suport a la creació jove de la Fundació Bancària "La Caixa", Barcelona.

2 de març de 2017

Organitza: ICC consultors

Persona d'Hangar que va participar: Tere Badia

Focus-group per recollir diferents visions i experiències sobre l'articulació d'un programa de suport a la producció artística.,

Jornada de Orientació Professional de Belles Arts, UB, Barcelona

7 de març de 2017

Persona d'Hangar que va participar: Clara Piazuelo

Presentació d'Hangar i el seu programa de formació en el marc de les jornades d'orientació professional de la facultat de Belles Arts.

Presentació Grigri Pixel. Edició 2017. Media Lab Prado, Madrid

11 de març de 2017

Persona d'Hangar que va participar: Tere Badia

Presentació de la col·laboració d'Hangar en la segona edició de GriGri Pixel a l'Estat Espanyol. Grigri Pixel és un programa de residències, trobades i tallers entorn de la fabricació d'objectes màgics en espais urbans a partir de pràctiques col·laboratives i estratègies de fabricació digital del continent africà. Hangar va col·laborar amb BAU i la Taula de l'Eix Pere IV

Visita a la Real Academia de España a Roma

15 de març de 2017

Persona d'Hangar que va participar: Tere Badia

Trobada amb els residents de l'acadèmia i presentació d'Hangar.

Debat al voltant del vídeo de Jacobo Sucari "La lucha por el espacio urbano (2006-07)", Fabra i Coats, Barcelona

23 de març de 2017

Organitza: "En transició Treball" dins de Cohabitar Entre

Persona d'Hangar que va participar: Tere Badia

Taula rodona/fòrum posterior a la projecció, amb l'intent d'actualitzar la projecció d'aquest documental en el context actual.

Jornada Espacio de Co-Creación entre entidades Fundación Banco Sabadell, Utopia, Barcelona

30 de març de 2017

Organitza: Fundació Banc Sabadell

Persona d'Hangar que va participar: Tere Badia

L'objecte de la jornada va ser oferir un espai perquè es generessin oportunitats i possibles aliances i intercanvis entre diferents entitats amb les quals col·labora la Fundació Banc Sabadell en projectes artístics (visuals, música, poesia, pintura, innovació...).

Maker District Poblenou: Fem Barri - Esdeveniment de CoCreació, Bau, Barcelona

25 d'abril de 2017

Organitza: Comissionat de tecnologia i innovació digital, Ajuntament de Barcelona

Persona d'Hangar que va participar: Tere Badia

Sessió de co-creació de polítiques públiques amb l'objectiu de crear xarxa, establir connexions i donar suport a la comunitat d'innovació social digital, les tecnologies obertes i l'entorn maker present a Barcelona en general i en particular al districte del Poblenou.

Taula Glòries Cultura, Museu del Disseny, Barcelona

6 de juny de 2017

Organitza: Tinença d'alcaldia d'Empresa, Cultura i Innovació, Ajuntament de Barcelona

Persona d'Hangar que va participar: Tere Badia

“Encuentro internacional entre directores y comisarios de diversas residencias artísticas de Europa y el Norte de África.” Programa curatorial en el marc de la Fira Estampa, Madrid

21 - 23 de setembre de 2017

Organitza: hablarenarte

Persona d'Hangar que va participar: Sergi Botella

L'objecte ulterior del programa va ser fomentar la interrelació entre els programes de residència artística, facilitar una immersió en l'escena artística local i internacional i crear dinàmiques que tinguin en compte els interessos específics de cada residència convidada per a possibles col·laboracions internacionals.

SIMULTAN European Networking Meeting 2017, en el marc de la 12a edició del festival SIMULTAN,

Timisoara, Romania

3 - 6 d'octubre de 2017

Organitza: Simultan

Persona d'Hangar que va participar: Tere Badia

La trobada tenia com objectiu unir perspectives complementàries i permetre el treball col·laboratiu entre els creadors dels camps de so, arts visuals, arts escèniques i cultura digital, especialment a través del desenvolupament de noves tecnologies en els intersticis entre aquests camps; per debatre sobre les possibilitats d'un treball cooperatiu més proper i activitat de coproducció a partir de 2018.

Taula El diàleg entre la cultura científicotècnica i la cultura artístic-humanística, en el marc d'INTER-ACCIÓ 17: “Cultura i ciència: restabliment de la connexió”, CCCB, Barcelona

20 d'octubre de 2017

Organitza: Diputació de Barcelona

Persona d'Hangar que va participar: Tere Badia

Presentació del projecte, objectius i dinàmiques ciutadanes d'Hangar en la relació entre les arts i la ciència.

Participació al panel ‘Mobilising Cultural Resources to Address Urban Challenges’, en el marc de la conferència internacional B.Creative. Shangai

13,14 i 15 de novembre de 2017

Organitza: KEA

Persona d'Hangar que va participar: Tere Badia

B.Creative és un esdeveniment global per a l'emprenedoria cultural. Apunta a connectar emprenedors creatius de tot el món en el programa Creative Track, cofinançat per la Unió Europea.

A la conferència a Shangai, es van reunir prop de 150 professionals de la cultura i els sectors tecnològics de tot el món per intercanviar experiències.

Jornades A Secas. Artistas Andaluces de Ahora 2017, CAAC, Sevilla

17, 18 de novembre de 2017

Organitza: Centro Andaluz de Arte Contemporáneo

Persona d'Hangar que va participar: Tere Badia

Presentació d' Hangar a la taula rodona sobre espais institucionals de producció, juntament amb Matadero, Madrid i Tabakalera, Donosti.

Jornades Hiperespazos. A casa fóra da casa, A Coruña

21, 22 i 23 de novembre de 2017

Organitza: Concello de A Coruña amb la curadoria de Colectivo RPM

Persona d'Hangar que va participar: Tere Badia

Presentació del projecte Hangar i de la seva trajectòria recent en el marc d'unes jornades que es van vertebrar en dos eixos principals - residències artístiques i gestió innovadora d'espais culturals i socio-comunitaris -, per repensar els usos dels espais i els equipaments municipals de la ciutat de A Coruña.

Participació en el Grup de Treball Mesura de Govern Fàbriques de Creació

Diverses dates entre abril i juny de 2017

Organitza: Institut de Cultura de Barcelona.

Persones d'Hangar que participen: Tere Badia (directora), Martí Ansón, Julia Montilla, Jorge Luis Marzo (com a membres del Patronat de la Fundació privada AAVC)

Grup de treball sobre aspectes transversals. Diverses reunions entre l'equip tècnic de l'ICUB i els /les directores i gerents dels diversos projectes inclosos al programa Fàbriques de Creació.

Participació a la Comissió de Polítiques Culturals de la Xarxaprod,

Tot l'any.

Persona d'Hangar que participa: Tere Badia

Comissió sobre les directrius generals que pertoquin a l'àmbit específic de Xarxaprod, en objectius concrets i també transversals amb la resta d'associacions.

Jurats de convocatòries de projectes

- Avaluació dels candidats i projectes corresponents a la disciplina d'art i noves tecnologies del *Programa de Becas para la Academia de España en Roma (RAER)* de la *Convocatoria de Arte, Educación y Cultura 2017/18* de la AECID.

Persona d'Hangar membre del jurat: Tere Badia

- Comissió de valoració de subvencions en l'exercici 2017 a espais culturals independents que recolzin les pràctiques creatives (Convocatòria Sorgune), Direcció de Promoció de la Cultura del Govern Vasc.

Persona d'Hangar membre del jurat: Tere Badia

c) Activitats de recerca i transferència de coneixement

Aquestes són les activitats de recerca i transferència de coneixement en les que Hangar va participar durant el 2016:

- Sessió formativa al Màster de Comissariat d'ESDI, a Hangar

16 de febrer de 2017

A càrrec de: Tere Badia

Master class en el Màster Arts Visuals i Multimèdia de la Universidad Politécnica de Valencia.

"Gestión y producción en MediaArt. Caso HANGAR"

29 de març

A càrrec de: Tere Badia

- Sessió formativa a l'assignatura Professió I Contents de tercer curs del Grau d'Art I Disseny de l'Escola Massana, a Hangar

26 d'abril de 2017

A càrrec de: Tere Badia

- Sessió formativa al Màster universitari en Gestió Cultural, Universitat Internacional de Catalunya, a Hangar

27 d'abril de 2017

A càrrec de: Tere Badia

e) Participació extrasectorial en plataformes ciutadanes

Extrasectorialment, Hangar participa activament en les trobades i activitats organitzades per les plataformes ciutadanes del barri en temàtiques comunes: comissió d'equipaments del barri, Taula de l'Eix Pere IV, associació de veïns del Poblenou, etc..

En concret, i arrel del projecte de Constelaciones Poblenou desenvolupat al llarg de tot l'any 2015, hem consolidat les col·laboracions amb la **Taula de l'Eix Pere IV**. La Taula Pere IV és un fòrum ciutadà de debat i proposta que vol impulsar una revitalització social i econòmica a l'Eix Pere IV. Està formada per agents locals amb l'afany de cooperar per proposar projectes d'economia social, intervencions en el paisatge urbà, recuperació del patrimoni industrial i una transformació urbanística que retorni l'activitat i el pols ciutadà al llarg del carrer, amb afany d'integració per contraposició a la discriminació social que ha patit el barri. Es proposa el foment de l'ús transitòri dels espais vacants (solars, edificis industrials buits, plantes baixes desocupades...) amb iniciatives d'interès social, cultural i activitats comercials i cooperatives d'àmbit local. Situats al mateix recinte de Can Ricart, permanentment establim col·laboracions amb la Taula en cessions de material i d'espais així com mantenim un calendari conjunt per a les activitats a la plaça pública de Can Ricart.

f) Dades sobre l'espectre de col·laboracions d'Hangar al llarg del 2016

f.1. Agents, entitats i espais amb que Hangar ha col·laborat durant 2016

TOTAL: 56 agents, entitats i espais.

· Universitats

TOTAL: 10

Col·laboracions en marxa:

- Universitat de Barcelona, Facultat de Belles Arts

a) Màster d'Art Sonor: Conveni per a la impartició d'una assignatura del màster per part d'Hangar Sonor, presentacions dels treballs dels alumnes del màster i realització de seminaris del màster en els espais d'Hangar.

b) Màster de Producció i Recerca Artística: Conveni de pràctiques. Presentació dels alumnes dels treballs de final de màster dels alumnes a Hangar.

c) Grup de Recerca en Art, Ciència i Tecnologia – IMARTE: Col·laboració activa a través de la xarxa CAiRE.

- Institut d'Arquitectura Avançada de Catalunya (conveni): Conveni pel desenvolupament de projectes de recerca conjunts, la creació d'un banc d'hores d'intercanvi de treball entre els tècnics d'ambdues entitats i la col·laboració en la programació i realització de seminaris, tallers i workshops.

- BAU Centre Universitari de Disseny: Conveni per desenvolupar projectes conjunts de recerca i experimentació adreçats al disseny.

- Universitat Autònoma de Barcelona, Grup de Recerca en Teoria i Estètica de les Arts – GRETA: Col·laboració a través de la xarxa CAiRE.

- Universitat Pompeu Fabra, Grup de Recerca Digidoc. Col·laboració a través de la xarxa CAiRE.

- Grup de recerca Art, Arquitectura i Societat Digital, Universitat Oberta de Catalunya, Universitat de Barcelona i Universitat Internacional de Catalunya. Col·laboració a través de la xarxa CAiRE.

- Hungarian University of Fine Arts – HUFA (Budapest, Hongria): Col·laboració en el marc del projecte europeu IMAGIT.

- Karlsruhe University of Arts and Design – HfG, Karlsruhe (Alemanya): Col·laboració en el marc del projecte europeu IMAGIT.
- The Media Lab – Aalto University, Helsinki (Finlàndia): Col·laboració en el marc del projecte europeu Renewable Futures.
- MPLAB – Liepaja University, Liepaja (Letònia): Col·laboració en el marc del projecte europeu Renewable Futures.

· **Centres de recerca**

TOTAL: 1

- Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona: co-direcció amb Hangar del projecte d'I+D interdisciplinar Prototyp_ome.

· **Fundacions**

TOTAL: 3

- Fundació Guifi.net: Suport tècnic a Hangar a nivell de connectivitat.
- Fundació Banc Sabadell.
- Fundació Daniel & Nina Carasso.

· **Col·lectius i projectes**

TOTAL: 12

- Befaco: Participació en el programa Hangar Sonor i Dijous Oberts.
- Hamaca: Inclusió dels artistes residents a Hangar en el catàleg d'Hamaca i participació en el programa Dijous Oberts.
- ilaro.org/Faboratory: Projecte resident a Hangar. Tallers de fabricació digital. Participació en el programa Dijous Oberts. Participació en el projecte Renewable Futures.
- L'Orquestra del Caos: Participació en el programa Hangar Sonor i Dijous Oberts.
- Màgia Roja: Participació en el programa Hangar Sonor.
- Poblenou Crea (antic Tallers Oberts Poblenou): Participació en l'organització i l'esdeveniment.
- Dorkbot Barcelona: Co-organització de l'esdeveniment.
- Plataforma Assambleària d'Artistes Visuals de Catalunya.
- DiYBioBarcelona: Col·lectiu membre del col·laboratori del projecte Prototyp_ome.
- Pechblenda LAB: Col·lectiu membre del col·laboratori del projecte Prototyp_ome.
- Beanotherlab: Projecte resident a Hangar. Participació en el programa Dijous Oberts
- Imvec/Voizes: Projecte resident a Hangar. Participació en el programa Dijous Oberts

· **Xarxes**

TOTAL: 5

- Fàbriques de Creació: Membre de la xarxa. Participació en les reunions.
- Xarxaprod: Membre actiu de la xarxa i membre de la Junta Directiva. Participació a les assemblees, jornades i les comissions de treball.
- Poblenou Crea: Membre de la xarxa.
- Clúster per a l'Art i la Recerca Experimental – CAiRE: Membre del grup impulsor.
- Culture Action Europe: Membre de la xarxa.

· **Centres de producció i experimentació artística**

TOTAL: 7

- L'Escocesa, Barcelona: Col·laboracions puntuals. Cessions de material
- Nau Ivanow, Barcelona: Col·laboracions puntuals.
- RIXC, Riga (Latvia): Partner projecte europeu Renewable Futures.
- NIU: Conveni de col·laboració per a dur a terme un programa Hangar Sonor.
- NauArt: Col·laboracions puntuals. Cessions de material.
- Salamina: Col·laboracions puntuals. Cessions de material per a activitats públiques.
- IP7: Cessions de material per a activitats públiques.
- MedialabPrado, Madrid: projecte Grigri Pixel

· Residències

TOTAL: 8

- Kunststiftung de Stuttgart i Württembergischer Kunstverein, Stuttgart, Alemanya: Beca d'intercanvi Hangar.
- Hisk, Gant, Països Baixos.
- Casa de Velázquez, Madrid.
- Seoul Arts Space Geumcheon, Seül, Corea.
- ADM, Mèxic DF
- Taller 7, Medellín, Colòmbia
- La Fonderie Darling, Montreal, Canadà
- Kooshk Residency, Teheran, Iran

· Festivals i espais de difusió

TOTAL: 6

- La Capella (Barcelona): Gestió econòmica de projectes de Barcelona producció.
- Sala d'Art Jove de la Generalitat de Catalunya (Barcelona): Co-producció dels projectes dels artistes que exposen a la sala i col·laboració per la residència d'intercanvi amb Hisk.
- Can Felipa: Cessió materials i col·laboracions puntuals.
- Sant Andreu Contemporani: Cessió materials i col·laboracions puntuals.
- BAR Projects: Cessió materials i col·laboracions puntuals.
- Centre d'Art Santa Mònica: exposició dels artistes de la beca d'intercanvi amb Stuttgart.

· Altres

TOTAL: 4

- Associació de Veïns del Poblenou: Participació a les trobades.
- Comissió d'equipaments del Poblenou: Participació a les trobades.
- Plataforma Eix Pere IV: Membre i participació en les activitats de la plataforma.
- Oficina Econòmica i Cultural de Taipei i el Ministeri de Cultura de Taiwan.

f.2. Convenis de col·laboració

TOTAL: 20

· Actius durant 2017

TOTAL: 9

- Fundació Guifi.net (conveni signat el 2011): Suport tècnic a Hangar a nivell de connectivitat (revisades les condicions el desembre de 2014).
- Hamaca: Cessió d'espai d'oficina i inclusió dels artistes residents d'Hangar al catàleg d'Hamaca.
- Institut d'Arquitectura Avançada de Catalunya (conveni signat el 2011): Desenvolupament de projectes conjunts de recerca aplicada.
- Sala d'Art Jove de la Generalitat de Catalunya: Co-producció de projectes de la programació de la sala i residència d'intercanvi en el 2016 amb Hisk.
- Befaco (conveni signat el 2013): Projecte resident a Hangar a canvi del servei obert de laboratori sonor.
- ilaro.org/Faboratory (conveni signat el 2013): Projecte resident a Hangar a canvi del servei obert de laboratori de fabricació digital.
- DIYBioBCN (conveni signat el 2016): Projecte resident a Hangar en el marc del projecte Prototyp_ome (2016 – 2017).
- Escola Massana, Centre d'Art i Disseny – Universitat Autònoma de Barcelona (conveni renovat el 2014): Programa de pràctiques.
- Niu: Conveni per desenvolupar part del programa d'Hangar Sonor.

· Nous convenis signats al 2017

TOTAL: 7

- Casa de Velázquez: Conveni per programa de residències d'intercanvi.
- La Fonderie Darling, Montreal, Canadà: Conveni per programa de residències d'intercanvi.
- MedialabPrado, Madrid: Projecte Grigri Pixel.
- ADM, Mèxic DF: Conveni per programa de residències d'intercanvi.

- Taller 7, Medellín, Colòmbia: Conveni per programa de residències d'intercanvi.
- BeAnotherLab: Projecte resident a Hangar.
- IP7: Cessió de materials per a activitats públiques.
- Museu Nacional de Catalunya: residències de recerca dels artistes residents a Hangar.
- Plataforma Assembleària d'Artistes de Catalunya:
- HFG, Karlsruhe: projectes i activitats de recerca, formació i transferència de coneixement conjunts.
- Oficina Econòmica i Cultural de Taipei: Conveni per programa de residències d'intercanvi.

· **Altres convenis vigents sense activitat específica el 2017**

TOTAL: 9

- Universitat Politècnica de València - Màster Oficial en Arts Visuals i Multimèdia (conveni signat el 2011).
- Grup de Recerca Cos i Textualitat de la Universitat Autònoma de Barcelona (conveni signat el 2010): Acollida del seminari Corpografies.
- Fundació Kreanta (conveni signat el 2011): Presentacions d'Hangar a Colòmbia i residència d'una docent de la Universitat de Medellín a Hangar.
- Universitat de Barcelona (conveni signat el 2011): Conveni de pràctiques.
- Universitat Autònoma de Barcelona (conveni signat el 2011): Programa de pràctiques. Grau en Història de l'art.
- ESDI, Escola Superior de Disseny – Universitat Ramon Llull (conveni renovat el 2014): Programa de pràctiques.
- BAU Centre Universitari de Disseny (conveni signat el 2014): Conveni per desenvolupar projectes conjunts de recerca i experimentació adreçats al disseny.
- BAU: Addenda al Conveni Marc, per a la realització del Master en Disseny i Transformació Social.

f.3. Usuaris

TOTAL: 9034

· **Artistes residents als tallers de llarga i curta durada**

TOTAL: 21

· **Artistes becats**

TOTAL: 13

- D'intercanvi d'Hangar a fora: 6
- D'intercanvi de fora a Hangar: 4
- Beques institucionals: 3

· **Artistes programa residències nacionals i internacionals^o**

TOTAL: 2

· **Residències de recerca**

TOTAL: 9

· **Projectes residents**

TOTAL: 7

- Hamaca
- Befaco
- ilaro.org
- Grup de Recerca Multifocal
- Beanotherlab
- DIYBioBcn
- Imvec/Voizes

· **Assistents a les activitats**

TOTAL: 3.223

- Formació contínua i workshops artist2artist: 320
- Dijous Oberts: 873
- Hangar Sonor: 402

Justo este mes esperamos poder tener una reunión con DIYBio para preparar esta - Aterratges: 197

- Paratext: 400
- Sessions Polivalents: 321
- TOP: 710

· **Usuaris del servei de lloguer de material**

TOTAL: 4319

Total jornades lloguers externs: 299

Total jornades lloguers projectes amb conveni de col·laboració: 688

Total jornades lloguers artistes residents: 1874

Total jornades lloguers col·lectius residents: 163

Total jornades ús intern Hangar: 1295

· **Usuaris del servei de lloguer d'espais polivalents**

TOTAL: 1386Justo este mes esperamos poder tener una reunión con DIYBio para preparar esta

- Aula: 365

- Plató: 196

- Sala Polivalent: 178

- Ricson: 213

- Antiques Oficines: 244

- Buc Vídeo 1: 190Justo este mes esperamos poder tener una reunión con DIYBio para preparar esta

Total de dies de cessió d'espais de lloguer als artistes residents: 69 (Buc Vídeo 318 (Ricson) 36 (polivalent) 20 (plató) = 443

Total de dies de cessió d'espais de lloguer als col·lectius residents: 365 (Aula DIYBIO)

· **Usuaris dels serveis del laboratori d'imatge digital (jornades d'ús)**

TOTAL: 10

-Autoedició:

Jornades: 0

Mitges Jornades: 0

-Ús d'escàner diapositives i negatius: 10 jornades de 4 usuaris diferents

· **Visites comentades a Hangar**

TOTAL: 44 (les visites amb més d'una persona compten com a 1)

f. 4. Comunicació electrònica

· **Visites a la web**

- Nombre de visites: 140.956

Idioma:

Català: 25%

Castellà: 54%

Anglès: 21%

· **Subscripcions**

TOTAL: 32.635

- Newsletter d'Hangar: 4161 subscriptors.

- Twitter: 11.200 seguidors

- Facebook: 13.120 seguidors

- Instagram: 4.123 seguidors

- Vimeo: 31 seguidors

f.5. Produccions i projectes

TOTAL: 55

- Produccions dels laboratoris: 45
- Projectes de recerca: 10

f.6. Finançadors

TOTAL: 6

· Públics

- Generalitat de Catalunya: Genèrica activitats.
- ICUB: Genèrica activitats (conveni).
- Comissió Europea Programa Cultura: Específica - Projecte IMAGIT, projecte Renewable Futures i projecte Iterations.
- Ministerio de Educación, Cultura y Deportes: Específica – Projecte Encura.

· Privats

- Fundació Banc de Sabadell: Específica - Activitats artistes residents, Beca de recerca artística Fundació Banc Sabadell – Hangar, i publicació Paratext..
- Fundació Daniel & Nina Carasso: Específica- Projecte Prototyp_ome (2016 – 2017).

f.7. Sponsors

TOTAL: 2

- Moritz
- Quely

7. COMUNICACIÓ

Durant el 2017 s'ha treballat tot seguint els objectius marcats en el pla de comunicació general i el pla de comunicació externa d'Hangar, al qual s'han afegit nous objectius específics.

L'equip de comunicació, format per dues persones, dedica 40 hores repartides en tasques d'atenció al públic telefònica, telemàtica i presencialment.

Actualment les tasques desenvolupades per l'equip de comunicació són:

- Informació.
- Atenció al públic, telefònica, telemàtica i presencialment.
- Creació i traducció de continguts pel web.
- Creació i distribució de continguts per xarxes socials.
- Recepció d'informació i distribució pels canals que siguin més adients.
- Visites guiades.
- Notes de premsa.
- Elaboració de bases de dades.

El gran objectiu d'aquest any ha estat atorgar l'autonomia i el ritme al departament de comunicació pròpia de les altres àrees d'Hangar, i incloure'l en les dinàmiques i fluxos de treball del centre. S'ha reforçat la presència del logo d'Hangar però encara hauria d'aparèixer a molts altres projectes.

El projecte específic que plantegem entén la comunicació del centre com un lloc per a l'experimentació, difusió i educació de l'art; un lloc de trobada a través del qual visibilitzar els processos, fomentar les bones pràctiques i entendre el desenvolupament creatiu en les seves múltiples formes i possibilitats.

Actualment la comunicació del centre és una comunicació reactiva. Aquesta comunicació crea moltes diferències a l'hora de comunicar els continguts ja que és un sistema que beneficia aquells que generen més continguts. Gran part de la nostra feina ha estat en trobar la manera més equilibrada de repartir aquesta atenció i distribució dels continguts.

Un dels objectius generals ha estat la captació de nous seguidors. Hi ha hagut un augment de la comunitat i aquesta comunitat ha de ser atesa i s'ha d'interpel·lar. Un cop activades aquestes relacions ens agradaria poder treballar amb continguts de més profunditat.

Ens hem centrat en trencar l'estructura d'agenda. No només s'han compartit continguts informatius si no que s'han treballat continguts empàtics (engagement) per generar complicitat amb els seguidors i continguts més propis del funcionament del centre.

Durant aquest any hem continuat treballant estretament amb plataformes de distribució de continguts com GRAF tot i que col·laborem regularment amb altres agendes i revistes que ens donen suport a l'hora de distribuir els continguts més enllà de les xarxes socials.

Hem apostat per l'utilització de la newsletter, la única eina pròpia del centre creada el 2016 ja que el web d'Hangar és molt homogeni visualment. Creiem que la newsletter funciona com una lupa a l'hora de trobar i destacar els continguts.

Hem observat que aquest any els e-mails amb consultes a l'adreça info@hanga.org d'Hangar són menors. Els usuaris que tenen dubtes o necessiten algun aclariment ens escriuen directament missatges privats a les xarxes socials.

En el pla de comunicació els **objectius generals** establerts són:

- Donar a conèixer l'activitat general del centre.
- Millorar la visibilitat dels projectes que es desenvolupen i dels artistes residents.
- Captar nous usuaris per que segueixin els perfils de plataformes socials i newsletters.
- Reforçar el sentit de pertinença a un projecte conjunt de la comunitat més propera: artistes residents, projectes residents, projectes de coworking, equip tècnic i membres del patronat.

Com a **objectius específics** a tenir en compte tenim:

- Reforçar la imatge del centre.
- Treballar la identitat visual.
- Generar una relació permanent amb els periodistes i mitjans de comunicació.
- Revisar i implementar les eines de comunicació actuals (físiques i digitals) per agilitzar processos interns i externs.
- Inclusió de les tasques de comunicació en els fluxos de treball del centre.
- Ritme i constància en publicacions.
- Creació de bases de dades.
- Relació amb la premsa.
- Documentació.
- Recopilació, creació i traducció de continguts per a la web.
- Creixement de seguidors i abast.
- Reforçar l'engagement. Comparativa d'indicadors amb altres àrees.
- Reforçar i estrènyer la relació amb la premsa.
- Incrementar la visibilitat dels artistes residents.
- Logo.

Per tal d'assolir aquests objectius s'han dut a terme diferents **accions** i campanyes específiques.

Visibilitzar aquells projectes en els quals Hangar ha contribuït crucialment:

- Documentació.
- Logos.
- Comunicació compartida.

Implementacions al web:

- Llenguatge inclusiu.
- Notícies generals amb contingut resumit a la home.
- Dinamització de la home per tal de visibilitzar els continguts de manera igualitària.
- Revisió dels textos dels continguts fixes.
- Recuperació de camps en desús com els noms i la durada de les residències.
- Inclusió de links referencials a altres continguts de la web en les notícies, sobretot a la secció d'artistes residents i Grid Spinoza.

Reconèixer els diferents grups d'interès per fer arribar la informació de la forma que més s'ajusti a les seves necessitats:

- Creació de bases de dades específiques.
- Treball més directe amb els responsables dels projectes.
- Seguiment i interacció amb la comunitat.

Consolidar la imatge d'Hangar tot reforçant la presència a mitjans i les relacions amb els nostres col·laboradors: què és Hangar, per a què serveix i on es troba.

A millorar:

- Repensar i adequar el format de les visites guiades amb estudiants joves.
- Documentació més exhaustiva.
- Millorar els fluxos i la comunicació interna.
- Inclusió de l'equip de comunicació en el desenvolupament i seguiment dels projectes. Actualment s'entén com un últim pas a fer al final.
- Visibilitzar els processos.

Newsletters:

- Adequació del format de la newsletter a la informació generada per Hangar. Utilitzant les plantilles existents, s'ha prioritzat la utilització dels formats més visuals.
- Canvi en la freqüència dels enviaments. En relació als resultats obtinguts, s'ha decidit distribuir la informació generada en, com a mínim, dues newsletters quinzenals amb la informació de les activitats del centre i els artistes i projectes residents. Puntualment s'envia una tercera amb informació especial i destacada.
- Implementació d'estratègia de recollida i anàlisi de resultats amb indicadors propis com número d'obertures, visites obtingudes per newsletter, intents de subscripció i número de subscriptors mensuals.

Xarxes Socials:

- Augment de la presència i exposició a les xarxes socials.
- Elaboració de calendaris estratègics per a una distribució eficient del contingut.
- Utilització d'un llenguatge més proper.
- Creació i distribució del contingut adequant-lo a les característiques específiques de cada xarxa social.
- Inclusió i distribució del contingut generat per tercers per tal d'establir relacions que ens ajudin en la distribució dels continguts propis i augmentar l'exposició.
- Interacció i atenció dels nostres seguidors.

Plataforma	Link	Followers 1/12/16	Followers 27/12/17
Newsletter	hangar.org	4.098	4.161
Facebook	www.facebook.com/hangar.org	7.304	13.120
Twitter	twitter.com/HangarBCN	9.046	11.200
Instagram	instagram.com/hangar_org	1.873	4.123
Vimeo	vimeo.com/canalhangar	2	31

Informació i atenció al públic:

Des de setembre de 2016 l'equip de comunicació d'Hangar ha assumit les tasques d'informació i atenció al públic del centre. Algunes d'aquestes tasques son:

- Punt d'informació del centre.
- Atendre als visitants.
- Atenció al telèfon.
- Recepció del correu postal.

Visites Guiades:

La realització de visites guiades es una activitat que de forma esporàdica sempre s'ha venint realitzant a Hangar però que des de la segona meitat de 2016, amb l'arribada del nou equip de comunicació, s'ha fet un esforç per centralitzar, organitzar i donar continuïtat. En aquest sentit, també s'han elaborat kits de suport per a que qualsevol membre de l'equip, en el cas que sigui necessari, pugui dur a terme una visita. Així mateix s'ha elaborat un document de resum sobre Hangar per a donar als visitants que vulguin informació sobre el centre.

Durant el 2017 s'han realitzat 44 visites guiades:

- Alumnes Cicle Formatiu de Grau Superior en Arts Aplicades de l'Escultura Escola Massana
- Alumnes Posgrau Cooperació Internacional Universitat de Barcelona
- Bar Project
- Erste Foundation, Viena, Àustria
- Natalia Morales
- Alumnes Llicenciatura en Art i Disseny, Gerrit Rietveld Academie
- Frederik Gøeg Bygholm
- Daniel Moreno, Can Serrat
- Phil Meyer
- Janneke Van Der Putten
- Alumnes Belles Arts, Universitat de Barcelona
- Camara Taylor, Transmission Gallery, Glasgow
- Professorat Rehabilitació de grans conjunts residencials i àrees industrials, Universitat Politècnica de Catalunya
- Frédéric Vaësen, Escuela superior de arte de Cambrai
- Alumnes Programa Estudis Independents, MACBA
- Alumnes Seminaris d'artista i productors culturals, Universidad de Barcelona
- Martin Gutierrez, Programa de direcció i producció de mitjans audiovisuals – CUN, Colombia
- Professorat Història de l'art, Universitat de Barcelona
- Paula Pin, Grup d'investigació de Diffractive interfícies de Linz
- Professorat Comunicació Visual, Iceland Academy of the Arts
- Susana Sentis

- Carles Cunill, Associació la VÍbria Intercultural
- Blanca Álvarez, Senior Academy Advisor, Cea Study Abroad
- Nina Murashkina
- Matias Lennie, Centro Arte Sonoro de Buenos Aires
- Assistents als Tallers Oberts de Poblenou
- Artnou
- Isabel Rocca, Jefa de Gabinete de la Subsecretaría de Políticas Culturales de Bellas Artes
- Céline Coutable, Coordinadora desenvolupament , La Serre Arts Vivants
- Juan José Jaramillo B., Secretaría de Cultura, Patrimonio y Turismo de la ciudad de Barranquilla
- Yago Alcover, Coordinador curso cero, Escac
- Alumnes Darreres Tendències Artístiques d'Humanitats, Universitat de Barcelona
- Alumnes Art i multimèdia, Plymouth University
- Alumnes Creativitat, LCI Barcelona

Participació activa presencial:

- Participació en taules rodones, reunions, jornades, trobades nacionals internacionals on s'explica la funció d'Hangar i es fa comunicació pública del centre.
- Participació activa en diferents entitats associatives veïnals (Coordinadora d'entitats del Poblenou, Associació de Veïns del Poblenou ...) per tal de fer visible Hangar i participar de les diferents activitats i preses de decisions en el context més immediat.

Presència en mitjans de comunicació:

- Actualització i manteniment de les bases de dades.
- Protocol de presentació del nou equip de comunicació per crear una relació fluida entre els mitjans de comunicació i Hangar.
- Augment de la presència a mitjans de comunicació.
- Enviament de notes de premsa.
- Realització d'entrevistes.

Dades de la comunicació 2017

- Visites al web

Visits Overview

 140,956 visits

 2 min 10s average visit duration

 62% visits have bounced (left the website after one page)

 2.5 actions (page views, downloads, outlinks and internal site searches) per visit

 1.04s average generation time

 333,609 pageviews, **267,251** unique pageviews

 3,205 total searches on your website, **500** unique keywords

 8,210 downloads, **7,412** unique downloads

 13,153 outlinks, **12,275** unique outlinks

 214 max actions in one visit

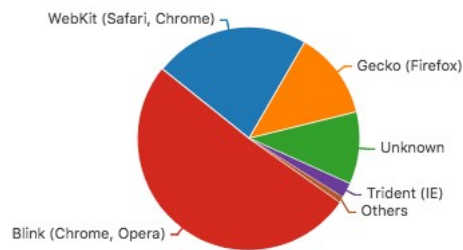
- Idioma

PAGE URL	PAGEVIEWS
☐ es	183,204
☐ ca	70,407
☐ en	59,232

- Buscadors

Search Engines

SEARCH ENGINE	VISITS
Google	50,188
Bing	483
Yahoo!	323
Ecosia	227
Yandex	204
DuckDuckGo	146
Google Images	82
Ask	24
Google Custom Search	10
Yahoo! Japan	6
InfoSpace	4
Baidu	3
PlusNetwork	3
Genieo	2
Lilo	2
Seznam	2
Startsiden	2
Biglobe	1
Google Video	1
Kvasir	1
Metager	1
Rambler	1

- Dispositius d'accés més utilitzats

Device type

TYPE	VISITS
Desktop	98,668
Smartphone	36,131
Tablet	4,685
Phablet	908
Unknown	507
Portable media player	35
Tv	15
Console	7
Camera	-
Car browser	-
Feature phone	-
Smart display	-

1-12 of 12

- Temps de permanència mitjana

Visits per visit duration

- Pàgines visitades en cada visita

Visits per number of pages

- Notícies més visitades

PAGE TITLE	PAGEVIEWS	UNIQUE PAGEVIEWS	BOUNCE RATE	AVG. TIME ON PAGE	EXIT RATE	AVG. GENERATION TIME
Hangar Centre de producció i recerca d'arts visuals	56,700	41,061	39%	00:00:53	49%	1.13s
Convocatorias becas Hangar	5,605	3,988	42%	00:00:40	30%	1.25s
News Hangar	4,280	3,143	58%	00:00:40	32%	1.03s
Alquiler de talleres Hangar	4,115	3,101	65%	00:00:51	67%	0.85s
Residencia para artistas Hangar	3,574	2,675	41%	00:00:37	38%	0.93s
Convocatoria residentes Hangar	3,481	2,511	58%	00:00:37	22%	0.97s
Convocatoria internacional y nacional para realizar estancias en la residencia de Hangar ...	3,465	3,046	82%	00:00:58	71%	1.42s
Convocatorias abiertas Hangar	3,421	2,701	65%	00:00:53	49%	1.07s
Alquiler de espacios polivalentes Hangar	3,203	2,061	44%	00:00:27	27%	0.73s
Formación continua Hangar	3,131	2,261	39%	00:00:45	23%	1.09s
Info i tarifes Hangar	2,523	1,774	52%	00:01:15	51%	0.71s
Qué y cómo Hangar	2,338	1,893	65%	00:01:05	40%	0.85s
Open calls for artist in residence Hangar	2,294	1,611	47%	00:00:33	29%	0.97s
Dónde y cuándo Hangar	2,195	1,847	69%	00:00:48	50%	0.83s
No se encontró la página Hangar	2,162	1,465	38%	00:00:33	33%	0.87s
Workshops artist2artist Hangar	2,155	1,629	49%	00:00:45	25%	1.13s
Contacto Hangar	2,153	1,784	75%	00:01:02	62%	0.89s
Sala Polivalente Hangar	2,057	1,431	71%	00:00:40	58%	0.89s
Calendario Hangar	2,035	1,615	55%	00:00:33	26%	0.84s
Studios for rent Hangar	2,001	1,495	58%	00:01:00	60%	0.91s
Equipo Hangar	2,001	1,466	50%	00:00:59	34%	0.81s
Página no trobada Hangar	1,974	1,503	65%	00:00:34	64%	0.95s
Convocatòries obertes Hangar	1,910	1,551	56%	00:00:53	57%	1.13s

- Paraules més buscades

KEYWORD	SEARCHES	SEARCH RESULTS PAGES	% SEARCH EXITS
paratext	79	1.4	13%
dijous oberts	30	1.1	0%
arduino	18	1.3	28%
befaco	17	1.5	6%
burn	14	1.1	29%
tara	14	1.3	0%
odd	13	1.1	8%
drone	12	1	0%
encura	12	2	0%
content/lloguer-de-tallers	11	1.3	55%

- Accés

 57,444 direct entries, 41% of visits

 51,718 from search engines, 37% of visits

 24 distinct search engines

 943 distinct keywords

 31,701 from websites, 22% of visits

 93 from campaigns

 852 distinct websites, (using 2,187 distinct urls)

 12 distinct campaigns

- Webs mitjançant les quals s'accedeix més a Hangar

REFERRER	VISITS	ACTIONS	ACTIONS PER VISIT	AVG. TIME ON WEBSITE	BOUNCE RATE
(keyword) Keyword not defined	50,353	134,764	2.7	1 min 55s	58%
(website) m.facebook.com	8,278	14,246	1.7	55s	74%
(website) www.facebook.com	8,152	14,963	1.8	1 min 29s	71%
(website) t.co	3,799	6,572	1.7	1 min 4s	75%
(website) l.facebook.com	1,319	2,594	2	1 min 52s	73%
(website) fabriquesdecreacio.bcn.cat	708	3,481	4.9	3 min 56s	31%
(website) www.recursosculturales.com	509	1,159	2.3	1 min 47s	69%
(website) mail.google.com	435	1,219	2.8	2 min 37s	47%
(website) www.localizart.es	395	1,694	4.3	3 min 49s	21%
(website) lm.facebook.com	385	744	1.9	1 min 11s	68%
(website) www.transartists.org	328	1,433	4.4	3 min 28s	27%
(website) com.google.android.gm	320	736	2.3	1 min 25s	61%
(website) www.bacanika.com	258	385	1.5	57s	86%
(website) outlook.live.com	237	601	2.5	2 min 26s	57%
(website) www.artssspot.com	225	666	3	2 min 25s	56%
(website) infobaa.blogspot.com.es	213	537	2.5	2 min 16s	54%
(website) www.shbarcelona.com	197	697	3.5	2 min 23s	26%
(website) recursosculturales.com	187	295	1.6	47s	79%
(website) exit-express.com	171	456	2.7	3 min 0s	46%
(website) www.themachinetobeanother.org	168	425	2.5	1 min 9s	65%

Presència en els mitjans:

Gener

10/01/17. "Tecnologia musical". Betevé TV. <http://beteve.cat/>

18/01/17. "Paratext 14". Spain-eventos. <http://www.spain-eventos.es/eventos-historia/974256/paratext-14>

18/01/17. "Paratext 14" Artssspot. <http://www.artssspot.com/evento/paratext-14/>

20/01/17. "Presentació de Paratext a Hangar". Revista Bonart. <http://www.bonart.cat/actual/presentacio-de-paratext-a-hangar/>

21/01/17. "Germán Portal, artista resident a Hangar, exposa a la Galeria Trama". Revista Bonart. <http://www.bonart.cat/actual/german-portal-artista-resident-a-hangar-exposa-a-la-galeria-trama/>

28/01/17. "Systorgy a la Sala Ricson Hangar". Revista Bonart. <http://www.bonart.cat/actual/systorgy-a-la-sala-ricson-hangar/>

Febrer

01/02/17. "Los Premis Ciutat de Barcelona reconocen a Savall, Fontcuberta, Maria Arnal y el corto 'Timecode'". 20 minutos. <http://www.20minutos.es/noticia/2949060/0/premis-ciutat-barcelona-reconocen-savall-fontcuberta-maria-arnal-timecode/>

01/02/17. "El director de Fundació Alícia, Toni Massanés, Premi Ciutat de Barcelona". Nació Digital. <http://www.naciodigital.cat/bergueda/noticia/8742/director/fundacio/alicia/toni/massan/premi/ciutat/barcelona>

01/02/17. "Antonio Hervás i Joan Fontcuberta, premis Ciutat de Barcelona 2016". Revista Bonart. <http://www.bonart.cat/actual/antonio-hervas-i-joan-fontcuberta-premis-ciutat-de-barcelona-2016/>

01/02/17. "El Gastrònom Berguedà Toni Massanés, Premi Ciutat de Barcelona". Tasta.cat. <http://www.tasta.cat/el-gastronom-bergueda-toni-massanes-premi-ciutat-de-barcelona/>

01/02/17. "Los Premis Ciutat de Barcelona reconocen a Fontcuberta, 'Timecode', Maria Arnal y Jordi Savall". Europapress. <http://www.europapress.es/catalunya/noticia-premis-ciutat-barcelona-reconocen-fontcuberta-timecode-maria-arnal-jordi-savall-20170201152957.html>

02/02/17. "Los Premis Ciutat de Barcelona reconocen a Fontcuberta, 'Timecode', Maria Arnal y Jordi Savall". La Vanguardia. <http://www.lavanguardia.com/local/barcelona/20170202/413938881535/premis-ciutat-barcelona-2017.html>

05/02/17. "Hangar presenta la primera publicació del programa Paratext". Revista Bonart. <http://www.bonart.cat/actual/hangar-presenta-la-primera-publicacio-del-programa-paratext/>

14/02/17. "The Fab City Makers: putting manufacturing back in the hands of communities". 3d Printing Industry. <https://3dprintingindustry.com/news/fab-city-makers-putting-manufacturing-back-hands-communities-105704/>

15/02/17. "Jordi Savall, Miquel Desclot i Carles Rebassa, entre els Premis Ciutat de Barcelona 2016". Vilaweb. <http://www.vilaweb.cat/noticies/jordi-savall-miquel-desclot-i-carles-rebassa-entre-els-guardonats-als-premis-ciutats-de-barcelona-2016/>

15/02/17. "Els Premis Ciutat de Barcelona reconeixen aquest dijous Fontcuberta, Savall i 'Timecode'". Aldia.cat. <http://www.aldia.cat/catalunya/noticia-els-premis-ciutat-barcelona-reconeixen-aquest-dijous-fontcuberta-savall-timecode-20170215193136.html>

15/02/17. “Los Premis Ciutat de Barcelona galardonan a Fontcuberta, Savall y 'Timecode'”. CatalunyaPress. <http://www.catalunyapress.es/texto-diario/mostrar/586769/premis-ciutat-barcelona-galardonan-fontcuberta-savall-timecode>

16/02/17. “Atorgats els Premis Ciutat de Barcelona 2016”. Catacultural. <http://www.catacultural.com/atorgats-els-premis-ciutat-de-barcelona-2016-16-de-febrer/>

16/02/17. “L'EMBL Barcelona s'instal·la al PRBB / EMBL Barcelona will be located at the PRBB”. El·lipse 103. http://www.prbb.org/system/uploads/ellipse/file/111/El_lipse_num_103.pdf

16/02/17. “Los Premis Ciutat de Barcelona reconocen este jueves a Fontcuberta, Savall y 'Timecode'”. Europapress. <http://www.europapress.es/catalunya/noticia-premis-ciutat-barcelona-reconocen-jueves-fontcuberta-savall-timecode-20170216040952.html>

16/02/17. “Los Premis Ciutat de Barcelona reconocen este jueves a Fontcuberta, Savall y 'Timecode'”. La Información. http://www.lainformacion.com/arte-cultura-y-espectaculos/artes-general/Premis-Ciutat-Barcelona-Fontcuberta-Timecode_0_1000100053.html

16/02/17. “Los Premis Ciutat de Barcelona reconocen este jueves a Fontcuberta, Savall y 'Timecode'”. La Vanguardia. <http://www.lavanguardia.com/vida/20170216/4263617341/los-premis-ciutat-de-barcelona-reconocen-este-jueves-a-fontcuberta-savall-y-timecode.html>

16/02/17. “Els Premis Ciutat de Barcelona reconeixen aquest dijous Fontcuberta, Savall i 'Timecode'”. Vilaweb. <http://www.vilaweb.cat/noticies/els-premis-ciutat-de-barcelona-reconeixen-aquest-dijous-fontcuberta-savall-i-timecode-2/>

20/02/17. “BEFACO - Síntesis modular made in Spain”. Clubbing in Barcelona. <http://pedrotech.blogspot.com.es/>

21/02/17. “Mucho más que brochas y pinceles: el arte contemporáneo de Arco 2017 invade Madrid”. Pin and travel. <https://www.barcelo.com/pinandtravel/es/noticias/arco-2017-el-arte-contemporaneo-invade-madrid/>

22/02/17. “Paratext featuring Encura#2.2 with Mayson Cardoso”. Artssspot. <http://www.artssspot.com/en/evento/paratext-featuring-encura2-2-with-mayson-cardoso/>

23/02/17. “Encura: presentación del programa de residencias curatoriales”. Eventium. <https://eventium.io/events/1735817090063936/encura-presentacion-del-programa-de-residencias-curatoriales>

23/02/17. “Modos de Vivir (I): La cabaña de Lot”. Archiimpact. <http://archiimpact.com/la-cabana-de-lot/>

25/02/17. “Bienal Arte Joven Buenos Aires 2017”. Hipermédula. <http://hipermedula.org/2017/02/bienal-arte-joven-buenos-aires-2017/>

25/02/17. “Expansion of Hangar Artistic Creation Centre on the Can Ricart site”. ArchiECHO. http://www.archiecho.com/item/7657_expansion-of-hangar-artistic-creation-centre-on-the-can-ricart-site

26/02/17. “Jonas Liveröd. The Clusterfuck”. Time Out. <https://www.timeout.es/barcelona/es/arte/exposiciones-gratis>

26/02/17. “Barcelone, loin des Ramblas”. Telerama. <http://www.telerama.fr/sortir/barcelone-loin-des-ramblas,154490.php>

Març

01/03/17. “A natural body / Healthy Gestures #beauty –Ariadna Guiteras”. Artssspot. <http://www.artssspot.com/evento/a-natural-body-healthy-gestures-beauty-ariadna-guiteras/>

- 01/03/17. "Paratext nº15 – Presentación artistas residentes Hangar". Artssspot. <http://www.artssspot.com/evento/paratext-no15-presentacion-artistas-residentes-hangar/>
- 01/03/17. "Presentación de Grigri píxel 2017". La agenda. http://www.la-agenda.net/conciertos/11_03grigri-pixel.php
- 01/03/17. "Madrid - Un año de Grigri Pixel ¡celebración y presentación!". Spain Eventos. <http://www.spain-eventos.es/eventos-historia/1058911/un-ano-de-grigri-pixel-celebracion-y-presentacion>
- 06/03/17. "Beca Baden-Württemberg Catalunya 2017". Arteinformado. <http://www.arteinformado.com/agenda/f/beca-baden-wrttemberg-catalunya-2017-136032>
- 11/03/17. "Grigri Pixel". Casa África. http://www.casafrica.es/agenda_europa_africa.jsp%3FDS28.PROID=892819.html
- 12/03/17. "Glòries, distrito cultural". La Vanguardia. <http://www.lavanguardia.com/cultura/20170312/42800522661/glories-distrito-cultural.html>
- 15/03/17. "Museos: Antología breve de Cristian Segura". http://www.abchoy.com.ar/leernota.php?id=135966&titulo=museos_antologia_breve_cristian_segura
- 20/03/17. "Paratext: Los artistas residentes del Hangar presentan sus proyectos". Barcelona Cultura. <http://lameva.barcelona.cat/barcelonacultura/es/recomanem/paratext-artistas-residentes-hangar-presentan-proyectos>
- 20/03/17. "Paratext: Els artistes residents de l'Hangar presenten els seus projectes". Make me feed. <https://es.makemefeed.com/2017/03/21/paratext-els-artistes-residents-de-l-hangar-presenten-els-seus-projectes-5637329.html>
- 20/03/17. "Colaboradores para el proyecto Transplant". La meva Barcelona. <http://lameva.barcelona.cat/barcelonacultura/es/recomanem/colaboradores-proyecto-transplant>
- 24/03/17. "New Modules Premiere & Beer & Good vibes!". Carpe Diem. <http://berlin.carpediem.cd/events/3005901-000-new-modules-premiere-beer-good-vibes-at-common-ground/>
- 24/03/17. "Critical investigation into the politics of the interface. An interview with Joana Moll". We make money not art. <http://we-make-money-not-art.com/critical-investigation-into-the-politics-of-interfaces-an-interview-with-joana-moll/>
- 25/03/17. "Artistes que treballen amb el cos: Helena Almeida, Esther Ferrer i Peter Hujar". Tria33. <http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/tria33/artistes-que-treballen-amb-el-cos-helena-almeida-esther-ferrer-i-peter-hujar/video/5656669/#>
- 27/03/17. "Ya disponible el documental de "Werther"". Mondosonoro. <http://www.mondosonoro.com/noticias-actualidad-musical/nino-maldito-documental-werther/>
- 28/03/17. ""Werther" de Niño Maldito es también un documental". TIU Mag. <http://www.tiumag.com/news/werther-nino-maldito-tambien-documental/>

Abril

- 01/04/17. "DOSBCNstudio presenta 4x4". Carpe Diem. <http://barcelona.carpediem.cd/events/2995256-dosbcnstudio-presenta-4x4-at-hangar-org/>

05/04/17. "Cursos y talleres de arte en Barcelona". Artssspot.

<http://www.artssspot.com/barcelona/eventos/categoria/actividad/cursos-y-talleres/lista/>

13/04/17. "Montesinos se estrena en solitario en Londres releyendo a Guy Debord". La opinión de Málaga.

<http://www.laopiniondemalaga.es/cultura-espectaculos/2017/04/13/montesinos-estrena-solitario-londres-releyendo/923500.html>

17/04/17. "El coworking ha llegado para quedarse". The Shed.co.

<http://www.theshedcoworking.com/coworking-artesano/>

18/04/17. "Rubén Patiño presents LAG OS Swamp 333 Medley Premiere". Carpe Diem.

<http://barcelona.carpediem.cd/events/3304152-rub-n-pati-o-presents-lag-os-swamp-333-medley-premiere-at-hangar-org/>

18/04/17. "La apropiación indebida de Antonio R. Montesinos". Diario Sur. <http://www.diariosur.es/culturas/201704/19/apropiacion-indebida-antonio-montesinos-20170418224109.html>

19/04/17. "La Galeria Sicart participa a la vuitena edició de la Fira Ars Libris". Bonart.

<http://www.bonart.cat/actual/arriba-la-vuitena-edicio-de-la-fira-ars-libris/>

22/04/17. "Paratext". La Cultura no val res. <http://www.laculturanovalres.com/agenda-dactivitats-gratuites-per-dimecres-26-dabril/>

24/04/17. "Identidades mutantes: me llamo Kina y estoy transitando de humano a planta". Broadly.

<https://broadly.vice.com/es/article/quimera-rosa-transito-humano-planta>

26/04/17. "Paratext 16". Carpe Diem. <http://barcelona.carpediem.cd/events/3353316-paratext-16-at-hangar-org/>

26/04/17. "Paratext 16 – Hangar resident artists presentation". Artssspot.

<http://www.artssspot.com/barcelona/en/evento/paratext-16-hangar-resident-artists-presentation/>

27/04/17. "Aquí, Hangar". Revista Bonart. <http://www.bonart.cat/actual/aqui-hangar-20-anys-de-present/>

30/04/17. "Identidades mutantes: me llamo Kina y estoy transitando de humano a planta". Vice.

Prototyp_ome Premsa digital <https://hangar.org/en/news/transplant-selecciont-per-a-realitzar-una-residencia-en-el-marc-del-projecte-biostetica/>

Maig

5/2017. "Taller "Cine MacGyver: cámaras DIY"". Artssspot.

<http://www.artssspot.com/barcelona/evento/taller-cine-macgyver-camaras-diy/>

02/05/17. "Concurso para cubrir la plaza para la dirección de Hangar". Noviembre.

<http://www.noviembrebcn.com/2017/05/concurso-para-cubrir-la-plaza-para-la.html>

04/05/17. "Concurso para cubrir la plaza para la dirección de Hangar en el período 2018-2022". Mas de arte.

<http://masdearte.com/convocatorias/concurso-para-cubrir-la-plaza-para-la-direccion-de-hangar-en-el-periodo-2018-2022/>

04/05/17. "BCN Synth Meeting reúne de nuevo a los amantes de los sintetizadores". Hispasonic.

<https://www.hispasonic.com/noticias/bcn-synth-meeting-reune-nuevo-amantes-sintetizadores/42869>

08/05/17. "Arxiu #04 // Joana Moll // Big Data". Betevé. <http://beteve.cat/programa/logic/>

08/05/17. "Concurso para cubrir la plaza para la dirección de Hangar en el período 2018-2022". Arteinformato. <http://www.arteinformato.com/agenda/f/concurso-para-cubrir-la-plaza-para-la-direccion-de-hangar-en-el-periodo-2018-2022-139037>

09/05/17. "Presentación final proyecto Imagit". Carpe Diem. <http://barcelona.carpediem.cd/events/3516550-presentaci-n-final-proyecto-imagit-at-hangar-org/>

09/05/17. "Hangar busca nova direcció per al període 2018-2022". Comunicació21. <http://comunicacio21.cat/noticies-cultura21/121986-hangar-busca-nova-direccio-per-al-periode-2018-2022>

16/05/17. "David Crespo en Seoul". Efti. <http://www.efti.es/noticias/david-crespo-en-seoul>

18/05/17. "Empieza el proyecto "10 Artistas a seguir" por 6 jóvenes comisarios españoles". Arteinformato. <http://www.arteinformato.com/magazine/n/empieza-el-proyecto-10-artistas-a-seguir-por-6-jovenes-comisarios-espanoles-5519>

18/05/17. "Transplant: el tránsito de lo humano a lo híbrido". Barcelonès. <http://barcelones.com/cultura/transplant-el-transito-de-lo-humano-a-lo-hibrido/2017/05/>

18/05/17. "Todo lo que debes saber para la Nit dels Museus". Metròpoli oberta. http://www.metropolioberta.com/vivir-en-barcelona/cultura/todo-lo-que-debes-saber-para-la-nit-dels-museus_1371_102.html

19/05/17. "Cap de setmana #NoviembrealMirall". Revista Mirall. <http://revistamirall.com/2017/05/19/cap-de-setmana-noviembrealmirall-19/>

19/05/17. "25 actividades para disfrutar de la Nit dels Museus". Coolture Magazine. <http://www.coolturemag.com/25-nit-dels-museus-2017/>

29/05/17. "Nit a la Terra: Alba Corral". Nit a la terra. <http://beteve.cat/clip/nit-a-la-terra-alba-corrall/>

30/05/17. "La UB revisa què s'ha de fer a Can Ricart". El País. http://cat.elpais.com/cat/2017/05/29/cultura/1496084076_203093.html

31/05/17. "Tinc una idea: Makers". TVE. <http://www.rtve.es/alacarta/videos/tinc-una-idea/tinc-idea-makers-avanc/4036019/>

Juny

06/2017. "The Exploding Plastic Fest #03: caos controlat de música i moviment · Niu : espai artístic". Cartelaria. <https://cartelaria.com/the-exploding-plastic-fest-03-caos-controlat-de-musica-i-moviment-niu-espai-artistic/?page=2>

06/2017. "Beca de investigació artística Fundació Banco Sabadell – Hangar en Barcelona. Recursos Culturales. <https://www.recursosculturales.com/beca-de-investigacion-artistica-fundacion-banco-sabadell-hangar-en-barcelona/>

01/06/17. "Centros de producción de España: espacios para el labrar artístico". Arteinformato. <http://www.arteinformato.com/magazine/n/centros-de-produccion-de-espana-espacios-para-el-labrar-artistico-5533>

05/06/17. "El arte como sustituto de Internet". El Diario. http://www.eldiario.es/cultura/arte/Resonate-arte-sustituto-Internet_0_646386348.html

11/06/17. "Taller de Net art y diseño interactivo". Hipermédula. <http://hipermedula.org/2017/06/taller-de-net-art-y-diseno-interactivo/>

15/06/17. “The Exploding Plastic Fest #03: caos controlat de música i moviment”. Carpe Diem. <http://barcelona.carpediem.cd/events/3825611-the-exploding-plastic-fest-03-caos-controlat-de-m-sica-i-moviment-at-hangar-org/>

15/06/17. “The Exploding Plastic Fest #03: caos controlado de música y movimiento”. Artssspot. <http://www.artssspot.com/barcelona/evento/the-exploding-plastic-fest-03-caos-controlado-de-musica-y-movimiento/>

16/06/17. “Sureando el cuerpo': género y sexualidades disidentes en el Hangar”. Barcelona Cultura. <http://lameva.barcelona.cat/barcelonacultura/es/recomanem/sureando-cuerpo-genero-sexualidades-disidentes-hangar>

20/06/17. “L'Hiroshima presentaThe Exploding Plastic Fest #3 – Protocol#5”. Teatral. <http://www.teatral.net/ca/noticies/19418/lhirosshima-presentathe-exploding-plastic-fest-3--protocol5--#.WUvhD2f-vrc>

21/06/17. “La próxima edición de The Exploding Plastic Fest ya se prepara en Hiroshima”.La meva Barcelona. <http://lameva.barcelona.cat/barcelonacultura/es/recomanem/proxima-edicion-exploding-plastic-fest-prepara-hiroshima>

27/06/17. “Thomas Landrain n'est plus président de la Paillasse”. Makery. <http://www.makery.info/2017/06/27/thomas-landrain-nest-plus-president-de-la-paillasse/>

28/06/17. “Quatre artistes coetanis a la creació del clàssic reversionen la pel·lícula”. Aldia.cat. <http://www.aldia.cat/gent/noticia-fundacio-miro-revisita-film-the-way-things-go-amb-artistes-nascuts-80-20170628130956.html>

28/06/17. “La Fundació Miró revisita el filme 'The Way Things Go' con artistas nacidos en el 80”. La Informació. http://www.lainformacion.com/arte-cultura-y-espectaculos/artes-general/Fundacio-Miro-The-Way-Things_0_1039696856.html

28/06/17. “La Fundació Joan Miró presenta “The Way Things Go”. Bonart. <http://www.bonart.cat/actual/la-fundacio-joan-miro-presenta-the-way-things-go/>

28/06/17. “La Fundació Miró revisita el film ‘The Way Things Go’ amb artistes nascuts en el 80”. Vilaweb. <http://www.vilaweb.cat/noticies/la-fundacio-miro-revisita-el-film-the-way-things-go-amb-artistes-nascuts-en-el-80/>

28/06/17. “La Fundació Miró revisita el filme 'The Way Things Go' con artistas nacidos en el 80”. Telecinco. http://www.telecinco.es/informativos/cultura/Fundacio-Miro-The-Way-Things_0_2394525517.html

29/06/17. “El arte del error”. Artssspot. <http://www.artssspot.com/barcelona/evento/el-arte-del-error/>

30/06/17. “La Fundació Joan Miró presenta la exposició The Way Things Do”. Arte por excelencia. <http://www.arteporexcelencias.com/es/noticias/la-fundacio-joan-miro-presenta-la-exposicion-way-things-do>

Juliol

7/2017. “Algoravers los nuevos artistas hackers”. Laudano Mag. <http://www.laudanomag.com/algoravers-los-nuevos-artistas-hackers/>

7/2017. “The exploding Plastic Fest”. Hiroshima. <http://www.hiroshima.cat/the-exploding-plastic-fest/>

7/2017. “The Exploding Plastic Fest #03: caos controlado de música y movimiento”. Le Cool. <http://barcelona.lecool.com/event/exploding-plastic-fest-03/>

01/07/17. “Taller de síntesis con Modular”. Carpe Diem. <http://barcelona.carpediem.cd/events/3910695-taller-de-sintesis-con-modular-at-hangar/>

02/07/17. “Can Ricart, la degradación de un recinto histórico”. Metrópoli abierta. http://www.metropoliabierta.com/distritos/sant-marti/can-ricart-la-degradacion-de-un-recinto-historico_1913_102.html

03/07/17. “Exhibition revisits the film by Fischli and Weiss titled 'The Way Things Go'”. Artdaily. <http://artdaily.com/news/97183/Exhibition-revisits-the-film-by-Fischli-and-Weiss-titled--The-Way-Things-Go-#.WW8vAydLfr>

06/07/17. “Tecnoporno y 'sex hacking': una charla con Rita Wu”. Vice. https://www.vice.com/es_co/article/43dx9g/tecnoporno-y-sex-hacking-una-charla-con-rita-wu

08/07/17. “The Exploding Plastic Fest #3”. Time Out. <https://www.timeout.es/barcelona/es/que-hacer/the-exploding-plastic-fest-3>

11/07/17. “Territori clandestí: The Exploding Plastic Fest. L'esperit de Warhol a l'Hangar”. RTVE. <http://www.rtve.es/alcanta/audios/territori-clandestini/territori-clandestini-the-exploding-plastic-fest-lexperit-warhol-lhangar/4110684/>

12/07/17. “Cita con la creación experimental y la improvisación en 'The Exploding Plastic fest #03'”. La meva Barcelona. <http://lameva.barcelona.cat/barcelonacultura/es/recomanem/cita-creacion-experimental-improvisacion-exploding-plastic-fest-03>

12/07/17. “Paratext”. Carpe Diem. <http://barcelona.carpediem.cd/events/4085898-paratext-19-at-hangar-org/>

13/07/1. “Abierta la convocatoria para formar parte de la programación del Hangar Sonoro – Niu 2017-2018”. Barcelona080. <http://www.barcelona080.com/hangar-sonoro/>

13/07/17. “Exploding Plastic Fest”. Butxaca . <https://www.butxaca.com/ca/agenda/agenda-del-dia/details/the-exploding-plastic-fest-3/138885>

13/07/17. “The Exploding Plastic Fest: happening de improvisación en el Hangar”. TIU Mag. <http://www.tiomag.com/news/exploding-plastic-fest-hangar/>

13/07/17. “Ce week-end: Festival de street art, route de tapas, marché vintage”. Equinox. <http://www.equinoxmagazine.fr/2017/07/13/ce-week-end-festival-street-art-route/>

17/07/17. “Curso introductorio al arte digital interactivo”. La meva Barcelona. <http://lameva.barcelona.cat/barcelonacultura/es/recomanem/curso-introductorio-arte-digital-interactivo>

18/07/17. “Becas de intercambio”. Exit-express. <http://exit-express.com/becas-de-intercambio/>

20/07/17. “Barcelona diu adéu a l'art”. Revista Mirall. <http://revistamirall.com/2017/07/20/barcelona-diu-adeu-a-lart/>

21/07/17. “Música dispersa”. Clubbingspain. <http://www.clubbingspain.com/agenda/barcelona/hangar-org/2017/07/21/musica-dispersa-presenta-galcid-eu-tour-349613.html>

24/07/17. “Algorave: la gran fiesta de los algoritmos, en el Hangar”. La meva Barcelona. <http://lameva.barcelona.cat/barcelonacultura/es/recomanem/algorave-gran-fiesta-algoritmos-hangar>

28/07/17. “Polivalentes 10 Random”. Carpe Diem Polivalentes. <http://barcelona.carpediem.cd/events/4177826-polivalentes-10-random-at-hangar-org/>

28/07/17. “Polivalents #10 Random”. La Cultura no val res. <http://www.laculturanovalres.com/polivalents-10-random-divendres-28-de-juliol/>

28/07/17. “Polivalentes 10 Random”. Artssspot. <http://www.artssspot.com/barcelona/evento/polivalentes-10-random/>

Agost

8/2017. “POBLENOU DES DE EL AIRE Exposición para la Fiesta Mayor del Poblenou”. Artssspot. <http://www.artssspot.com/barcelona/evento/poblenou-des-de-el-aire-exposicion-para-la-fiesta-mayor-del-poblenou/>

8/2017. “Convocatoria para formar parte de la programación de Hangar Sonoro”. Recursos Culturales. <https://www.recursosculturales.com/convocatoria-para-formar-parte-de-la-programacion-de-hangar-sonoro/>

8/2017. “Convocatoria para realizar estancias en residencia en Hangar, Barcelona”. Recursos Culturales. <https://www.recursosculturales.com/convocatoria-hangar-taller-barcelona/>

8/2017. “Pep Vidal”. Barcelona Gallery Weekend. <http://www.barcelonagalleryweekend.com/en/artist/pep-vidal/>

02/08/17. “Art Nou volverá a llenar Barcelona de arte emergente”. Paseodegracia.com. <http://www.paseodegracia.com/cultura/art-nou-volvera-llenar-barcelona-de-arte-emergente/>

16/08/17. “‘The Way Things Do’ at Fundació Joan Miró, Barcelona”. ArtNews. <http://www.artnews.com/2017/08/16/the-way-things-do-at-fundacio-joan-miro-barcelona/>

21/08/17. “Nuevos usos para antiguas naves industriales del Poblenou en Barcelona”. Mejores Edificios. <http://mejoresedificios.com/nuevos-usos-antiguas-naves-industriales-del-poblenou-barcelona/>

25/08/17. “Cutoff en el Modular Day #4”. Cut off. <http://www.cutoff.es/blog/tag/befaco/>

26/08/17. “20 años “fabricando” artistas”. El País. https://elpais.com/ccaa/2017/08/26/catalunya/1503772845_637879.html?id_externo_rsoc=TW_CC

Setembre

04/09/17. “Art Nou vuelve a sus orígenes y abre la temporada en Barcelona con arte joven”. La Vanguardia. <http://www.lavanguardia.com/vida/20170904/431053929484/art-nou-vuelve-a-sus-origenes-y-abre-la-temporada-en-barcelona-con-arte-joven.html>

04/09/17. “Tallers Oberts Poblenou 2017”. Artssspot. <http://www.artssspot.com/barcelona/en/evento/tallers-oberts-poblenou-2017/>

06/09/17. “Els Tallers Oberts del Poblenou mostren un univers creatiu multidisciplinari”. La meva Barcelona. <http://lameva.barcelona.cat/barcelonacultura/ca/recomanem/tallers-oberts-poblenou-2017>

07/09/17. “Els tallers artístics del Poblenou es preparen per obrir portes”. Comunicació21. <https://comunicacio21.cat/noticies-liniasantmarti/123571-els-tallers-artistics-del-poblenou-es-preparen-per-obrir-portes>

08/09/17. “Así es la nueva erótica en España: una entrevista con Mantis Lab”. Tentaciones. https://elpais.com/elpais/2017/09/08/tentaciones/1504873068_524022.html

12/09/17. “Tallers Oberts a Poblenou”. Time Out. <https://www.timeout.es/barcelona/es/que-hacer/tallers-oberts-a-poblenou>

14/09/17. “Discovering Barcelona’s notorious graffiti scene”. Hunger TV. <http://www.hungertv.com/feature/discovering-barcelonas-notorious-graffiti-scene/>

16/09/17. “BeAnotherLab a l’Hangar, dins dels Taller Oberts Poble Nou”. Putxinelli. <http://www.putxinelli.cat/2017/09/16/beanotherlab-a-lhangar-dins-dels-taller-oberts-poble-nou/>

16/09/17. “Tallers Oberts del Poblenou 2017”. Le Cool. <http://barcelona.lecool.com/event/tallers-oberts-del-poblenou-2017/>

17/09/17. “El artista Javier Arce expone en Alcobendas 'Orden natural'”. La Vanguardia. <http://www.lavanguardia.com/local/madrid/20170917/431363016654/el-artista-javier-arce-expone-en-alcobendas-orden-natural.html>

20/09/17. “Modelo de espacios creativos en España puede ser aplicado en la Fábrica de Cultura”. Alcaldía de Barranquilla. <http://www.barranquilla.gov.co/cultura/index.php/sala-de-prensa/1180-2017-09-20-16-16-38>

27/09/17. “Lluís Nacenta, nuevo director de Hangar”. Exit-express. <http://exit-express.com/lluis-nacenta-nuevo-director-de-hangar/>

27/09/17. “Fideuà and synths – Modular Day Barcelona 2017”. Stromkult. <http://www.stromkult.com/fideua-synths-modular-day-barcelona-2017/>

28/09/17. “Lluís Nacenta serà el nou director d’Hangar”. Comunicació21. <https://comunicacio21.cat/noticies-cultura21/123957-lluis-nacenta-sera-el-nou-director-d-hangar>

28/09/17. “TM2021 Xtentions – oferă trei evenimente spectaculoase timişorenilor”. Banatulmeu. <http://www.banatulmeu.ro/tm2021-xtentions-ofera-trei-evenimente-spectaculoase-timisorenilor/>

29/09/17. “Viitoruri posibile. Începe Simultan, cel mai mare festival internațional de artă video din România”. Evz.ro. <http://evz.ro/viitoruri-posibile-incepe-simultan-cel-mai-mare-festival-intern.html>

Octubre

10/2017. “Doppelgänger. Work in progress. Beca Baden-Württemberg – Catalunya 2015-2016”. Arteinformado. <http://www.arteinformado.com/agenda/f/doppelganger-work-in-progress-beca-baden-wrttemberg-catalunya-2015-2016-133212>

10/2017. “Doppelgänger”. Artsspot. <http://www.artsspot.com/barcelona/en/evento/doppelganger/>

02/10/17. “Grigri Pixel o la magia de activar una vida en común”. Wiriko Grigri. <http://www.wiriko.org/blog/grigri-pixel-2017/>

02/10/17. “Talento y masividad: lo que dejó la Bienal Arte Joven”. Infobae. <https://www.infobae.com/cultura/2017/10/02/talento-y-masividad-lo-que-dejo-la-bienal-arte-joven/>

04/10/17. “El festival Teorema llena de experimentación electrónica el Niu y el Hangar”. La meva Barcelona. <http://lameva.barcelona.cat/barcelonacultura/es/recomanem/festival-teorema-llena-experimentacion-electronica-niu-hangar>

10/10/17. “Sessió 5# / 2017 Hack Club: L’electrònica musical”. Baumannlab. <http://baumannlab.cat/node/749>

10/10/17. ““Doppelgänger” a l’Arts Santa Mònica”. Bonart. <http://www.bonart.cat/actual/doppelganger-a-larts-santa-monica/>

10/10/17. “Narratopías de futuro: El agotamiento de lo posible”. CCCBLab. <http://lab.cccb.org/es/narratopias-de-futuro-el-agotamiento-de-lo-posible/>

13/10/17. "Isabel Servera". Mas de arte. <http://masdearte.com/especiales/isabel-servera/>

13/10/17. "África regala magia y tecnología a Madrid". El País Talleres. https://elpais.com/elpais/2017/10/12/planeta_futuro/1507801663_830902.html

13/10/17. "Sàbat Roig / Red Sabbath". Time Out. <https://www.timeout.cat/barcelona/ca/que-fer/sabat-roig-red-sabbath>

16/10/17. "El Festival de teatre d'objectes IF Barcelona programa 15 propostes i s'estén a la Sala Hiroshima i a Santa Coloma". Notícies TV3. <http://www.ccma.cat/324/el-festival-de-teatre-dobjectes-if-barcelona-programa-15-propostes-i-sesten-a-la-sala-hiroshima-i-a-santa-coloma/noticia/2815050/>

16/10/17. "El Festival de teatre d'objectes IF Barcelona programa 15 propostes i s'estén a la Sala Hiroshima i a Santa Coloma". Vilaweb. <https://www.vilaweb.cat/noticies/el-festival-de-teatre-dobjectes-if-barcelona-programa-15-propostes-i-sesten-a-la-sala-hiroshima-i-a-santa-coloma/>

17/10/17. "Grigri Pixel: Taller de Fabricación de mobiliario urbano". Artssspot. <http://www.artssspot.com/barcelona/evento/grigri-pixel-taller-de-fabricacion-de-mobiliario-urbano/>

18/10/17. "Sàbat Roig / Red Sabbath". Time Out. <https://www.timeout.es/barcelona/es/que-hacer/sabat-roig-red-sabbath>

19/10/17. "El Festival IF 2017 s'escampa de Barcelona fins a Santa Coloma". Teatral. <http://www.teatral.net/ca/noticies/19776/el-festival-if-2017-sescampa-de-barcelona-fins-a-santa-coloma--#.WfHzzHBx3rc>

19/10/17. "L'Ajuntament de Barcelona destinarà un milió d'euros més a les fàbriques de creació el 2018". Diari Ara. https://www.ara.cat/cultura/LAjuntament-Barcelona-destinara-fabriques-creacio_0_1890411104.html

20/10/17. "L'Associació cultural Màgia Roja comença les obres d'insonorització amb una festa per agrair el suport econòmic". Gracia Televisió. <http://www.graciatelevisio.cat/l-associaci-cultural-m-gia-roja-comen-a-les-obres-d-insonoritzaci-amb-una-festa-per-agra-r-el-suport>

23/10/17. "Convocatorias Hangar". Exit-express. <http://exit-express.com/convocatorias-hangar/>

24/10/17. "WAV: encuentro electrónico en Hangar". TIU Mag. <http://www.tiumag.com/news/wav-iv/>

25/10/17. "IF BARCELONA 2017 – Festival de Titelles i de Teatre d'Objectes – Del 9 al 19 de novembre". Putxinel·li. <http://www.putxinelli.cat/author/tonirumbau/>

25/10/17. "Paratext21". Carpe Diem. <http://barcelona.carpediem.cd/events/4923024-paratext-21-at-hangar-org/>

Novembre

01/11/17. "L'IF Barcelona 2017 programa teatre d'objectes a l'Arts Santa Mònica, l'Institut del Teatre, Hangar, la Sala Hiroshima i s'estén fins a Santa Coloma de Gramenet". Sies.tv. <http://www.sies.tv/lif-barcelona-2017-programa-teatre-dobjectes-larts-santa-monica-linstitut-teatre-hangar-sala-hiroshima-sesten-fins-santa-coloma-gramenet.html>

02/11/17. "El Festival IF 2017 s'escampa de Barcelona fins a Santa Coloma". Teatral. <http://www.teatral.net/ca/noticies/19846/el-festival-if-2017-sescampa-de-barcelona-fins-a-santa-coloma--#.WiVzZvZrzc>

03/11/17. "La setmana del 'Play', del del 3 al 9 de novembre". Play. https://play.ara.cat/propostes/setmana-del-Play_0_1899410065.html

03/11/17. “Becas Hangar, convocatoria internacional de residencia en España”. Becas para todos. <http://becasparatodos.com/hangar-convocatoria-internacional-residencia-espana/>

05/11/17. “Festival IF Barcelona 2017. 9, 10 i 11 de novembre”. La Cultura no val res. <http://www.laculturanovalres.com/festival-if-barcelona-2017-9-10-i-11-de-novembre/>

11/11/17. “Festa final de Presentació del Grigri”. Carpe Diem. <http://barcelona.carpediem.cd/events/5067983-festa-final-de-presentaci-del-grigri-at-passatge-de-trull-s-08005-barcelona-barcelona-espanya/>

13/11/17. “El laboratorio Encreuaments echa a andar”. La meva Barcelona. <http://lameva.barcelona.cat/districtecultural/es/el-laboratorio-encreuaments-echa-andar>

15/11/17. “Art Jove 2018”. Mas de arte. <http://masdearte.com/convocatorias/art-jove-2018/>

17/11/17. “Quan l’art i el barri parlen”. Butxaca. <https://www.butxaca.com/ca/branded-content/item/quant-art-i-el-barri-parlen/12396>

18/11/17. “Núria Marquès: “No vull mesurar-me amb les convencions””. AraBalears. https://www.arabalears.cat/cultura/Nuria-Marques-No-mesurar-me-convencions_0_1909009165.html

21/11/17. “Impulsen un laboratori de creació amb usuaris dels serveis d’inserció de salut mental”. Comunicació21. <https://comunicacio21.cat/noticies-cultura21/124803-impulsen-un-laboratori-de-creacio-amb-usuaris-dels-serveis-d-insercio-de-salut-mental>

23/11/17. “‘ODD’: doce horas de música drone en la oscuridad del Hangar”. La meva Barcelona. <http://lameva.barcelona.cat/barcelonacultura/es/recomanem/odd-doce-horas-musica-drone-oscuridad-hangar>

23/11/17. “Convocatoria residencia Hangar”. Hipermédula. <http://hipermedula.org/2017/11/convocatoria-internacional-residencia-de-hangar/>

23/11/17. “Art Jove 2018”. Exit-express. <http://exit-express.com/art-jove-2018/>

26/11/17. “Taller gratuito de edición con Adobe Premiere”. Artssspot. <http://www.artssspot.com/barcelona/evento/taller-gratuito-de-edicion-con-adobe-premiere/>

27/11/17. “Paratext#22”. <http://www.artssspot.com/barcelona/evento/paratext22/>

29/11/17. “Emplea Cultura abre la convocatoria para cubrir diez puestos en organizaciones culturales”. https://www.infoculture.info/noticias/emplea_cultura_abre_la_convocatoria_para_cubrir_diez_puestos_en_organizaciones_culturales.html

29/11/17. “Núria Marquès: “Ara ja no veig com a tragèdia no tenir la felicitat dels anuncis””. Diari Ara. https://www.ara.cat/societat/NURIAMARQUES-Ara-no-tragedia-felicitat_0_1915008500.html

30/11/17. “Emplea Cultura 2017”. Mas de arte. <http://masdearte.com/convocatorias/emplea-cultura-fundacion-banco-santander-2017/>

Desembre

12/2017. “Emplea Cultura abre la convocatoria para cubrir diez puestos en organizaciones culturales”. Infoculture. https://www.infoculture.info/noticias/emplea_cultura_abre_la_convocatoria_para_cubrir_diez_puestos_en_organizaciones_culturales.html

03/12/17. “Plegar la manta”. 30 minuts.

<http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/30-minuts/plegar-la-manta/video/5705349/>

04/12/17. “Fundación Banco Santander da a conocer a las instituciones que elegirán 10 nuevos empleados en Emplea Cultura”. El Periódico. <http://www.elperiodico.com/es/ocio-y-cultura/20171204/fundacion-banco-santander-da-a-conocer-a-las-instituciones-que-elegiran-10-nuevos-empleados-en-emplea-cultura-6473870>

04/12/17. “Fundación Banco Santander da a conocer a las instituciones que elegirán 10 nuevos empleados en Emplea Cultura”. El Economista. <http://www.europapress.es/epsocial/responsables/noticia-fundacion-banco-santander-da-conocer-instituciones-elegiran-10-nuevos-empleados-emplea-cultura-20171204190146.html>

04/12/17. “Fundación Banco Santander da a conocer a las instituciones que elegirán 10 nuevos empleados en Emplea Cultura”. La Vanguardia. <http://www.lavanguardia.com/vida/20171204/433423307932/fundacion-banco-santander-da-a-conocer-a-las-instituciones-que-elegiran-10-nuevos-empleados-en-emplea-cultura.html>

05/12/17. “Enric Farrés Duran: Res és meu”. Teatron. <http://www.tea-tron.com/teatron/Portada.do?idio=ca>

05/12/17. “Convocatoria Emplea Cultura: 10 puestos en organizaciones culturales”. Europapress. <http://plataformac.com/convocatoria-emplea-cultura-2017/>

07/12/17. “Emplea Cultura 2017”. Mas de arte. <http://masdearte.com/convocatorias/emplea-cultura-fundacion-banco-santander-2017/>